

”Den här klumpen har funnits redan länge i hjärtat och den blir
bara större”

- En fallstudie om hur manlig sårbarhet kommer till uttryck i
förhållande till förväntningar om maskulinitet

Ros-Marine Sällström

Helsingfors universitet

Statsvetenskapliga fakulteten

Socialt arbete

Pro gradu avhandling

Oktober 2015

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Statsvetenskapliga fakulteten		Laitos/Institution– Department Institutionen för socialvetenskap
Tekijä/Författare – Author Ros-Marine Kristine Sällström		
Työn nimi / Arbetets titel – Title "Den här klumpen har funnits redan länge i hjärtat och den blir bara större" – En fallstudie om hur manlig sårbarhet kommer till uttryck i förhållande till förväntningar om maskulinitet		
Oppiaine /Läroämne – Subject Socialt arbete		
Työn laji/Arbetets art – Level Pro gradu avhandling	Aika/Datum – Month and year Oktober 2015	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 136 (117)
<p>Tiivistelmä/Referat – Abstract</p> <p>Den centrala forskningsfrågan för denna pro gradu avhandling är: "Hur behandlar killar sin sårbarhet och på vilket sätt kommer deras sårbarhet till uttryck?" Mitt fokus ligger i killars sårbarhet och hur deras genuina känslor och upplevelser får komma till uttryck i dagens samhälle där killar traditionellt inte haft möjligheter till att visa sårbarhet på samma sätt som det motsatta könet. Syftet är att bidra med ökad förståelse för den effekt som den rådande ideala mansbilden har på killar och deras möjligheter till att vara öppet sårbara och känsliga. Studien lyfter fram killars egna röster, tankar och upplevelser i ämnet. Informanterna är sex killar i åldern 15-28, och därtill fyra ungdomshandledare. Ungdomshandledarna arbetar med genussensitivt ungdomsarbete på lågröskelverksamheten Pojkarnas Hus, där också dessa sex killar går regelbundet. Studien bygger på genusperspektiv inom socialt arbete.</p> <p>De centrala teman som framkom i killarnas och ungdomshandledarnas utsagor, enligt hur den begränsade sårbarheten bland killar leder till att killar 1) känner sig ensamma och blir isolerade, 2) blir psykiskt belastade samt 3) offer och utövare av våld. Ett fjärde tema är killar som förespråkare för en mjukare modell av maskulinitet, pga. att hegemonisk maskulinitet upplevs som påfrestande och begränsande. Ett genomgripande tema är ensamhet, där killar upplever sig socialt ensamma, dvs. har inte tillräckligt med nära sociala kontakter, men även emotionellt ensamma, dvs. de bär på sina bekymmer i all ensamhet.</p> <p>Analysen av resultaten i denna studie har lett till den slutsatsen att den rådande ideala mansbilden, dvs. det som faller inom ramen för hegemonisk maskulinitet, kan ha en skadlig inverkan på killar och unga mäns känslö- och identitetsutveckling. Det framkommer i speciellt två killars beskrivningar av deras upplevda psykiska hälsa i förhållande till rådande förväntningar kring maskulinitet i dagens läge. De flesta, dvs. fyra av killarna, för fram att rådande förväntningar kring maskulinitet innebär begränsad sårbarhet och känsloutlevelse, vilket enligt dem gör att killar lätt underkuvar sina känslor. Det som fungerat för alla sex killar som ett tryggt ställe att reflektera kring och uttrycka manlig sårbarhet är genussensitiv lågröskelverksamhet som erbjuder psykosocialt stöd för killar. Denna studie bidrar därmed med insyn kring betydelsen av genussensitivitet i unga individers sunda känslö- och identitetsutveckling.</p>		
<p>Avainsanat – Nyckelord – Keywords</p> <p>Hegemonisk maskulinitet, manlig sårbarhet, ensamhet, kvalitativ innehållsanalys, fallstudie, killar, killkod, genusperspektiv, genussensitivitet, kritisk mansforskning, socialt arbete, Pojkarnas Hus</p>		
<p>Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited</p> <p>Universitetets arkiv</p>		
<p>Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information</p> <p>Handledare: Tapio Salonen. Bihandledare: Harry Lunabba.</p>		

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	5
2. SYFTE OCH CENTRALA FRÅGESTÄLLNINGAR	7
3. DEFINITIONER OCH AVGRÄNSNING	8
4. BAKGRUND OCH TIDIGARE FORSKNING	9
4.1 Den stereotypa maskuliniteten och dess inverkan på killar	9
4.1.1 Vårt patriarkala samhälle och den manliga normen	9
4.1.2 Pojkar i kris?	12
4.1.3 Killars känsloliv, hälsa och hjälpsökande	13
4.1.4 Invändningar mot pojkkrisen	18
4.2 Genusperspektiv och genussensitivitet i socialt arbete	20
5. TEORETISK REFERENSRAM	23
5.1 Socialkonstruktionism	24
5.2 Hegemonisk maskulinitet och den så kallade killkoden	26
5.3 Kritisk mansforskning	29
6. FORSKNINGSFÄLT	33
6.1 Genussensitivt ungdomsarbete	33
6.2 Lågtröskelverksamheten Pojkarnas Hus	34
7. FORSKNINGSDSIGN OCH FORSKNINGSETIK SAMT METODER OCH MATERIAL	35
7.1 Forskningsdesign	35
7.2 Forskningens etiska riktlinjer och forskarrollen	38
7.3 Deltagande observationer	43
7.4 Intervjuer	45
7.4.1 Fokusgruppintervjun	46
7.4.2 Individuella intervjuer	48
7.5 Material	49
7.6 Innehållsanalys och precisering av forskningsfrågor	49
7.7 Min förståelse och de teoretiska utgångspunkternas roll i analysen	53
8. RESULTAT OCH ANALYS	53
8.1 Observationer från fältet	54
8.2 Killars röster	57
8.2.1 Pyry	57
8.2.2 Ville	62
8.2.3 Emil	67
8.2.4 Leo	74

8.2.5 Topi	79
8.2.6 Santtu	85
8.3 Spänningar i det maskulina	91
8.3.1 Manlig sårbarhet och hur den kommer till uttryck.....	92
8.3.1.1 Hemma, isolerad och ensam	93
8.3.1.2 Psykiskt belastad	96
8.3.1.3 Offer och utövare av våld	100
8.3.1.4 Förespråkare för en mjukare modell av maskulinitet.....	103
8.3.2 Samhälleliga förväntningar kring maskulinitet och killars egna attityder och ideal.	106
8.3.2.1 Framgångsrik och motståndskraftig herre över sina känslor?	106
8.3.2.2 Modernt vidsynt och sofistikerad man med goda sociala kompetenser	108
8.3.3 Psykosocialt stöd för killar	110
8.3.3.1 Mental tröskel att söka hjälp.....	110
8.3.3.2 Killars behov av trygghet och stöd.....	111
8.3.3.3 Relationella problem	113
8.3.3.4 Pojkarnas Hus som en positiv och stärkande upplevelse	115
9. DISKUSSION OCH AVSLUTANDE REFLEKTIONER.....	116
KÄLLFÖRTECKNING	122
BILAGOR.....	131
SLUTNOTER	136

1. INLEDNING

*What are little boys made of?
Snips and snails, and puppy dogs tails
that's what little boys are made of!*

*What are little girls made of?
Sugar and spice and all things nice
that's what little girls are made of!*

- Barndomsramsor som härstammar från tidiga 1800-talet

Barndomsramsor ovan handlar om den stereotypa attityden till kön och genus som länge existerat i det västerländska samhället. Pojkar är gjorda av tuffa saker medan flickor är gjorda av söta saker. Forskare såsom William Pollack (1998, 21-22) och Michael Kimmel (2010) anser att det fortlever en föreställning i västvärlden att killar i allmänhet är eller skall vara starka, självsäkra, busiga och tuffa. Dessa forskare anser pojkrollen vara mycket snäv i jämförelse med flickrollen. Det påtagliga är att killar enligt den normativa ideologin om maskulinitet borde dölja sin sårbarhet och begränsa sin känsloutlevelse för att signalera mental och känslomässig styrka. Det gör att många killar och unga män döljer sig bakom en manlig fasad för att i varje fall utåt ge den bilden att det är den tuffa och hårda manligheten som gäller.

Pollack (1998, 24) konstaterar att den traditionella manliga ideologin ”stör pojkars utveckling, vårt sätt att uppfostra dem och hindrar pojkar att ge sitt bästa”. Pollack och Kimmel menar att många killar fortfarande kämpar med att leva upp till dessa förväntningar på bekostnad av sitt välmående. Pollack konstaterar att det egentligen verkar som om killar i dagens läge står inför en dubbelmoral – å ena sidan förväntas de vara manligt stoiska, å andra sidan har det alldeles på sistone vuxit fram nya förväntningar om att män skall kunna tala om sina känslor och visa värme och empati i högre grad än förr.

En del andra forskare, såsom Harry Lunabba (2013), och Matthew Oransky och Jeanne Marecek (2009), konstaterar att killar egentligen har det ganska bra i dagens läge. De menar att även om dessa slags genusrelaterade förväntningar skulle råda i vårt samhälle,

klaras sig de flesta killar bra i skolan och upplever att de har möjligheter till att ge uttryck för sina känslor och vara känsliga. Thomas Johansson (1999, 270) konstaterar att det finns tecken på att gränsen för det som anses vara manligt och kvinnligt blivit suddigare. Samtidigt anser Johansson att den manliga hegemonin fortsättningsvis präglar vår samhällsstruktur. Det kunde sägas tyda på att en uppluckring av det manliga, det som den traditionellt stått för, är på gång och förorsakar osäkerhet bland män i allmänhet.

Tröskeln för killar och unga män att tala om sina bekymmer, hur de mår, och söka stöd har i olika studier bevisats vara högre än för det motsatta könet pga. den stereotyp snäva pojk- och mansrollen (t.ex. Emslie et al 2006). Det är svårt för killar att bryta mot traditionella samhälleliga förväntningar även om de upplever sig ensamma och skulle behöva psykosocialt stöd (Pollack a.a., 22). Mitt intresse i denna studie ligger i förväntningar och ideal kring manlighet som riktas mot killar i dagens samhälle och hur killars känsloliv och sårbarhet ter sig i förhållande till dessa förväntningar och ideal. Jag har med andra ord undersökt killars tankar om manlig sårbarhet och på vilka sätt sårbarheten får komma till uttryck enligt dem själva med hänsyn till sociala normer som sägs råda i vår kultur.

Jag har använt mig av innehållsanalys för att lyfta fram killars synpunkter och upplevelser i förhållande till mitt forskningsproblem. Mina informanter består av killar som deltagit i lågtröskelverksamhet på Pojkarnas Hus i Helsingfors, samt ungdomshandledare som arbetar där. Pojkarnas Hus arbetar med genussensitivt arbete med killar och unga män där verksamheten är uppbyggd på ett sätt som ger killar möjligheter att utforska sin manliga identitet på ett öppet och reflekterande sätt i en trygg miljö. Det genussensitiva arbetsgreppet innebär att traditionella mansbilder inte tas som givna och individer uppmuntras till att finna sitt eget sätt att vara pojke eller man. Min undersökning beskriver dessutom pojkproblematiken som den ser ut inom ramen för verksamheten och vilken betydelse liknande lågtröskelverksamhet har för killar. Ungdomshandledarnas synpunkter har ett kompletterande syfte till killarnas berättelser i denna studie.

Mitt intresse för stereotypa genusförväntningar har vuxit fram under mina senaste studieår då jag bekantat mig med genusforskning och kritiska studier om män. Jag strävar

till ett normkritiskt förhållningssätt i mitt arbete som socialarbetare, och vill arbeta för ett öppnare samhälle, där människor får vara som de är utan rädsla för hån och diskriminering. Jag lägger fokus på dessa perspektiv för att rikta uppmärksamhet inom socialt arbete för killars känslomässiga utveckling och miljö, något som jag tycker är viktigt och som fortfarande ligger i skymundan.

Marcus Herz och Christian Kullberg (2012, 101, 103) påpekar hur betydelsefullt det är att professionella inom det sociala arbetet är medvetna om hur deras egna attityder kring kön och genus har betydelse för hur de bemöter sina klienter. Herz och Kullberg lyfter fram att det finns en uppfattning om att klienter p.g.a. sitt kön inte alltid får sådant stöd de egentligen hade behövt. Jag anser även därför att det är viktigt att undersöka och lyfta fram killars egna upplevelser av sina möjligheter att komma till tals om sina känslor. Min pro gradu studie bidrar med insikt kring vikten av genusmedvetenhet, dvs. genussensitivitet, för att undvika att stereotyper föreställningar lever vidare i mötet mellan socialarbetare och brukare.

2. SYFTE OCH CENTRALA FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med min undersökning är att bidra med kunskap om den effekt som den rådande ideala mansbilden kan ha på killar. Jag gör det genom att lyfta fram killars sårbarhet och hur den kommer till uttryck i förhållande till traditionella förväntningar kring maskulinitet. Jag lägger fokus på det manliga känslolivet i förhållande till killar och unga mäns hälsa och känsla av välfärd.

Jag ger i denna studie utrymme för killars egna röster, deras tankar och känslor, kring vad det betyder i dagens läge att vara ung man bland samhälleliga förväntningar kring maskulinitet. Jag har utrett vad killar ser upp till själv och hur de upplever lågröskelverksamhet med avsikt att stödja killars sunda identitets- och känsloutveckling. Som komplettering till killars upplevelser framför jag även ungdomshandledares synpunkter kring killars sårbarhet och könsidentitetsutveckling ur ett genusperspektiv. Jag speglar mitt syfte mot kulturellt könsstereotyper förväntningar som anses begränsa

killars känslö- och upplevelsevärld, och hur dessa kan tänkas påverka killars känslomässiga utveckling.

Studien bygger på genusperspektiv inom socialt arbete. Genusperspektivet är ett relativt nytt begrepp inom socialt arbete och därför anser jag det viktigt att bidra med en studie till detta kunskapsområde.

Undersökningens centrala frågeställning är:

1. *Hur behandlar killar sin sårbarhet och på vilket sätt kommer deras sårbarhet till uttryck?*

Andra frågeställningar för undersökningen är:

2. *Hurdana förväntningar och ideal kring maskulinitet möter killar i dagens läge och hur ställs dessa i förhållande till deras egna föreställningar och ideal?*
3. *Hurdant är killars förhållande till lågtröskelverksamhet med fokus på genussensitivt psykosocialt stöd?*

De huvudsakliga informanterna i min studie är sex killar som deltagit i lågtröskelverksamhet för killar. Ungdomshandledarna jag intervjuat är fyra i antal och de arbetar med genussensitivt ungdomsarbete. Jag beskriver mitt urval och mina forskningsmetoder närmare i kapitel 7.

3. DEFINITIONER OCH AVGRÄNSNING

Jag vill tydliggöra att jag använder mig av begreppen pojkar, killar och (unga) män i varierande mån beroende på sammanhanget. Jag har använt mig av studier som behandlar killar i olika åldrar, för att vi uppfostras enligt vårt kön från första början, från det då vi är riktigt små, vilket ger grunden för vår genus- och identitetsutveckling, och påverkar oss livet genom. På ett allmänt plan behandlar jag främst den tid då individen börjar anpassa sig i sin kulturella omgivning enligt de rådande normerna i samhället, dvs.

tonåren och unga vuxenlivet, och då använder jag mig främst av begreppet *killar* för att hänvisa till dem. I och med att mina intervjupersoner är i åldern 15-28, är det den åldersgruppen som jag har i tankarna då jag använder begreppet kille. Min definition är alltså ganska bred. Tidvis då jag talar om över 20-åringar kan jag även använda begreppet *ung (vuxen) man*.

4. BAKGRUND OCH TIDIGARE FORSKNING

I detta kapitel presenterar jag bakgrund och tidigare forskning, som relaterar till mitt forskningsämne. Enligt Kimmel (1987) går det inte att tala om män och mansfrågor utan att ta hänsyn till den historiska, och dessutom den feministiska, aspekten. Jag börjar med att redogöra för bakgrunden till vårt patriarkala samhälle utifrån ett genusperspektiv. Jag behandlar sedan den så kallade pojkkrisen och fortsätter med att redogöra för de förutsättningar och ramar som omringat pojksdomⁱ och ideologin om maskulinitet. Därefter kommer jag till genusperspektivet som lyfter fram kön och genus som företeelser som är allmänt existerande och som formar vårt vardagliga tänkande och våra attityder i mångt och mycket. Jag redogör också för viktiga begrepp och definitioner nedan.

4.1 Den stereotypa maskuliniteten och dess inverkan på killar

4.1.1 Vårt patriarkala samhälle och den manliga normen

Vår kultur har sedan länge präglats av vad som kallas för heteronormativitet, dvs. utgångspunkten att människor är heterosexuella, män är maskulina och kvinnor feminina (Kullberg 2012, 27; Regnbågsankan r.f.). Denna uppfattning håller så småningom på att uppluckras, men den kunde fortfarande sägas ha en stark generell bas i människors tänkande (Johansson 1999, 270). Enligt Malcolm Payne (2008, 242) förknippas kategorierna man och kvinna lätt med olika sociala antaganden eftersom kön, och genus, har uppfattats som stadigvarande.

Vivien Burr (1998, 11-13) förtydligar att med könⁱⁱ avses det biologiska könet medan genusⁱⁱⁱ står för det sociala könet. Kön handlar om den biologiska uppbyggnaden av kroppen och vi är antingen män eller kvinnor i den bemärkelsen. Genus omfattar i sin tur

alla de karaktärsdrag och beteendemodeller som vi kopplar till kön och benämner som maskulint eller feminint. Payne (a.a., 242) förklarar att kvinnor ses som omsorgsfulla till naturen eftersom de kan föda barn. Egenskaper såsom omsorgsfullhet, värme och empati ses därför som feminina. Payne menar att som motsats till det feminina, anses manliga egenskaper vara rationalitet, aggressivitet och fysisk samt psykisk styrka. (a.a., 242.) Mirra Komarovsky (1976, 157-158) beskriver manliga egenskaper utöver dessa som okänslighet och tävlingsanda. Dessa stereotypa genusföreställningar innebär enligt Payne (a.a.) en könsplaritet, dvs. manlighet och kvinnlighet ses som varandras motpoler (se även Strandell 2000, 111).

Eija Syrjäläinen och Tiina Kujala (2010, 33) skriver att uppfattningar såsom dessa ofta blir ”omedvetna självklarheter”, som kan bidra till att uppehålla och öka ojämlikhet mellan könen samtidigt som de kan fungera som stöd då den unga individen formar sin könsidentitet. Synsättet att män och kvinnor har närmast motsatta karaktärsdrag, beteendemönster och känsloliv har påståtts enligt Burr (1998, 26, 33; se även Connell 2000, 18, 29, 57, 69; Kimmel 1987; 12) bero på vår biologi, utifrån vilket en teori om könsroller vuxit fram under 1900-talet. Teorin om könsroller har dock kritiserats mycket pga. dess svart-vita sätt att se på kvinnor och män (se t.ex. Connell 2000, 7-8, 18, 69).

Vid sidan av denna könsplaritet har det existerat en ojämlik maktfördelning mellan könen. Enligt Anthony Easthope (1990, 1, 167-168) har manligheten alltid haft som avsikt att förbli osynlig, som om den var universell och omfattade alla. Easthope exemplifierar detta genom de engelska begreppen *man* och *mankind*, vilka syftar till människan och mänskligheten. Maskuliniteten har förklätt sig som det normala då femininitet automatiskt blivit avvikande - det som jämförs med den maskulina normen. Easthope poängterar att det är svårt att ifrågasätta något som är ”osynligt” (a.a., 167-168), vilket är hur vårt samhälle så länge varit patriarkalt, dvs. mannen är överordnad kvinnan (se även Connell 2000, 24; Sukupuolten välisen valtavirtaistamisen perussanasto 2003; Hearn, Jeff & Pringle, Keith 2006, 7). Det är så ideologin om maskulinitet, dvs. bilden av den starka, rationella och självbehärskade mannen, i motsats till den svaga, emotionella och omsorgsfulla kvinnan, fortsatt att dominera. Såsom Claes Ekenstam (i Hirdman 2008, 27-28) så träffande beskrivit det, skall män utöva självkontroll, vilket för dem betyder

att ”inte falla”.

Pollack (1998) lyfter fram hur de stereotypa köns- och genusrelaterade förväntningarna skapat en snäv pojk- och flickroll. Pollack (a.a., 22) menar att den könsstereotypa uppfattningen målar en bild, eller närmare sagt en *myt*, om pojkar som ”busiga lymmel” som helst springer omkring, med grus i fickorna, och hittar på olika slags rackartyg. Killar i tonåren porträtteras som stenhårda och egoistiska grabbar med intresse enbart för sport, bilar och sex. Västvärldens vita medelklassmän som nått det västerländska mansidealet beskrivs enligt Jeroen Jansz (2000, 168) med metaforer såsom ”orubbligt ekträd” (eng. ”sturdy oak”) (se även Elisabeth Badinter 1993, 183-186).

Pollack (1998, 23) förklarar att dessa föreställningar har en del sanning i sig, men de ger en väldigt förenklad bild av pojkar och män. Killar är inte bara tuffa och busiga, de uppfostras som, och till, sådana. Pollack (a.a., 22) förklarar att denna pojkmýt präglar killars vardag och känsloliv enda in i vuxendomen, den lägger ramarna för vad som är acceptabelt och begränsar på så vis killars utveckling. Då det varit lämpligt för kvinnor att visa svaghet och emotionell sårbarhet har den könsstereotypa attityden i samhället varit den att män skall vara tuffa och osårbara (se även Jansz 2000, 178).

Pollack (a.a., 24, 40, 49) talar om hur vuxna, föräldrar och lärare tenderar att förvänta självständighet av pojkar vid ett tidigare skede jämfört med flickor. Pojkar lär sig tidigt att deras främsta uppgift är att följa den maskulina normen. Pollack anser att pojkar kan känna otillräcklighet och skam då de inte klarar av dessa självständighetskrav. Det finns inte utrymme för killar på samma sätt som för tjejer att tala om sina känslor och upplevelser av bl.a. skam och misslyckande (se även Brody 2000, 25). Pollack menar att ”pojken ”stelnar till”, precis som samhället vill att han gör” (a.a., 25). Samtidigt som de är tvungna att hålla ”mjukare känslor” underkuvade, önskar många av dem att de hade en djupare och närmare kontakt med andra.

Enligt Marita Karvinen (2010, 112) hör könsstereotyper starkare ihop med skolvärlden som institution jämfört med daghemsomgivningen. I skolan förväntas pojkar och flickor

i större mån agera utifrån normativa könsförväntningar. Om samma förväntas också i hemmet bidrar det enligt Karvinen till att barnet socialiseras ännu starkare enligt sitt kön. Det kan hända t.ex. att pappan betonar hur det inte är acceptabelt för sonen att vara intresserad av ”flickiga” saker och kläder. Karvinen menar att det är vanligt att sådant beteende som avviker från de normativa och traditionella förväntningarna angående kön och genus mycket lätt förkastas i vårt samhälle och porträtteras istället som något skamfullt och bestraffbart.

Sammanfattat vill jag föra fram att vårt samhälle, som långt är byggt på ett patriarkalt system, lägger press på killar att växa upp till män som är starka, hårda och självbehärskande. Det gör att killar börjar se sig själv som skiljda från tjejer som förkroppsligar motsatsen till den manliga normen och blir på så vis det ”svagare” könet. Detta framkallar ojämlikhet bland könen. För killarnas del gör det att de inte kan uttrycka sina sanna känslor och upplevelser.

4.1.2 Pojkar i kris?

Pollack (a.a., 24-25) utgår ifrån vad han kallar för ”könets tvångströja”, då killar hamnar anpassa sig till förväntningar kring manlighet som egentligen härstammar från så tidigt som 1800-talet. Han (a.a., 21-22) hävdar att det är pga. denna tvångströja som många killar har det svårt i livets olika områden. Han menar att ideologin om manlighet gett upphov till en *pojkkris*.

Kimmel (2010) är på samma linje med Pollack. Enligt Kimmel pågår det en aktiv diskussion i västvärlden om pojkkrisen där statistik om pojkars undermåliga skolresultat och beteendestörningar framhävs (se även Foster et al 2001). Flickor anstränger sig mer inför skoluppgifter, får bättre betyg och det är fler flickor än pojkar som tar examen. Killar diagnosticeras oftare med olika störningar i känslolivet och koncentrationsförmågan. Statistik visar att killar begår självmord oftare än tjejer. Killar tar sig lättare till fysiskt våld och blir också oftare offer för våldshandlingar. Risken är också högre för män att bli arbetslösa. Alla dessa svårigheter och sociala problem kopplar Kimmel, såsom Pollack, till en i västvärlden rådande pojkkris.

Kimmel berättar att han diskuterat manlighet och dess innebörd med sina studerande som uppgett att manlighet innebär många saker som man *inte* skall vara eller göra (se även Hirdman 2008, 25; Komarovsky 2006, 158). Exempelvis får pojkar och män ”inte visa svaghet, aldrig gråta, aldrig vara sårbar och det mest påtagliga, inte vara ”bög” (a.a., 31). Det gäller att undvika allt sådant som har en ”tjejstämpel” för att vara maskulin. Jorma Sipilä (1994, 22) förklarar samma från den synvinkeln att män förväntas på ett sätt ”inte vara någonting”, dvs. det som jag ser i enlighet med vad Easthope förklarat om att män och maskulinitet är normen, men samtidigt för Sipilä fram hur män också måste vara ”’bättre’ än kvinnor”.

Badinter (1993, 16), som också Sipilä refererar till, poängterar att män behöver konstant påvisa sin manlighet och får höra redan som små pojkar att ”Du skall uppföra dig som en riktig man!”. Det innebär alltså enligt Sipilä och Badinter (a.a.) att maskulinitet är en uppgift som följer män livet ut, medan kvinnor inte utsätts för liknande krav. Sipilä (1994, 22) hänvisar till Badinter då han skriver att ”en dominerande person är samtidigt dominerad av sitt maktutövande”. Detta beskriver bra hur män som utövar makt, och åtnjuter fördelarna av det, även lider av att ständigt profilera sig på ett visst, ensidigt sätt, som inte känner till en så att säga mjukare tillvaro.

Sammanfattningsvis finns det forskare som menar att pojkar fortfarande uppfostras enligt den traditionella, snäva pojkrollen, och att detta är skadligt för deras uppväxt och känsloliv som blivande män. Män förväntas vara orubbligt starka både på det fysiska och det mentala planet. Män skall klara av att hålla sina känslor under kontroll, vilket gör att de i själva verket inte alls får låta emotioner ta över i och med att det signalerar svaghet. Tillspetsat kunde man säga utifrån dessa hårda förväntningar att en förebild för mannen enligt den traditionella manliga ideologin är stålmannen.

4.1.3 Killars känsloliv, hälsa och hjälpsökande

Alon Gratch (2001) diskuterar mäns förhållande till sina känslor och deras svårigheter att uttrycka sig om dem. Han förklarar att det finns ämnen som män mer än gärna talar om, t.ex. politik, bilar, barn eller arbete. Män upplever det däremot, enligt Gratch, som svårare

att tala om sig själva, om det inte får handla om prestationer eller annat ytligt. Även om män hade tillstånd och möjlighet till att uttrycka sig om något mer personligt, är det utmanande för många. Gratch vill påpeka att män har precis samma förmåga som kvinnor att förstå och känna sårbarhet. Det handlar om att de inte låter sig göra det (a.a., 44), utan det kräver träning (Jansz 2000, 167).

Michele Grossman och Wendy Wood (1993) konstaterar att kvinnor porträtteras som mer emotionella än män (se även Dahlgren & Starrin 2004, 53). Kvinnor anses uppleva och uttrycka känslor starkare (se även Fischer & Manstead 2000, 71). Enligt Grossman och Wood (a.a.) bestyrks detta i självrapporteringar bland könen gällande både positiva och negativa emotioner. Författarna anser dock att självrapporteringarna påverkats av de stereotypa genusuppfattningarna, enligt vilka män förväntas vara ”stoiska” och självbehärskande (se även Hirdman 2008, 22). Män har därmed rapporterat sina känsloupplevelser mer inom ramen för vad som är acceptabelt och representativt för deras kön.

Jag vill i detta sammanhang poängtera att det inte heller är helt självklart att kvinnor öppet och i vilken situation som helst skulle få visa känslor av sårbarhet. Exempelvis hänvisar Dahlgren och Starrin (2004, 36) till Peter Stearns då de skriver att det sedan 1920-talet skett ”en förändring i den amerikanska känslokulturen”. Känslokulturen har alltså i Amerika blivit mer den att människor oberoende kön borde adaptera ett distanserat och ”cool” förhållningssätt till sin sociala miljö. Det gäller speciellt arbetslivet att känslor bör behärskas. (a.a., 36-37.) Det kan hända att en liknande förändring skett i andra västerländska samhällen, och stämmer överens med läget i Finland. Inom ramen för min pro gradu fokuserar jag dock på västerländsk känslokultur i förhållande till just genusförväntningar, där det kan sägas finnas skillnader i vad som är acceptabelt för män i relation till kvinnor.

Gerrod Parrott (2001, 158) hävdar att män förväntas ”uppleva och uttrycka mer socialt önskvärda emotioner (såsom stolthet) som riktas mot självet och mer socialt oönskvärda emotioner (såsom ilska) som riktas mot andra.” Känslor av t.ex. skam skall män undvika att uttrycka. Ferguson och Eyre (2000, 268) har skrivit om skamkänslor utifrån ett

genusperspektiv. De hävdar att det finns situationer där män känner skamkänslor i högre grad än kvinnor. Exempelvis känner män skam då de gråter inför andra eller är fysiskt svaga. Det har enligt Ferguson och Eyre att göra med att dessa företeelser utgör en negativ manlig identitet, dvs. en identitet som män inte vill ha.

Ferguson och Eyre (a.a. 268) för fram att män egentligen upplever skam i mycket högre grad i jämförelse med kvinnor då de inte lyckas skapa en allmänt accepterad könsidentitet. Enligt forskarna är det förståeligt från den synpunkten att utrymmet för män att bryta mot mansrollen är betydligt mer inskränkt. Enligt Leslie Brody (2000, 24) finns det vissa biologiska skillnader mellan könen som gör att män och kvinnors vuxna känsloliv blir något olika, men Brody vill samtidigt påpeka detsamma som forskarna ovan; kulturella värderingar och synen på könsroller har haft betydande inverkan i hur de har formats.

Enligt Pollack (1998, 21-22, 39) har existerande trånga kvinnoroller på sistone uppmärksamats till den mån att det skett en frigörelse av de förväntningar som ställs på flickor. Flickor får hjälp med att uttrycka sig och utveckla sin identitet på ett positivt, fritt och konstruktivt sätt. Pollack konstaterar att liknande insatser inte tagits till då det kommer till pojkar som tampas med sin identitet och dominerande förväntningar på manlighet (jmf Levy & Fivusch 1993). Istället skambeläggs killar om de uttrycker känslor av svaghet (se även Levant 1995, 244). Pollack menar att en allt större grupp killar lider av detta i all ensamhet, utan att få något ordentligt utlopp för sina känslor.

Pollack (a.a., 21-22) har genom sitt långvariga arbete med killar kommit fram till att även killar som utåt verkar må bra, kan dölja sitt illamående bakom en manlig fasad och påstå att allt är okej, då det egentligen inte är det. Han talar om en *manlighetens mask* som ”de flesta pojkar och män bär för att dölja sina genuina känslor och för att ge omvärlden en bild av djärv, stoisk och stark maskulinitet, även om de i verkligheten är hopplöst ensamma och rädda” (a.a., 22). Helen M. Hacker (1957) skrev några årtionden sedan om hur det inte går för män att medge att de är osäkra på något utan att det lämnar en spricka i deras manlighet. Hacker tänkte sig att alla dessa höga krav på män kunde vara ”den största bördan som maskuliniteten belägger oss i vår kultur” (a.a., 228).

Jansz (2000, 166-167, 170-172) argumenterar för hur stoiskhet (eng. "stoicism"), dvs. strängt kontrollerande och nedtryckande av känslor som smärta, sorg och sårbarhet, ger upphov till en begränsad känslighet (eng. "restrictive emotionality"^{iv}) hos män. Män väljer, som sagt, att hålla känslor av svaghet inuti för att skydda sin identitet. I regel skall inte män gråta, i varje fall inte öppet (se även Ekenstam 1998b, 102). Ronald F. Levant (1995, 239) konstaterar att män inte alltid vet hur de känner sig och har svårt att beskriva och ge ord till sina känslor. Han baserar sitt påstående på sina kliniska observationer. Levant betonar att män har blivit uppvuxna enligt "pojkar gråter inte"-tänkesättet, vilket gjort att flera av dem aldrig lärt sig känna igen vissa känslor. Ekenstam (1998b, 102) skriver såhär: "Den manliga kroppen höll på att göras om till en ointaglig fästning: stark och känslomässigt sluten, för att inte säga ogenomtränglig."

Anja Hirdman (2008, 24, 26) påpekar att män har det mycket jobbigare med sin genusidentitet då de kommer in i vuxenlivet. Hon hävdar att män kan t.o.m. glömma hur man gråter pga. att den normativa maskuliniteten sitter så djupt i deras innersta. Det är likt det som Pollack (1998, 21-22) talar om, att killar förlorar kontakten till sig själva på det emotionella planet. Enligt Glenn Good och Phillip Wood (1995) är det speciellt problematiska med förväntningarna om maskulinitet och den begränsade känslighet som dessa leder till hos män, att de kan förorsaka psykisk ohälsa hos män samtidigt som de också hindrar män från att söka hjälp då de har bekymmer som belastar dem.

Carol Emslie et al (2006) lyfter fram att män som lider av psykiska problem såsom depression har en hög tröskel att söka stöd och vård, vilket gör att män sällan får någon diagnos eller behandling. Samma bekräftar andra västerländska forskare (se t.ex. Boldero & Fallow 1995, Leong & Zachar 1999, Koydemir-Özden 2010, Möller-Leimkühler 2002, O'Brien et al 2005). Enligt Michael Addis och James Mahalik (2003) är det såtillvida anmärkningsvärt att män ofta lider av gravare problem jämfört med kvinnor. Utan diagnos och behandling, stöd och hjälp, förvärras individens psykiska hälsa.

Andrew Wisch et al (1995) utförde en undersökning där det framkom att unga män som mer sällan söker hjälp vanligen identifierar sig med traditionella maskulina attityder såsom begränsad emotionell sårbarhet. Good och Wood (1995, 72) har fått liknande

resultat, dvs. att mansrollen starkt påverkar både ”mäns attityder till att söka hjälp och deras upplevelse av depression”. Ovilligheten bland män att söka hjälp då de tampas med bekymmer eller psykisk ohälsa kopplas alltså i dessa studier till mäns upplevelser av hjälpsökande som opassande för en maskulin identitet.

Jansz (2000, 174-175) konstaterar att denna självbelåtenhet och de kulturella kraven på självständighet leder till försämrad allmän hälsa bland män. Jansz hänvisar till Sidney Jourard (1974) då han konstaterar att män i genomsnitt inte lever så länge som kvinnor. Enligt Jourard (i Jansz 2000, 174) beror det på det faktum att män socialiseras enligt den manliga ideologin (se även Courtenay 2000; Hearn & Kolga 2006, 172). Det kan således sägas att kroppen tar skada av att smärtsamma känslor förträngs. Levant och Pollack (1995, 385) hävdar att dagens män måste börja inse att det är en risk för deras hälsa att leva enligt den traditionella manliga ideologin.

Kimmel (2010) hävdar likt Pollack och Gratch att killar och tjejer har i grunden samma behov att bli älskade och inte skadas, även om deras behov ofta porträtteras som annorlunda. Enligt Kimmel är män och kvinnor mycket mer varandra lika än olika på det mentala och känslomässiga planet. Samma hävdar Burr (1998, 29), som konstaterar att skillnader mellan könen rapporteras mer aktivt inom forskning än resultat där inga tydliga oenigheter framkommit, vilket är missvisande (se även Brody 1997, Strandell 2000, 111). Kimmel påpekar att det viktiga är att ”vi måste fokusera på genus – i synnerhet på den ideologi med avseende på manlighet som upplevs och uttrycks av unga pojkar” (a.a., 24). Ett ytterligare beskrivande citat av Kimmel (a.a., 54) lyder:

Om vi verkligen vill rädda pojkarna, skydda dem och främja pojkåren, så måste vår uppgift vara att finna sätt för att avslöja och utmana denna manliga ideologi, slå sönder den enkla modellen att pojkar nu en gång alltid är pojkar och undanröja pojkars känsla av självberättigande. För i verkligheten är denna manliga ideologi ett problem för både flickor och pojkar.

Kimmel, såsom Pollack och Gratch, har i sina verk försökt komma med verktyg för föräldrar och professionella att bemöta killar som sensitiva växande individer med

mångsidiga behov av trygga ramar och närhet, precis som tjejer. Det är enligt Pollack viktigt att vuxna som kommer i nära kontakt med pojkar och killar är medvetna om den rådande killkoden och att de inte ger upp till den. Jansz (2000, 182) menar att killar i fortsättningen bör socialiseras på ett sätt som uppmuntrar dem till öppen känsloutlevelse. Nutida män skulle ha nytta av att rekonstruera sin manliga identitet för att få uppleva en uppluckring av den traditionellt manliga restriktiva känsligheten.

Sammanfattningsvis går det att säga att killar enligt forskarna ovan har samma känslighet som tjejer, men de är tvungna att underkuva den för att inte förlora sin maskulina image i andras ögon. Jag ser det som viktigt att föra fram hur tröskeln för killar pga. detta anses vara högre än för tjejer att söka psykosocialt stöd även om det fanns behov för det. Det är på detta sätt som killars emotionella miljö och dess begränsningar hamnar i skymundan. Jag diskuterar denna tröskel för killar att söka stöd vidare i kapitel 8.3.3 och 9 i förhållande till lågtröskelverksamheten Pojkarnas Hus.

4.1.4 Invändningar mot pojkkrisen

En del forskare motsätter sig tanken om att killar skulle vara i en direkt *kris*. Dessa forskare anser att det egentligen går ganska bra för de flesta killar. En del killar har det sämre ställt, liksom en del tjejer, men det handlar om en förhållandevis liten andel unga som mår dåligt.

Enligt Lunabba (2013, 21) är det tillspetsat att påstå att dagens ungdomar, både killar och tjejer, skulle befinna sig i kris. Lunabba förklarar att ser man på statistiken angående ungas skolgång och välfärd framkommer det att de flesta ungdomar i själva verket har det bra. I THL:s rapport *Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-luvulla. Kouluterveyskysely 2000–2009*, som också Lunabba (2013) hänvisar till, om resultaten för skolhälsoundersökningen som utförts 2000-2009, framkommer det att unga mått bättre under 2000-talet än tidigare. Skolhälsoundersökningen tar i beaktande bland annat ungas levnadsförhållanden, hälsotillstånd och -vanor samt skolförhållanden. (Luopa et al 2010)

Också Oransky och Marecek (2009) skriver om påståendet om en rådande pojkkris ur ett

kritiskt perspektiv. Oransky och Marecek menar att synen på att pojkar skulle vara i kris och borde räddas från den tvångströja som samhället tvingar dem i är begränsad och ensidig. De anser att det visst finns studier som bevisar att mansbilden länge varit mycket snäv. De påpekar dock att de professionella som lägger fokus på en rådande pojkkris inte uppmärksammar de pojkar som *visar* tecken på sårbarhet och känsloutlevelse istället för att hålla allt inuti. Det är att dra alla killar genom samma kam, då det i verkligheten finns killar och män av alla slag. Oransky och Marecek anser alltså att en del pojkar spelar tuffa och kanske känner sig tvungna att leva upp till mansidealet men att det också finns pojkar som öppet visar mjuka känslor och kallar sig ”moderna pojkar” i detta syfte. Författarna menar att det är viktigt att inte åsidosätta och glömma dessa killar som representerar något mindre konventionellt.

Emslie et al (2006) vill även påpeka, trots att de i deras studie kommit fram till att män sällan söker hjälp vid depression, att det finns en grupp män som trots sin depression öppet talar om de känslor som psykisk ohälsa väcker hos dem. Forskarna (a.a.) hävdar att det inte går att påstå att alla killar och män som mår dåligt skulle automatiskt bita tänderna ihop och tåga. Det är en generalisation, menar de (a.a.), och lyfter fram hur en del män som diagnosticerats med depression lyckats rekonstruera sin manliga identitet genom att ändra på sina uppfattningar kring vad som är manligt kontra feminint.

Hirdman (2008, 19) kritiserar användandet av begreppet kris i förhållande till maskulinitet och de förändringar som kan sägas ha skett sedan några årtionden tillbaka, påpekar att tanken om att maskuliniteten skulle vara i kris betyder att ”det faktiskt finns en manlighet, en manlighet som när den inte är i ”kris” är auktoritär, kontrollerad, familjeförsörjande och när män inte får vara ifred i dessa positioner hamnar de i kris.” Hon menar enligt min uppfattning att män och maskulinitet av en del anses befinna sig i en kris som väckts av kvinnors frigörelse och det faktum att kvinnor börjat ta sig in på männens ”revir”. Männens tidigare höga position har blivit ifrågakastad och är inte längre en självklarhet, vilket enligt Hirdman (a.a., 145) kunde sägas ha gett upphov till denna ”kris”.

Enligt min uppfattning av Pollacks resonemang, handlar inte Pollacks syn på pojkkrisen

om att den normativa maskuliniteten och dess position i samhället blivit utmanad, utan precis av att det är den normativa maskuliniteten som gör att många killar far illa. Såsom jag förstår Pollack och Kimmel, efterlyser de jämställdhet mellan könen i fråga om den naturliga mänskliga sårbarheten och hur den får komma till uttryck.

Sammanfattningsvis vill jag föra fram hur forskare med en mer kritisk inställning till påståendet om en rådande *pojkkris* betonar att många killar mår bra och att inte alla killar klarar sig dåligt i livets olika områden. Dessa forskare hävdar att samtidigt som det är uppenbart att de pojkar som mår dåligt skall få stöd och uppmuntran, är det viktigt att lägga märke till pojkar som mår bra och lever ett stabilt och gott liv utan att deras jag begränsas desto mer av yttre stereotypa förväntningar. Jag lyfter fram dessa invändningar mot den s.k. pojkkrisen för att det är viktigt att inte dra alla pojkar, killar och unga män genom samma kam. "Pojkkrisen" gäller inte nödvändigtvis alla, eller också påverkar den killar i väldigt varierande mån. Den kanske är mer påtaglig i Amerika jämfört med Europa, även om den av Pollack och Kimmel anses råda i västvärlden.

Det är betydelsefullt också att poängtera att det kan finnas många andra orsaker vid sidan om traditionella förväntningar på maskulinitet som gör att killar i olika delar av världen under en viss period mår dåligt. Såsom jag presenterat här har den finska skolhälsoundersökningen visat att finländska unga under 2000-talet mått bättre än tidigare.

4.2 Genusperspektiv och genussensitivitet i socialt arbete

Enligt Katarina Piuva och Lis Bodil Karlsson (2012, 40-41) var det först vid 1990-talet som genusperspektiv började beaktas inom det internationella sociala arbetets praktiska och forskningsinriktade fält. Karlsson och Piuva har skrivit om genusperspektiv i socialt arbete och nämner som ett exempelområde för genusmedveten forskning hur barn och unga bemöts och påverkas av vuxna och deras samhälleliga föreställningar om kön och genus. Denna process innebär ett "görande" av kön, och Piuva och Karlsson (a.a., 43) hävdar att "... vuxnas förväntningar präglar barns identitetsuppfattning och hur de skolas in i ett "könat" samhälle via de sociala institutionerna, bland annat i kontakten med

socialtjänsten”. Jag ser just detta vara av speciell betydelse i min studie.

Burr (1998, 2, 6) förklarar att vikten av att studera kön och genus baserar sig på det faktum att dessa konstruktioner finns överallt och vi kommer inte ifrån dem i vårt vardagliga liv. Burr (a.a., 17-18) framhäver detta genom att citera Alistair White som klargör att vi alltid registrerar och minns en persons kön, vilket enligt Burr gör att kön är lika grundläggande för oss som att andas och gör kön i varje fall i någon mån osynlig. Kullberg (2012, 7-8) hävdar att det är speciellt viktigt inom socialt arbete att de professionella inte agerar utifrån ett ”könsblint” synsätt, som om kön och genus inte alls existerade. Han menar att poängen dock inte är att män och kvinnor skulle stå som stereotypa representanter för sitt kön. Istället skall genusperspektivet vara en del av den teoretiska referensramen som utnyttjas i arbetet med och bemötandet av människor inom det sociala arbetet.

Kullberg och Herz (2012, 102-103) skriver att ett genusmedvetet perspektiv är motsatsen till ett könsblint synsätt. Engelska begrepp som används för genusmedvetenhet är bl.a. *gender-sensitivity* och *gender-informed*. Jag förklarar genusmedvetenhet, eller genussensitivitet som jag hellre vill kalla det, mer ingående nedan. Också Burr (a.a., 6) menar att aktörer inom de sociala vetenskaperna har ”en viktig roll i att förklara skillnader och ojämlikheter i kön och genus och göra rekommendationer för förändring.” Socialarbetare har utifrån Burrs resonemang alltså en betydelsefull roll i att aktivt uppmärksamma och ifrågasätta gammalmodiga och skadliga genuskonstruktioner, samt även arbeta för att hindra dem från att påverka individer skadligt i fortsättningen.

Till skillnad från dessa mål för uppmärksammandet av genusperspektiv inom det sociala arbetet, konstaterar Marjo Kuronen et al (2004, 5, 8, 10) att genusperspektiv fått förvånansvärt lite uppmärksamhet inom det sociala arbetets fält i Finland, vare sig i det praktiska arbetet eller inom forskningen. Enligt Minna Kivipelto (2004, 251) har mansperspektivet spelat en speciellt liten roll inom forskning i socialt arbete. Kuronen et al (a.a.) menar det sociala arbetet i Finland beskrivits som något könsneutralt. Det är dock värt att vara källkritisk och nämna att denna källa är från år 2004 och mycket kan ha ändrat under de senaste tio åren i vårt land.

Kuronen et al betonar att det behövs mer forskning kring hur kön och genus skapas och definieras inom ramen för det sociala arbetets praktik, exempelvis i de metoder som används. Hearn och Pringle et al (2006, 37) skriver till skillnad från Kuronen et al och Kivipelto att det finns många finska studier om män och manlig praktik, men att fokus i flera av dessa undersökningar ligger i de svåra och usla förhållanden som en del finska män lever i med tanke på t.ex. alkoholism, isolering och dödlighet samt kulturella faktorer. Hearn och Pringle anser att den finska forskningen däremot borde lägga mer fokus på maktförhållanden mellan män och kvinnor, dvs. den nytta som män har av sin position jämfört med kvinnor i samhället.

Kivipelto (2004, 266) lyfter upp kritisk utvärdering som en metod med vilken man inom socialt arbete kunde identifiera de värden och praktiker som skapar könsdikotomisering. Kivipelto förklarar att enligt vissa teorier, som jag inte går närmare in på i denna studie, individualiseras mänskors problem för att orsakerna till problemen förblivit okända. Den verkliga orsaken bakom en individs problem kan ligga i de förvrängda föreställningarna och förväntningarna som kopplas till kön och genus. Kivipelto hävdar att det dock inte går att bryta eller ändra på de könsdikotomiserande praktikerna i vårt samhälle genom individbaserat socialt arbete. Istället krävs det större förändringar och mer omfattande insatser. Med kritisk utvärdering kan socialarbetare i varje fall medvetet försöka undvika att individualisera individers sociala problem och istället se hur samhälleliga förväntningar på män och kvinnor kan vara delaktiga i att orsaka dessa problem.

En genussensitiv approach innebär enligt Syrjäläinen och Kujala (2010, 30-31) att inse att det inte bara är biologin som påverkar oss, utan vi lever också något annorlunda liv beroende på vårt sociala kön. Genussensitivitet låter oss granska skillnader i män och kvinnors liv och förstå hur vi bygger vår identitet utifrån vår könstillhörighet och kring våra föreställningar om genus. Erja Anttonen (2006, 2) hänvisar till Varpu Punnonens föreläsning (2006) då hon förtydligar att män och kvinnor har olika behov och även olika sätt att kommunicera i olika sammanhang, vilka vi kan känna igen då vi granskar dessa genom genussensitiva glasögon. Genussensitivitet kan enligt Syrjäläinen och Kujala (a.a.) hjälpa oss att identifiera och synliggöra ojämlikheter i vårt bemötande av män och

kvinnor, pojkar och flickor. Genom ett genussensitivt förhållningssätt kan vi börja ändra på orättvisa samhällsstrukturer som ställer det ena könet i fördelaktig position framom det andra könet.

Våra föreställningar om genus kan vara både medvetna och omedvetna. Syrjäläinen och Kujala (2010, 31) förklarar att våra genusföreställningar ständigt ”påverkar hur vi förhåller oss till män och kvinnor” och därför är det viktigt att vi är medvetna om dem. Syrjäläinen och Kujala menar att för att män och kvinnor verkligen skall vara jämställda i förhållande till varandra krävs det att människor kan reflektera över sina föreställningar, tolka och ifrågasätta dem. Fokus på genussensitivitet på alla områden i vårt samhälle skulle därmed göra jämställdhet möjligt. (a.a., 31; Sukupuolten välisen valtavirtaistamisen perussanasto.)

Min studie handlar långt om genusperspektiv och genusmedvetenhet, vilket är viktigt på ett allmänt plan men speciellt ur ett socialarbetarperspektiv. Socialarbetare kommer ständigt i kontakt med människor av olika kön, bakgrunder och kulturer. Socialarbetarens egna uppfattningar, både medvetna och omedvetna, påverkar mötet mellan henne och hennes klient. Jag tycker det är synnerligen viktigt som White hävdar, dvs. att vi aldrig glömmer en persons kön. Det betyder att vi alltid registrerar könet och hur vi förhåller oss till kön och genus påverkar direkt den person vi har att göra med. Till socialarbetarens uppgifter hör bl.a. att stödja sina klienter. Det är högst sannolikt utifrån rådande stereotypa genusuppfattningar att tjejer fortfarande anses behöva mer emotionellt stöd än killar, men jag vill i min studie ifrågasätta detta och även påstå att det gör skada för killar att generalisera på detta vis.

5. TEORETISK REFERENSRAM

I detta kapitel belyser jag de teoretiska utgångspunkterna som jag valt för min undersökning. Jag presenterar inledningsvis socialkonstruktionism som en bredare teoretisk och filosofisk referensram för mitt forskningsproblem. I och med att min studie behandlar genusrelaterade stereotypa förväntningar som tenderar att kategorisera

människor enligt sitt kön, har jag valt ett socialkonstruktionistiskt perspektiv som ämnar ifrågasätta olika sociala förhållanden som givna och ”sanna”.

Jag använder mig av begreppen hegemonisk maskulinitet och killkod samt kritisk mansforskning som ytterligare viktiga teoretiska utgångspunkter i min studie. Jag skriver mer om hur jag förhåller mig till de teoretiska utgångspunkterna som jag valt för min studie, i kapitel 7.7.

5.1 Socialkonstruktionism

Peter L. Berger och Thomas Luckmann (1967) diskuterar och argumenterar för hur vår verklighet såsom vi ser den är socialt konstruerad. De (a.a., 16) menar att kunskapssociologi (eng. ”the sociology of knowledge”) granskar ”mänskliga tankeprocesser i förhållande till den sociala kontext inom vilken dessa processer skapas”. Det handlar om kunskap som vi tillsammans skapat ur våra egna och gemensamma utgångspunkter inom ramen för det sociala sammanhang där vi under en given tid befinner oss. (a.a. 20-21, 37)

Payne (2008, 240) ger också en god beskrivning av socialkonstruktionism i ett nötskal: ”individer beskriver, förklarar och redogör för världen omkring dem som en del av utbytet mellan människor i deras sociala, historiska och kulturella sammanhang”. Det är alltså i det mänskliga samspelet som gemensamma sociala konstruktioner skapas med hjälp av språket. Payne hävdar att sociala idéer förvandlas till allmänna antaganden och uppfattningar som införlivas i samhällsmedlemmarnas verklighetsuppfattning. (a.a., 242.) All den kunskap vi skapat kring vår verklighet tar vi som givna i vårt vardagliga liv (Berger & Luckmann 1966, 37, 58).

Dessa sociala konstruktioner, uppfattningar och värderingar, som vi skapat, går vidare från en generation till en annan genom socialiseringsprocessen (Payne a.a., 240; Berger & Luckmann a.a., 149-150). Burr (1995, 38) förklarar socialiseringsprocessen som så att barn lär sig vad som är socialt acceptabelt och förväntat av dem inom den kultur och det samhälle de växer upp i (se även Syrjäläinen & Kujala 2010, 30). Socialiseringsprocessen

kopplas alltså oftast till barn och unga, men Burr vill påpeka att processen fortsätter in i vuxendomen. Likasom yngre individer, möts äldre personer av ständiga samhälleliga förväntningar som formar deras sätt att tänka och handla.

Markus Arvidson och Andreas Henriksson (2012, 73-74) hävdar att de sociala medierna idag utgör en allt större och betydelsefullare socialiseringsagent i ungas vardag. Unga letar efter all slags information på internet och påverkas av det de ser, läser och erfår på nätet, t.ex. i koppling till könsföreställningar och förväntningar. Arvidson och Henriksson (a.a., 74) refererar till Hirdman (2008) då de skriver att "Samtidigt som sociala medier kan ge en mångfacetterad och öppen bild av vår könsidentitet (...) finns det också många exempel på stängda, fördefinierade och könsstereotypa uppfattningar om kvinnor och män ...". Dessa olika slags synpunkter är tillgängliga för unga individer i deras kunskapsproduktion och de påverkar hur unga individer kommer att se sig själva och sin sociala omgivning.

Människor tar sin verklighet som given medan socialkonstruktionismen, enligt Burr (1995, 3), "förhåller sig kritiskt till kunskap som tas för givet". Den ifrågasätter våra observationer av världen, våra iakttagelser, som bas för vår kunskapsproduktion. Burr menar att vi skall vara försiktiga med att tänka att våra föreställningar av allt det vi ser och erfår skulle vara lika med sanningen. Istället handlar det om sociala processer, dvs. när människor interagerar med varandra, där vi tillsammans skapar uppfattningar om hur världen är beskaffad, som vi utgår ifrån som "sant". Våra observationer av verkligheten är våra egna versioner av verkligheten, och dessa versioner kan vi dela på som medlemmar i ett samhälle. (a.a., 3-4, 6)

Enligt ett socialkonstruktionistiskt perspektiv är könsrollerna alltså socialt konstruerade (Burr 1995, 3). Simone de Beauvoirs kända citat lyder: "Man föds inte till kvinna, man blir det" (citerad i Butler 2002, 3). Enligt samma princip socialiseras män till vad det innebär att representera sitt kön och genus (Hirdman 2008). I och med att sociala konstruktioner är kulturellt och historiskt präglade lever dessa konstruktioner i tidens anda och förändras så småningom, i takt med att vi och våra attityder och uppfattningar ändras (Payne 2008, 97-98, 240)

Det går därmed att ifrågasätta och kritisera stereotypa köns- och genusförväntningar utifrån ett socialkonstruktionistiskt perspektiv. Jag upplever det som en viktig del av min studie med tanke på att jag utgår ifrån begrepp som ”samhälleliga förväntningar och ideal”, vilka har en mer eller mindre betydelsefull roll i unga individers vardag.

5.2 Hegemonisk maskulinitet och den så kallade killkoden

Robert W. Connell (i Connell & Messerschmidt 2005) har ofta citerats för sitt resonemang kring det som han kallar *hegemonisk maskulinitet*. Hegemonisk maskulinitet kom omkring 1980-talet att stå för den normativa maskuliniteten, dvs. “den förkroppsligade det för närvarande mest hedersamma sättet att vara man, den krävde att alla andra män skulle positionera sig i relation till den, och den legitimerade ideologiskt den globala underordningen av kvinnor i relation till män” (a.a., 832). Connell förklarar att hegemonisk maskulinitet beaktar maktstrukturer förutom män och kvinnor emellan, även män emellan.

Connell (2000, 10) konstaterar utifrån detta utgångsläge att vi istället för att tala om maskulinitet borde tala om maskuliniteter, dvs. i plural. Han menar att maskulinitet är en social konstruktion, inte biologiskt determinerad som hörande till den manliga kroppen. Han förklarar att maskulinitet konstrueras på olika sätt beroende på kultur och historisk tidsram. I enlighet med detta kan maskulinitet, även *hegemonisk maskulinitet*, se annorlunda ut i olika sociala sammanhang, t.ex. i skolor eller på arbetsplatser. Den hegemoniska maskuliniteten kan alltså ta till sig nya betydelser men den håller alltid kvar sin maktposition (Connell i Hirdman 2008, 20-21).

Hegemonisk maskulinitet handlar enligt Connell (2005, 832) om “olika handlingsmönster (dvs. saker som görs, inte enbart en grupp rollförväntningar eller en identitet)...”. Den växer fram i social interaktion där den aktivt produceras av män i det sammanhang där de lever (Connell 2000, 12). På samma sätt hävdar John Shotter (1989) att män påverkas av den offentliga mansbilden, samtidigt som de själv bidrar till den genom en process som i engelskan kallas för ”doing gender”^v. Detta uttryck hör ihop med begreppet "performativitet" som lanserats av Judith Butler (i Kullberg 2012, 14) för att förklara hur

vi skapar betydelser för kön och genus. Harriet Strandell (2000, 113) förtydligar att kön och genus skapas i våra *handlingar* i olika situationer istället för att de skulle vara fasta attribut.

Inom genusforskningen växte dessa slags socialkonstruktiva perspektiv fram, som alltså förkastar uppfattningen om maskulinitet som biologiskt given hos män (Connell 2000, 29), dvs. att män skulle av naturen agera mer maskulint för att de har testosteron i kroppen (a.a., 57). Att maskulinitet är socialt konstruerat är numera det vanligaste tänkesättet inom forskning, enligt Connell (a.a., 69). Också Foster et al (2001, 17-18) ser det som bristfälligt att koppla mannen som biologiskt maskulin, speciellt från den synvinkeln att maskulinitet och män ofta länkas med våld. De menar att det är politiskt och socialt ansvarslöst att låta uttryck som ”pojkar är pojkar” styra vårt tänkande utan att ifrågasätta dem. Sari Manninen (2010) har studerat hur pojkar konstruerar maskulinitet i skolmiljön och utgår från bl.a. våld som ett uttryck för det. Enligt Manninens (a.a., 80) resultat är det de tuffa killarna som tar sig till våld, medan populära killar ”låtsas-slåss” för att signalera maskulinitet. Även om män skulle vara naturligt mer benägna än kvinnor att idka våld, hänger det på vårt samhälle och de rådande attityderna huruvida vi förstärker detta drag hos män eller istället arbetar mot det (Foster et al 2001, a.a.).

Connell (2000, 10-11, 30-31, 59) hävdar utifrån sitt teoretiska resonemang kring hegemonisk maskulinitet att makthierarkin maskuliniteter emellan föds ur deras sociala relation till varandra. Hegemonisk maskulinitet är som sagt dominant och överordnat. Det finns mycket forskning enligt Connell kring de bilder av manlighet som blivit representativa och dominerande i media, och denna image kunde inom den västerländska populärkulturen sägas stå för hegemonisk maskulinitet. Den omringar oss vart än vi går. Exempelvis anses sporthjältar representera hegemonisk maskulinitet. Det gör de enligt Connell ofta på bekostnad av sin egen hälsa, då pressen att uppehålla den manliga image blir för hög. Enligt Connell kan våldshandlingar också representera hegemonisk maskulinitet, men det behöver de inte göra. Arbete är också viktigt för att mannen kan bibehålla sin känsla av självrespekt och sin position som hegemoniskt maskulin (Hacker 1957).

Trots att den hegemoniska maskuliniteten utgjort den högaktade normen bland västerländska män, är det ytterst få som nått denna "status" (Connell 2000, 30). Det är ändå viktigt för killar och män att sträva till att nå hegemonisk maskulinitet pga. dess normativitet och de negativa konsekvenser det anses ha att inte vilja vara hegemoniskt maskulin. Pollack (1998, 24-25) förklarar att killar lär sig tidigt att följa den utsagda *pojkkoden* eller *killkoden*^{vi}, dvs. de beteendemodeller, som gör killar maskulina av sig. Killkoden försöker säkerställa att killen införlivar samhällets förväntningar och normer kring hur en kille skall bete sig. Jag tänker mig att killkoden kunde sägas fungera som den osynliga normativa maskuliniteten - ingen talar om den samtidigt som den bland killar är en given företeelse, som en utsagd regel.

Som jag framfört tidigare förknippas följande könsstereotypa beskrivningar med killar respektive män: busiga och tuffa lymmel som, med grus i fickorna, njuter av äventyrlighet och hittar på olika rackartyg (Pollack 1998, 22), samt metaforiskt sagt karlar som "orubbliga ekträd" (Jansz 2000, 168) som utövar självkontroll i den mån att de aldrig skall "falla" (Ekenstam i Hirdman 2008, 27-28). Då killen sedan försöker lära känna sig själv som en ung individ, jämför han sig samtidigt med denna bild av mannen som samhället ger. Killar följer killkoden för att undvika de negativa följder som det oftast har för killar att motstå koden. (Pollack 1998, 24-25.) Detta rapporteras i flera artiklar (t.ex. Emma Renold 2004 och Wayne Martino 1999).

Renold (2004) har forskat kring pojkar^{vii} och hegemonisk maskulinitet i skolmiljön. Renold understryker hur pojkar som väljer att motsätta sig den normativa killkoden, dvs. hegemonisk maskulinitet, hamnar i en oönskad, förtryckt position i relation till dem som följer koden. Pojkar som inte strävar efter eller lyckas på något sätt nå hegemonisk maskulinitet mobbas och klassas som odugliga nördar eller "losers", enligt Renold (a.a.). Ohegemoniska pojkar associeras med flickor och homosexuella för att de inte uppför som "riktiga män" (se även Phoenix et al 2003). Det är vanligt att *annorlunda pojkar* (eng. "other boys"), såsom Renold benämner ohegemoniska pojkar, blir kallade för bögar eller tjej i förnedringssyfte. Det är därför svårt att uppmuntra pojkar att våga motstå killkoden och följa annorlunda, mjukare manlighetsmodeller. Få killar låter sig förödmjukas i form av att deras maskulinitet ifrågasätts. Det lämnar många killar med det

enda alternativet - att följa killkoden och uppträda sig så maskulint som möjligt. Är man maskulin är man ”cool” (Brody 2000, 26).

Renold (2004) och Kimmel (2010) talar om ett fenomen bland killar som gör att de garderar och värnar om varandras manlighet, nämligen *könsövervakning* (eng. ”gender policing”). Forskarna förklarar att det är genom denna övervakning som killkoden ständigt framhävs och uppehålls. Kimmel skriver att ”genusanpassning till den traditionella killkoden eller pojkkoden genomförs genom hot om destabilisering av denna rättighet, om att omintetgöra den” (a.a., 38). Pojkar lever därför under rädsla över att bli berövad sin maskulinitet i andras ögon. Renold (a.a., 259) konstaterar att det är killar *själv* som ”konstruerar och uppehåller hegemonisk maskulinitet genom att övervaka och kränka Annorlunda ohegemoniska maskuliniteter och femininiteter”. I hennes studie framkom det att två tredjedelar av pojkarna upplevde sig hjälplösa och ångestfyllda inför den närmast omöjliga uppgiften att nå hegemonisk maskulinitet. Fler än en tredjedel av dem uppgav ha blivit mobbade p.g.a. att de inte var hegemoniskt maskulina eller för att de inte ville vara det.

I min analys kommer jag att granska hur de killar jag intervjuat förhåller sig till hegemonisk maskulinitet som en företeelse och dessutom ett generellt ideal om och bland män, som jag antar påverka också dessa killars vardag i varje fall i någon mån. Jag är intresserad av att granska på vilket sätt killarna eventuellt relaterar personlig problematik till samhällseliga förväntningar som anknyts till hegemonisk maskulinitet. Jag lägger också fokus på hur killarna talar om hegemonisk maskulinitet, och sådant som tillhör killkoden, i relation till killars känsloliv och utrymmet för dem att ge uttryck till sin sårbarhet.

5.3 Kritisk mansforskning

Jag vill i detta sammanhang förklara närmare hur män och manlig problematik samt maskulinitet under de senaste årtionden hamnat under ett förstöringsglas, vilket gett upphov till en del förändringar i genusuppfattningarna. Connell, Hearn och Kimmel (2005, 1) påpekar att intresset för genusstudier ökade i takt med att feminismen vann

fotfäste under 1970-talet. Kvinnorörelsen förespråkar jämlikhet och dess fokus har riktats på kvinnors rättigheter och position i vårt patriarkala samhällssystem (se även Komarovsky 1976, 1). På sistone har uppmärksamheten inom forskning riktats mot män och maskulinitet.

Connell et al (2005, 1; Connell 2000, 3-4) menar att det ökade intresset för mansstudier spridit sig bland olika länder och vetenskapsgrenar, bl.a. inom ramen för de sociala och biologiska vetenskaperna. Feminismen gav upphov till *kritisk*^{viii} mansforskning som vuxit sig allt starkare. Kritiska mansstudier utgår från samma värderingar som feminismen, dvs. att göra kön och genus synligt i syfte att ifrågasätta, kritisera och ändra på våra traditionella genusrelaterade föreställningar för att nå jämlikhet bland könen inom samhällets alla områden. Genom vår nutida fokus på genusdynamiken, dvs. förhållandet mellan kvinnor och män, femininitet och maskulinitet, synliggörs maskuliniteten på ett sätt som börjat dra fram problem och förhållanden som är typiska för pojkar och män. Det handlar om bl.a. killars benägenhet till våldshandlingar och koncentrationssvårigheter i skolan. Kritiska mansstudier granskar inte maskulinitet som normen utan som en problematisk genuskonstruktion, enligt Kimmel (1987, 10; se även Hearn 1998, 2-3).

Johansson (2000, 12, 22) för fram, likt Connell (2000, 12, 69) och Kimmel (1987, 12), att socialkonstruktionismen blivit den starkaste kunskapsteoretiska basen inom genusforskningen. Genus har börjat uppfattas som något som aktivt konstrueras och skapas, istället för ett stadigvarande, biologiskt, karaktärsdrag såsom tidigare (Johansson 2000, 22, se även Shields 2000, 6). Johansson (a.a., 12) vill påpeka att Connell är en av de nutida mansforskare som bidragit till ett kritiskt perspektiv. Connell har riktat sin kritik gentemot könsrollsteorin, som enligt honom är svartvit i sin kategorisering av män och kvinnor enligt deras olikheter, och som dessutom inte tar någon ställning till maktaspekten könen emellan. Connell hävdar att hans teoretiska resonemang om hegemonisk maskulinitet däremot gör det. (Connell 2000, 7-8, 18, 69; se också Kimmel 1987, 11-13)

Då forskare enligt Johansson (2000, 22) tidigare fokuserat på vad mansrollen innebär och

varför män beter sig som de gör, har forskare börjat uppmärksamma olika sätt att vara maskulin och hur dessa typer av manlighet har konstruerats (se även Ekenstam 1998a, 19). Johansson påpekar att ”plötsligt är det möjligt att studera variationer, nyanser och förändringar i ”det manliga” (a.a., 22). Också Stephen Frosh, Ann Phoenix och Rob Pattman (2002) har uppmärksammat hur forskning om pojkar börjat ta i beaktande hur mångfacetterad maskulinitet och pojksdom egentligen är.

Hirdman (2008, 12-13) hävdar att manlighet blivit synligare förutom i forskning också i populära medier. Hirdman ställer frågan hur den hegemoniska manligheten kommer att reagera på att plötsligt vara synlig, liksom kvinnligheten alltid varit. Enligt Foster et al (2001, 17) finns det fortfarande de som grundar sitt tänkande enligt uttrycket ”pojkar är pojkar” (eng. ”boys will be boys”), men feminismen har enligt dem målat en ny bild av pojksdom och manlighet som positivt inställd till jämlikhet och med en mer nyanserad känslomåttala.

Begreppet maskulinitet har numera problematiserats och det anses finnas olika typer av maskulina identiteter vid sidan om varandra. Föreställningar kring maskulinitet diskuteras aktivt och det finns konfliktfyllda beskrivningar och uppfattningar. Ulla-Britt Lilleaas (2007, 39) konstaterar att även om pojk- och mansrollen håller på att ändras, fortsätter gamla förväntningar att styra och ställa. Lilleaas anser att män behöver tid för att kunna förkasta gamla roller och anpassa sig till nya, modernare roller som ger dem möjlighet att uttrycka sig öppet.

Pollack (1998, 25) talar i samband med pojkkrisen om att killar egentligen ställs inför en dubbelmoral nuförtiden (se också Hacker 1957). Samtidigt som pojkar och män förväntas behålla sin coola, oberörda attityd har det vuxit fram nya slags förväntningar på män i förhållande till deras sociala relationer och parförhållanden. Numera skall män kunna visa empati och fritt tala om sina känslor. Mannen skall kunna uttrycka värme och ömhet i sina kvinnorelationer och i det sammanhanget ge upp machorollen. Det handlar enligt Pollack om två ytterligheter som män borde kunna införliva på ett smidigt sätt. Pollack konstaterar att det inte är något under att denna dubbelmoral påverkar killars självförtroende och sunda utveckling negativt. Kimmel (1987, 9) konkretiserar det enligt följande:

Nya rollmodeller för män har inte tagit över de gamla, men har vuxit fram långsides dem och skapar en dynamisk spänning mellan den ambitiösa familjeförsörjaren och den barmhärtiga fadern, mellan macho förförare och kärleksfull partner, mellan Rambo och Phil Donahue.

Komarovsky (1976, 10-11) för fram att vid tidpunkten som hon utförde sin studie (1969-1970) kring manliga attityder och spänningar i maskulina roller, höll traditionella förväntningar om vad det är att vara man eller kvinna på att ändras som resultat av att dessa företeelser börjat ifrågasättas. En studerande på högskolenivå, som deltagit i hennes studie, uttryckte sig som så att det i det stora hela finns två slags maskuliniteter i vår kultur. Han menade att det finns den dominanta, stereotypa hegemoniska maskuliniteten som motsats till en mera ”hip” maskulinitet som ser mannen och kvinnan som likvärdiga och som inte utgår ifrån de stereotypa uppdelningarna av femininitet och maskulinitet i koppling till kön.

Levant och Pollack (1995, 385) konstaterar att manligheten har tagit sina alldeles första steg mot en förändring, och att det är nödvändigt, med tanke på också att kvinnor börjat etablera sig allt starkare på arbetsmarknaden vid sidan om män. Levant anser att (1995, 234) det finns hopp om att framtidens män kommer sina känslor närmare och låter sig uppvisa också traditionellt feminina drag i någon mån, även om många män kommer att fortsätta att stå för det som manlighet traditionellt varit; rationalitet och självständighet mm. Enligt Levant kommer de att vara mer bekväma med känslor såsom rädsla och sorg, och inte lika rädda för känslor av skam (se även Levant & Pollack a.a., 387).

Sammantaget har kritiska mansstudier börjat likt feminismen ifrågasätta och rikta kritik mot den manliga normen i vårt samhälle. Det gör enligt forskarna ovan att det i framtiden högst antagligen kommer att finnas en mjukare version av manlighet som gör att killars emotionella miljö kommer att bli mer öppen och tolerant för reflektion och diskussion kring de egna känslorna. Detta är ett relativt nytt tema och mycket aktuellt, dvs. en uppluckring som kunde sägas pågå för tillfället. Det kritiska förhållningssättet som hör till kritisk mansforskning är ett viktigt teoretiskt verktyg för mig i min studie för att min egen inställning till kön och genus är den att det oundvikligen finns en del skillnader dem emellan, men människor har samma värde och rättigheter oberoende kön. Genom ett

kritiskt angreppssätt kan problematiska företeelser nå dagsljuset och först då kan dessa beaktas och behandlas följaktligen.

Jag nämnde tidigare att Kimmel (1987, 10) har fört fram hur maskulinitet numera ses som en problematisk genuskonstruktion inom ramen för kritiska mansstudier. Min andra forskningsfråga ämnar nå killars upplevelser av eventuella förändringar i förväntningar och föreställningar om män - finns det något som tyder på en uppluckring av den traditionella manliga normen, ur deras perspektiv?

6. FORSKNINGSFÄLT

Jag presenterar i detta kapitel genussensitivt ungdomsarbete som har som avsikt att bemöta killar och tjejer som individuella personer med sin personliga känslö- och upplevelsevärld. Jag redogör också för det fält där studien utförts, dvs. lågröskelverksamheten Pojkarnas Hus som arbetat med genussensitivt pojkarbete sedan år 2010 (Pojkarnas Hus hemsida). Jag gör detta för att synliggöra den verksamhet som finns till för killar som tampas med svåra känslor eller erfarenheter, för att också killar skall få utlopp för sina känslor och få samtalsstöd vid behov.

6.1 Genussensitivt ungdomsarbete

Genussensitivitet är som begrepp och företeelse relativt ny i Finland, men den har vunnit fotfäste i vårt land vad det kommer till uppfostran av barn och unga (Kuronen et al 2004, 8). I Helsingfors har det enligt Anttonen (2006) under de senaste tio åren ordnats en del projekt för att stödja utvecklingen av unga individers identitet ur ett genussensitivt perspektiv. Dessa projekt ifrågasätter kulturbundna attityder gentemot killar och de mansroller som dominerar i vårt samhälle, och erbjuder istället alternativa sätt för killar att uttrycka sig som blivande män, och vuxna individer. Speciellt viktigt är det att lägga fokus på den kultur av våld som pojkar och killar redan som riktigt unga omringas av, för att bryta den stereotypa spiralen gällande pojkar och män i relation till våld. (Hoikkala & Suurpää 2009, 14.)

Anttonen (2006) för fram att genussensitivitet i ungdomsarbete och medborgarverksamhet framkallar öppenhet för unga individer att experimentera med sig själv. Unga kan på detta vis få utrymme till att ”växa precis till sitt eget, unika och värdefulla jag”. Ungdomsarbetare bland andra professionella som arbetar med barn och unga skall kunna ifrågasätta könsrelaterade normer i samhället lika som reflektera över sina egna värderingar och attityder. Genussensitivt ungdomsarbete kräver att ungdomsarbetaren är genusmedveten och ser till att den unga individen får uttrycka sitt genuina själv utan att kön och genus står i vägen för det och begränsar den unga.

Anttonen (a.a.) understryker hur flick- och pojkarbete, såväl som allt ungdomsarbete, har möjligheten i sig att bryta normer och stereotyper och på så sätt uppmuntra unga till tolerans och nytänkande. Tanken är att unga individer skall uppleva att deras köns- och genusidentitet är positiv, oberoende av hur den ser ut. Anttonen påpekar att det behövs mer diskussion kring hur genussensitivitet kunde beaktas och verkställas på allmänna ungdomsgårdar som är öppna för båda könen.

Renee Spencer (2007) för fram hur lågtröskelverksamhet där killar kommer i kontakt med trygga vuxna som tydligt signalerar att de alltid finns där för att diskutera vad som helst, fungerar som en trygghetszon för killar att visa sin sårbara sida. Spencer förklarar vidare att det kan ta tid för killar att våga lita och öppna sig, men att det är då relationen till den trygga vuxna utvecklas som killar känner att de kan tala om sina svåra upplevelser med dem. Spencer konstaterar att det är just i lågtröskelverksamhet och en tät, vardaglig kontakt mellan den unga och den vuxna som gör att den vuxna finns nära till hands och blir medveten om det som pågår i den ungas liv. Jag ser att också ungdomshandledarna på Pojkarnas Hus har byggt upp dessa trygga ramar för killar att komma och få emotionellt stöd vid behov, med en mycket lågtröskel.

6.2 Lågtröskelverksamheten Pojkarnas Hus

Pojkarnas Hus är ett av RAY^{ix} finansierat utvecklingsprojekt vars målgrupp är 10–28-åriga pojkar och unga män. Pojkarnas Hus finns beläget i Vallgård i Helsingfors, och är som en ungdomsgård dit pojkar kan komma när som helst under Husets öppettider. Pojkarnas Hus har som sagt en genussensitiv approach i arbetet med de pojkar och unga

män som kommer i kontakt med verksamheten. Ungdomshandledarna tar hänsyn till olika sätt att vara pojke och ”stödjer pojkars och unga mäns psykosociala uppväxt och identitetsutveckling” (Pojkarnas Hus hemsida).

På verksamhetens webbsida^x uppges att ärendet eller orsaken till att besöka huset kan vara hurdant som helst. Det kan handla om hobbyer, parförhållande, familjeförhållanden, mobbning, rusmedelsbruk, eller faderskap. Pojkarnas Hus erbjuder också sexualrådgivning, vilket innebär bl.a. diskussion om vad det är att vara kille och bli man. Den besökande bestämmer själv vad han vill berätta och diskutera. Pojkar och män kan också delta i referensgrupper med olika teman. Dessa grupper kombinerar ofta diskussion och olika aktiviteter. Alla de anställda är män som är utbildade inom social- och hälsoomsorgen. Jag kallar dem kollektivt för ungdomshandledare i denna studie för att jag tycker att det bäst beskriver deras arbetsuppgift.

Den öppna verksamheten tar plats några eftermiddagar i veckan och det är fritt fram till den unga att bestämma vad han vill göra eller ta del i. Främst handlar det om att umgås med andra killar och ungdomshandledarna i trevlig anda och stämning, vid sidan om olika slags aktiviteter. Pojkarnas Hus handlar alltså om kostnadsfri lågröskelverksamhet där inga bokade tider behövs, men det finns också möjlighet att diskutera konfidentiellt med en anställd vid överenskommen tidpunkt.

7. FORSKNINGSDESIGN OCH FORSKNINGSETIK SAMT METODER OCH MATERIAL

I detta kapitel redogör jag för min forskningsdesign och de metodologiska utgångspunkterna samt materialet för min undersökning. Jag argumenterar också för mitt val av metoder.

7.1 Forskningsdesign

Syftet i min studie är att lyfta fram killars upplevelser av sina möjligheter att vara sårbara

i relation till samhälleliga förväntningar som riktas mot dem med tanke på hur de skall vara som män. Jag ville se till att killar själv fick uttrycka sig då mitt intresse är för just deras tankar, känslor och upplevelser. Jag såg det också som viktigt att höra vuxna som arbetar med dessa killar och har en insikt i deras upplevelsevärld, utmaningar och behov av stöd.

Det mest naturliga sättet att nå detta mål var att finna unga män som själv skulle kunna berätta för mig om sina tankar, känslor och upplevelser i förhållande till mina forskningsfrågor. Jag såg det som viktigt att nå killar som sannolikt funderat kring frågor såsom dessa något djupare. Det blev då klart att jag ville nå killar som deltar i någon form av genussensitivt ungdomsarbete där de har en samtalskontakt med en trygg vuxen, att bolla sina tankar med. Pojkarnas Hus kändes som rätt ställe då de erbjuder precis sådana tjänster.

Min handledare Harry Lunabba och jag tog kontakt med husets ledning^{xi} och jag fick grönt ljus för att utföra den empiriska delen av min undersökning inom ramen för deras verksamhet, i deras lokal. Under våren och hösten 2014 gick jag på ett antal besök på Pojkarnas Hus för att bekanta mig med den öppna verksamheten och komma i kontakt med möjliga informanter. Det var under den tiden som jag samlade material via deltagande observationer och individuella intervjuer med killar samt en fokusgruppintervju med några ungdomshandledare, den sist nämnda tillsammans med Lunabba. Under mina besök presenterade jag mig själv och mitt forskningssyfte ibland för en något större grupp killar och ibland individuellt eller för några få åt gången. I samband med dessa besök hade jag ofta en intervju bokad med en kille, innan eller efter vilket jag siktade på att nå fler killar med intresse att delta.

Göran Ahrne och Peter Svensson (2011, 10, 17, 21) förklarar att samhällsforskare med ett kvalitativt angreppssätt undersöker människor och fenomen i samhället för att få kunskap om dessa, och i processen kommer de ofta väldigt nära och i direkt kontakt med sina forskningsobjekt och – miljöer. Michael Patton konstaterar (1990, 13-14, 37, 50) att i jämförelse med kvantitativa metoder, får forskaren en mer detaljerad bild och förståelse för mänskliga erfarenheter i sina sammanhang genom kvalitativa forskningsmetoder.

Patton för fram att vid kvalitativ forskning är det forskaren själv som är instrumentet, vilket gör att undersökningens validitet hänger långt på forskarens färdigheter och punktlighet. Det handlar om ett holistiskt perspektiv, där forskaren strävar till att få en heltäckande bild av det som undersöks genom att samla in material från olika synvinklar.

Jag bestämde mig att göra individuella intervjuer med ett lämpligt antal killar för att jag upplevde att ämnet är sensitivt och ville ge killar möjligheten att berätta om sina upplevelser privat. Phoenix et al (2003) har fört fram sina egna erfarenheter om att individuella intervjuer med killar är på så vis bättre än gruppintervjuer, att killar diskuterar mer seriöst och har dessutom lättare för att vara öppna gällande sina känslor, vilket är något som jag lagt mycket vikt på i min studie. Jag kunde inte veta hur nära killarna som går på Pojkarnas Hus är med varandra och hur villiga de hade varit att gå in på sin personliga situation, hade andra killar varit närvarande. Jag tänkte mig också att det passade mitt syfte att göra en fallstudie. Min utgångspunkt var alltså den att jag ville ha en mindre grupp killar som skulle ha möjligast mycket att berätta i relation till mitt forskningsintresse. Jag önskade träffa på olika slags killar för att få ett innehållsrikt och mångsidigt material som med ett slags djup kunde föra fram killars synpunkter.

Enligt Robert K. Yin (2012, 4) är meningen med fallstudier att komma nära det man vill undersöka, i dess naturliga miljö, för att få en så djup förståelse för det som möjligt. Yin menar att styrkan i fallstudier är att forskaren kan få en genuin uppfattning av ett fenomen – vad fenomenet innebär och hur det påverkar det sammanhang där det uppstår. Yin (a.a., 5) för fram att fallstudier ofta används vid undersökningar där forskningsfrågan är deskriptiv eller förklarande till sin natur. Min främsta forskningsfråga är förklarande till sin natur, eftersom jag vill utreda hur killar behandlar sin sårbarhet och hur den kommer till uttryck.

Enligt Yin (a.a.) har fallstudier som metod fått kritik för att inte vara tillräckligt seriöst. En del forskare anser att fallstudier helst kunde användas som en första metod för att samla in material och på basen av det bedöma hurdana slags frågor som skulle vara betydelsefulla att ställa i den fortsatta forskningsprocessen. För min del har fallstudiemetoden varit värdefull enligt mitt syfte att fånga och lyfta fram den enskilda

mänskliga upplevelsen. Det intressanta med enskilda fall är hur man får ett ansikte och en personlighet till det man undersöker, vilket gör hela processen mänskonära och därför betydelsefullt.

Jag har strävat till att samla in mångsidigt material via kombinationen av mina egna erfarenheter och observationer på fältet, de individuella intervjuerna med killarna och som en kompletterande del ungdomshandledarnas synpunkter på killars upplevelsevärld ur ett genussensitivt perspektiv. Jag känner att jag samlat in ett rikt och givande material.

7.2 Forskningens etiska riktlinjer och forskarrollen

Jag presenterar i detta avsnitt etiska riktlinjer som forskare skall följa under sin forskningsprocess för att garantera att undersökningen är vetenskapligt och etiskt utförd. Jag diskuterar också hur jag som forskare förhållit mig till dessa riktlinjer under min forskningsprocess.

Etiska frågor eller dilemman växer fram från den ojämlika maktfördelningen mellan forskare och forskningsobjekt. Forskaren skall se till att studien inte medför skada för informanterna. Det är speciellt viktigt då forskningsämnet är av känslig och personlig natur. Genom att följa de etiska riktlinjerna för vetenskaplig forskning minimeras risken av eventuell skada för informanterna. (Kvale & Brinkmann 2009a, 89, 92.) Enligt Kvale och Brinkmann (a.a., 84) finns det fyra huvudsakliga riktlinjer för forskningsetik som jag redogör för här.

För det första skall forskaren ha informerat samtycke av informanterna. Det betyder att forskarna skall förklara syftet med forskningen för deltagarna så att de vet vad forskningen går ut över och vad deltagande kan innebära för eventuella risker eller möjligheter. Deltagande skall vara frivilligt och informanterna skall ge sitt samtycke till deltagandet. Deltagarna har också rätt att hoppa ur forskningsprocessen i vilket skede som helst. Jag fick informerat samtycke av alla deltagare och för att vara på den säkra sidan kontaktade jag den ena minderårigas förälder för att säkerställa att hans deltagande även i hans föräldrars tycke var ok. Jag påpekade också för alla att deltagandet är frivilligt och

inte något bindande.

Tuomi och Sarajärvi (2009, 75) för fram att ett gott förfaringssätt gällande intervjuer är att informanterna får bekanta sig med intervjuguiden i förväg. Jag insåg detta själv vid ett senare skede, då jag redan genomfört en del intervjuer. Jag utgick från att det räcker med ett informationsblad om mitt forskningsintresse, men egentligen vet jag inte i vilken mån informanterna läst den innan intervjun. Dessutom ger informationsbladet enbart en inblick i ämnet. Jag kom underfund med att jag även i förväg hade kunnat ge deltagarna en kort sammanställning av de begrepp och företeelser (såsom killkoden) som jag använt mig av under intervjun. På så sätt hade killarna varit mer beredda på att diskutera dem och haft tid att fundera på sina upplevelser och åsikter. Jag tog ändå tid under intervjuerna att förklara de begrepp jag använde mig av. Jag tänker mig att även om det kunde ha varit bra att förse intervjupersonerna med tilläggsinformation i förväg, fick jag oplanerade och således kanske även mer äkta svar på mina frågor.

Tuomi och Sarajärvi diskuterar (a.a., 76) mättnaden av materialet och förklarar att det inte är ett större problem inom kvalitativa studier ifall informanten lämnar en del frågor obesvarade eller svaren inte blir helt uttömmande. Det finns dock en risk att studien inte kommer fram med något betydelsefullt ifall materialet blir alldeles för snävt. Detta problem kan bero precis på det att informanten inte känner till fenomenet, dvs. det som studeras, tillräckligt väl. Jag förberedde mig för detta genom mitt beslut att intervjua ungdomshandledarna som jag tänkte kunde ge ytterligare information om killars och unga mäns känslö- och upplevelsevärld i förhållande till mitt forskningsproblem. Jag upplever att jag fått ett tillräckligt mångsidigt material inom ramen för vad som förväntas av en pro gradu studie.

Den andra etiska riktlinjen är att undersökningsspersonerna skall tryggas med anonymitet, dvs. sådant som de säger skall inte avslöja deras person. Med tanke på att mina huvudsakliga informanter enbart är sex till antalet upplevde jag detta som något utmanande. Det finns en risk för att någon som går eller gått på Pojkarnas Hus, eller någon av ungdomshandledarna, skulle kunna känna igen de intervjuade (speciellt ungdomshandledarna). Det anser jag i och med att jag var närvarande på Pojkarnas Hus

och alla mina intervjupersoner gav sitt samtycke till intervjun i närvaro av andra killar i lokalen. Dessutom utfördes mina intervjuer i lokalen, ibland under öppettiderna, då andra killar kunde se mig komma till Pojkarnas hus för att intervjua någon.

Å andra sidan tänker jag mig att hade det varit ur killarnas synvinkel viktigt att (även inför alla på Pojkarnas hus) förbli anonym som deltagare i min undersökning, hade de haft chansen att kontakta mig per telefon eller e-mail och välja något annat utrymme där intervjun kunde utföras. Killarna upplevde det som naturligt och enklare för dem att intervjuerna utfördes på Pojkarnas Hus under dagar som de ändå skulle tillbringa i deras lokal. Jag har valt att inte avslöja intervjupersonernas ålder och sysselsättning eller andra detaljer i samband med fallbeskrivningarna för att bättre trygga killarnas anonymitet.

För det tredje måste forskaren vara mån om olika möjliga konsekvenser av kvalitativ forskning. Forskaren skall göra sitt bästa att minimera olika risker och skador som informanten kan råka ut för genom deltagandet i studien. Exempelvis kan denne enligt Kvale och Brinkmann uppleva en intervjusituation så pass intim att han väljer att avslöja något personligt och känsligt som han i efterhand ångrar att han sagt. Författarna (a.a., 90) skriver så här: ”Den personliga närheten i forskningssituationen ställer ständiga och stränga krav på forskarens känslighet när det gäller hur långt hon ska gå i sina frågor”. (Kvale och Brinkmann 2009a, 90.)

Jag lade vikt på detta speciellt under de individuella intervjusituationerna. Jag ställde följdfrågor, men var aktsam i att ställa för direkta frågor. Jag kunde exempelvis tidvis uttrycka mig enligt följande: ”Får jag fråga om...?”, samt ”Vad fick dig att ta dig till Pojkarnas Hus?” istället för ”Vad är orsaken till att du tog dig till Pojkarnas Hus?”. Jag ville ge killarna möjligheten, i enlighet med den föregående frågan, att välja ifall de ville tala om sin bakgrund och sina svårigheter, eller istället gå in på Pojkarnas Hus som exempelvis ett lockande ställe som verkade trevligt, vilket gjorde att de sökt sig dit. Jag tänkte att det kunde ha varit för direkt att fråga om orsaken till att de sökt sig dit, något som de kanske hade blivit överraskade av och svarat på, men senare ångrat. En kille undrade varför jag inte frågat honom om orsaken till att han kommit till Pojkarnas Hus, vilket fick mig att tänka att jag kanske var för försiktig med att ställa en del ganska

naturliga frågor.

Den fjärde etiska riktlinjen (Kvale & Brinkmann 2009a, 91) innebär forskarens roll som helhet under processens gång. Forskaren skall följa de etiska reglerna för att försäkra att hennes forskning uppnår de kvalitetskrav som ställs för vetenskaplig forskning. Forskaren skall vara genomskinlig i sitt sätt att forska och hantera forskningsresultaten. De resultat som presenteras skall vara sanningsenliga. Det är viktigt för mig att presentera materialet och killarna på ett sätt som gör rättvisa åt dem. De ämnen som jag behandlar och som killarna öppnat sig om inför mig är känsliga till sin natur, och kräver därför att bli behandlade med respekt.

Kvale och Brinkmann (2009a, 48-50) poängterar att det existerar en ojämlik maktfördelning forskaren och intervjupersonen emellan som är ofrånkomlig. Även om forskaren skall förhålla sig till forskningsobjektet med förståelse och empati, är det forskaren som bestämmer ämnet och ställer frågor, ibland av väldigt känslig natur, till forskningsobjektet. Det är också forskaren som har rätten att tolka och rapportera det som den intervjuade säger. Forskaren skall alltså vara medveten om de etiska perspektiv som lägger ramarna för den kvalitativa forskningsintervjun. Jag tänker mig att det ofta är sensitivt att tala om känslor, speciellt sådana som man eventuellt hamnar dölja. Jag ville trygga informanternas rätt att låta bli att dyka djupare in i ämnet från sin personliga utgångspunkt ifall det kändes så för dem. Det gjorde att jag var mån om min position i intervjusituationen och var försiktig med de frågor jag ställde.

Bryanna Kroll (2010, 73) har lagt fokus på betydelsen av att inleda diskussioner med neutrala samtalsämnen då det kommer till att möta personer som är svåra att få kontakt med, i det sociala arbetet. Jag inledde mina intervjuer med enkla frågor, såsom generell information om intervjupersonerna och deras förhållande och invägspport till Pojkarnas Hus, för att senare komma in på de mer sensitiva och personliga frågorna. Dock lade jag märke till att för en del av dem blev det personligt redan i början då de uppgav orsaken till att de kommit till Pojkarnas Hus. Jag funderade på att jag inte ville att de skulle säga för mycket om sådant som känns personligt, som de senare kanske skulle ångra att de sagt (se Kvale & Brinkmann 2009a, 90). Jag var också mån om att mitt förhållningssätt

påverkade en del på hur rikt mitt material skulle bli till innehållet, men tog hellre den risken.

En nackdel med intervjumetoden kan enligt Peter Svensson och Ahrne (2011, 21) sägas vara den så kallade intervjuareffekten, dvs. intervjuarens inflytande på den intervjuade. Om intervjuaren exempelvis ställer ledande frågor kan det påverka den intervjuades utsagor vilket ur en vetenskaplig synpunkt kan anses förstöra objektiva forskningsresultat. Jag såg detta som något utmanande i och med att jag upplevde under nästan varje individuellt intervjutillfälle att jag delvis var tvungen att leda diskussionen i riktning till mina temahelheter (se bilaga 3 för intervjuguide). Jag ställde exempelvis följdfrågor som kunde tolkas som något ledande, ifall jag ansåg att intervjupersonen missförstått vad jag frågat eller om diskussionen kring någon fråga blev för kortfattad. Det är samtidigt vanligt under intervjuer att intervjuaren specificerar intervjuens syfte och tema.

Enligt Svensson och Starrin (1996, 58) fungerar intervjuaren som ett medium som skall kunna vara utbytbar, dvs. intervjuaren och intervjutillfället bör vara så neutrala som möjligt för att ”minimera alla eventuella störningar i svaren som kan vara ett resultat av frågor eller intervjuförhållanden som hindrar eller försvårar för respondenten att uttrycka sin verkliga åsikt”. Forskarna menar att störande faktorer kan vara intervjuarens attityder eller förväntningar, och laddade frågor. Jag märkte efter första kill-intervjun att flera frågor i min intervjuguide var formulerade så att de kunde besvaras med ett enkelt ja eller nej, vilket skulle begränsa de svar jag fick. Jag ändrade därefter en del frågor för att ge utrymme för mer öppna svar. Jag upplevde det svårt att omformulera alla frågor och nöjde mig med att jag hursomhelst skulle ställa följdfrågor såsom ”På vilket sätt?” och ”Hur menar du då?”, för att få närmare beskrivningar av informanternas synsätt och upplevelser.

Jag har också ägnat tid åt att reflektera över min roll som olikkönad intervjuare till de jag intervjuat, speciellt då mitt forskningsämne handlar om könsfrågor och mer specifikt om mäns känslor och sårbarhet. Hur kan det påverka intervjusituationen att en kvinna intervjuar män, och i frågor såsom dessa? Enligt Jan Trost (2005, 45) spelar inte kön lika

stor roll som intervjuarens sätt att intervjua. Det är viktigare att intervjuaren är bra på att intervjua än att intervjuaren är av samma kön som den intervjuade.

Det är svårt att avgöra ifall eller i vilken mån mitt kön påverkade en del killars beslut att inte delta i min intervjuundersökning, men jag antar att det påverkat i varje fall i någon mån. Jag diskuterar vidare i kapitel 9 huruvida jag upplever att mitt kön i förhållande till de intervjuades kön hade någon betydelsefull roll med tanke på intervjusituationen och undersökningspersonernas utsagor.

7.3 Deltagande observationer

Jag börjar med att beskriva deltagande observation som en kompletterande forskningsmetod till mina intervjuer. Det var via mitt deltagande i Pojkarnas Hus öppna verksamhet som jag kom i kontakt med intervjupersonerna.

Deltagande observation är enligt Patton (1990, 25) kanske det bästa sättet att få en djupare förståelse för det undersökta fenomenet. Han menar att forskaren kan genom att observera och delta få en mer mångfacetterad uppfattning om det som undersöks i jämförelse med enbart den information som fås via intervjuer. Benny Henriksson och Sven-Axel Månsson (1996, 12) ger en mycket god beskrivning av deltagande observationer då de säger att "... ett av målen med den deltagande observationen är att inifrån, dvs genom att på olika sätt delta i gruppens inre liv, upptäcka och avtäcka de normer, värderingar, tolknings- och kommunikationsmönster som är typiska, genomsyrar eller styr tillvaron för medlemmarna." Deltagande observationer är som forskningsmetod svåra att beskriva då t.ex. graden av deltagande kan variera mycket från forskare till forskare. Henriksson och Månsson påpekar att den studerade gruppen individer också har sin inverkan i hurdana deltagande observationer är möjliga och i vilken grad av involvering. (a.a., 12-13, 27.)

Mitt förhållningssätt till Pojkarnas Hus som forskare med möjlighet till deltagande observationer var ganska försiktig. Jag såg mig själv som en gästfigur med möjligheten att få en inblick i verksamheten och killars vardag inom ramen för den. Jag bekantade mig först med lokalen och verksamheten så jag blev van med omgivningen och min roll

där som utomstående, dessutom i en forskarroll. Jag utgick ifrån att jag inte kan veta hurdana killar som besöker stället, hurdan problematik de eventuellt tampas med, och ville vara respektfull i hänsyn till att killars deltagande i studien skulle på sätt och vis avklä från dem en eventuell "manlighetens mask", vilket kunde göra dem ganska sårbara inför en främmande person. Samtidigt är jag mån om att mitt förhållningssätt delvis påverkats av den forskning och de teoretiska utgångspunkter som jag bekantat mig med inom ramen för studien.

Min metod faller in på vad Burgess (i Cassell & Symon 2004, 154) kallar för "observeraren-som-deltagare", dvs. jag knöt inte mer än ytliga kontakter med de killar jag kom i kontakt med. Jag var öppen till att delta i större mån än jag tänkte att jag skulle göra, men min tanke var att jag inte ville vara påträngande och komma för nära. Patton (1990, 26, 31) påpekar att den information som forskaren samlar genom sina deltagande observationer skall beskrivas så noggrant och relevant som möjligt för att förtydliga miljön och olika händelser för läsaren. Beskrivningar av deltagande observation går ut på att enbart beskriva det som skett. De skall inte innehålla forskarens värderande bedömningar över olika situationer, dvs. om något var bra eller inte. Forskaren skall alltså förhålla sig så neutralt som möjligt inför sitt uppdrag, vilket jag också strävade till. Jag presenterar mina observationer i kapitel 8.1.

Fördelarna med deltagande observationer är att man kan samla in mångsidig information och få en närmare bild av det man vill studera (Patton 1990, 25). Enligt Svensson och Starrin (1996, 16) har en nackdel med deltagande observation länge varit dess vetenskapliga tillförlitlighet. Svensson och Starrin förklarar det enligt följande (a.a., 16): "Kritiken mot den deltagande observationen, liksom mot andra delar av den *kvalitativa* forskningstraditionen, har framför allt gällt dess påstådda brist på vetenskaplig objektivitet och därmed legitimitet." Skribenterna konstaterar att en del forskare medger problemet och strävar till objektivitet genom att förtydliga den metodologiska kvalitativa processen, medan andra struntar i betydelsen av ett objektivitetsproblem.

För min del erkänner jag objektivitetsproblemet från den synvinkeln att mina deltagande observationer baserar på mina egna upplevelser och observationer av det som försiggått

på Pojkarnas Hus under den tiden som jag besökt verksamheten. Hur jag personligen tänker och resonerar påverkar mina observationer i någon mån. Dessutom har mina observationer påverkats av just de killar jag mött och den dynamik som de haft i sin interaktion med varandra, och mig som utomstående forskare. Det är således många saker som inverkar på forskarens observationer, och ens observationer är aldrig helt samma som någon annans. Samtidigt vill jag i detta sammanhang igen hänvisa till Patton (1990, 14) som menar att det är forskaren själv som är instrumentet då det kommer till kvalitativ forskning. Fördelen är ändå ett holistiskt perspektiv, där forskaren kan få en heltäckande bild av det hon forskar, dessutom från olika synvinklar.

7.4 Intervjuer

Jag har utfört individuella intervjuer med sammanlagt sex killar, och tillsammans med min andra handledare Lunabba har jag gjort en fokusgruppintervju med fyra ungdomshandledare. Jag börjar med att beskriva intervjumetoden för att sedan redogöra för hur Lunabba och jag gått till väga med fokusgruppintervjun, som utfördes innan mina individuella intervjuer. Till slut presenterar jag närmare de enskilda intervjuerna med killarna, som jag utfört.

Ulla Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2011, 36) beskriver intervjuer som ”ett sätt att samla kunskaper om sociala förhållanden, men givetvis kan även frågor om enskilda människors känslor och upplevelser vara av intresse”. Bengt Starrin och Barbro Renck (1996, 53) definierar kvalitativa intervjuer som ett försök att ”utröna, upptäcka, förstå, lista ut beskaffenheten eller egenskapen hos någonting”. Jag anser att intervjumetoden, tillsammans med mina observationer, har varit den lämpligaste forskningsmetoden för mig att samla data, utifrån mitt syfte att lyfta fram individuella synpunkter. Jag har haft möjligheten att nå värdefulla detaljer som berättar något om intervjupersonerna, i enlighet att jag kunnat uppmärksamma deras språkbruk och gester och på så vis få en bättre inblick i deras upplevelsevärld (se Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011, 56).

Kvalitativa intervjuer går ut på ett icke-standardiserat intervjuförfarande, dvs. forskaren är medveten om att de intervjuade kan lägga olika mycket vikt på olika slags frågor.

Forskaren kan alltså inte veta vad som kommer att få en viktig eller stor roll under diskussionen med intervjupersonen. Det är under denna s.k. vägleda konversationen som nya frågor väcks utifrån den förda diskussionen. (Starrin & Renck 1996, 56.) Jag har i min intervjuundersökning utgått ifrån intervjuguider som gör att mina intervjuer varit halvstrukturerade. Halvstrukturerade intervjuer, eller temaintervjuer som de även kallas för, ligger nära djupintervjuer enligt Jouni Tuomi och Anneli Sarajärvi (2002, 77). De menar att ”intervjun löper enligt vissa i förhand valda teman och de specificerande frågor som hänger ihop med dem” (a.a., 77). Det metodologiskt värdefulla i halvstrukturerade intervjuer är hur intervjupersonerna ser på de saker de lyfter fram som meningsfulla, dvs. deras egna tolkningar.

Enligt Tuomi och Sarajärvi (2002, 77) är det upp till forskaren att avgöra hur betydelsefullt eller nödvändigt det är att ställa samma frågor för varje intervjuperson, och i vilken ordning frågorna ställs. För min del utgick jag ifrån intervjuguiden och dess disposition precis som vi gjorde med fokusgruppintervjun. Följdfrågor ställdes ofta för att förtydliga vad den intervjuade ville föra fram och ibland för att leda samtalsämnet närmare forskningsproblemet. Vid intervjudiskussionerna med killarna gav jag utrymme för andra, relaterade teman, främst för att låta intervjupersonerna tala ut sina funderingar och få dem att känna sig trygga i mitt sällskap. Tuomi och Sarajärvi (a.a.) poängterar att målet är att få så rika svar som möjligt till de frågor som är centrala för studien och då behöver forskaren också kunna lägga vissa gränser för samtalet. Det var en utmaning för mig då jag inte ville känna att jag lägger vikt enbart på sådant som jag själv var ”ute efter” som forskare.

7.4.1 Fokusgruppintervjun

Syftet med att intervjua också några ungdomshandledare var den att få en bättre helhetsbild av verksamheten på Pojkarnas Hus och de killar som går där, men främst den att få en kompletterande syn på killars levnadsmiljö utifrån ett genussensitivt perspektiv.

Patton (2009, 335-336) beskriver fokusgruppintervjuer som intervjuer där en mindre grupp reflekterar över ett givet tema och har möjlighet att lyssna på varandras reflektioner

och kommentarer, och i sin tur kommentera dessa (se även Krueger & Casey 2000, 11). Fokusgruppintervjuer har flera fördelar. I grupp tenderar det diskuterade ämnet följa en röd tråd och extrema synpunkter ifrågasätts av andra gruppmedlemmar. Det går ofta att se huruvida personerna är ense och i vilka saker. Under en relativt kort tid har man också fått fler synpunkter på samma gång jämfört med individuella intervjuer.

Vi utförde vår fokusgruppintervju i början av maj 2014. Harry och jag planerade och utarbetade intervjuguiden i samarbete, med frågor som båda hade intresse för. Under intervjun ställde vi frågorna i tur och ordning enligt våra temahelheter (se bilaga 2). Intervjun varade i nästan två timmar. Intervjun bandades med hjälp av två bandspelare, och transkriberades. Förutom att materialet från fokusgruppintervjun används i denna pro gradu avhandling, används materialet även i Lunabbas kommande studie.

En nackdel med fokusgruppintervjuer kan enligt Patton (2009, 336) vara att intervjuaren inte hinner ställa alla sina frågor då det finns fler än en som svarar. Det finns också risk för att intervjun blir styrd av en eller några dominanta personligheter, vilket gör att resten inte kommer lika mycket till tals. Enligt Steinar Kvale och Svend Brinkmann (2009b, 150) är syftet med fokusgruppintervjuer inte att finna lösningar till forskningsproblemet eller ens komma fram till en gemensam slutsats. Istället handlar det om att olika sidor av ämnet och olika synpunkter kommer till tals.

Det hände med vår fokusgruppintervju att vi inte hann ställa precis alla utskrivna frågor pga. livlig diskussion och tidsbristen som följde (se frågorna 7, 8, 10d, 13 och 15). Jag tycker inte att bortfallet gjorde någon större skada. Jag märkte att två av de frågor vi inte hann ställa (10d och 13) trots allt blev svarade under intervjuns gång. Jag upplever att deltagarna fick uttrycka sina tankar och erfarenheter i lika stor mån. Ingen dominerade över diskussionen och det verkade förekomma konsensus deltagarna emellan. Det var tydligt att ungdomshandledarna i sitt arbete reflekterat mycket kring genussensitiva frågor och diskuterat dessa tillsammans.

7.4.2 Individuella intervjuer

Killarnas tankar och upplevelser kring deras möjligheter att vara sårbara i relation till sociala normer gällande maskulinitet och manlig sårbarhet är det centrala i min studie. Mina intervjufrågor för killarna följer de teman som vi ställde ungdomshandledarna. Frågorna till killarna är mer specifika till mitt forskningsproblem precis för att det är deras röster som jag vill lyfta fram. Mina intervjupersoner är sex killar i åldern 15-28 och intervjuerna tog plats under perioden maj-december år 2014. Intervjuerna utfördes på Pojkarnas Hus, enligt överenskommen tidpunkt, och de bandades och transkriberades. Intervjutiden varierade mellan 30-70 minuter. Jag bjöd intervjupersonerna på saft och kex under intervjutillfället för att skapa en trevlig stämning, och som tack för deltagandet fick de varsin biobiljett.

Killarna hade kontakt med lågröskelverksamheten i varierande form enligt sitt intresse eller behov av stöd. Jag träffade dem på Pojkarnas Hus, bekantade mig med dem lite och informerade dem om min studie, ofta både muntligt och skriftligt (informationsbrev, se bilaga). Jag fick inga kontakttaganden per telefon eller e-post, även om jag lämnat informationsbrevet i lokalen. Jag vet inte i vilken mån brevet delades ut eller i vilken mån killarna hade tillgång till att se det. En av mina intervjupersoner var minderårig, 15 år gammal. Jag skaffade ett informerat samtycke genom att kontakta hans vårdnadshavare, som gav honom lov att delta i min studie.

Jag hade unga vuxna män i åldern 18-28^{xii}, som går i lågröskelverksamhet för killar pga. behov av individuella stödsamtal, som mitt urvalskriterie. Jag tänkte mig att de frågor jag ställer killarna är lättare för något äldre och mognare individer att besvara. Jag resonerade som så att unga män med en samtalskontakt eventuellt kunde ge mer nyanserade svar än yngre individer. Unga män har sannolikt haft reflektiva samtal kring sådant som berör uppväxt och vad det innebär att bli och vara man. Det visade sig dock att det var utmanande att överhuvudtaget väcka intresset hos olika individer att delta i undersökningen. Jag beslöt mig då att välja killar som ville delta, med en lägre gräns på 15 år, dvs. oberoende om de hade en samtalskontakt eller inte. Det framkom att många killar redan deltagit i andra slutarbetsintervjuer och jag antar att det låga intresset delvis berodde på det.

Jag upplever att de äldre killarna, eller unga männen, som deltog i min undersökning hade lättare för att förstå de begrepp jag använde mig av och de teman jag var intresserad av.

7.5 Material

Jag har i min analys utgått ifrån de transkriberade intervjutexterna och de anteckningar jag skrivit under mina besök till Pojkarnas Hus i min fältdagbok. Det handlar om 89 transkriberade intervjusidor av killarnas intervjuer och 31 av fokusgruppintervjun, sammanlagt 120 sidor. Min fältdagbok består av 5 sidor datorskriven text.

7.6 Innehållsanalys och precisering av forskningsfrågor

I detta kapitel redogör och argumenterar jag för mitt val av analysmetod, dvs. innehållsanalys, samt preciserar mina forskningsfrågor.

Tuomi och Sarajärvi (2009, 105-106) konstaterar att innehållsanalys är en textanalys där syftet är att finna betydelser och mening i texten, dvs. det som intervjuobjektet velat lyfta fram som meningsfullt utifrån sin subjektiva upplevelse. Det handlar inte om att finna sanningen, utan kärnan i den mänskliga upplevelsen inom ett visst sammanhang. Med hjälp av innehållsanalys har jag kunnat fånga det betydelsefulla i killarnas och ungdomshandledarnas utsagor, dvs. precis de tankar och upplevelser de har gällande killars möjligheter att uttrycka sig i förhållande till sin sårbarhet med tanke på de kulturellt betingade sociala normerna som omringar och lägger vissa ramar för deras sårbarhet. Innehållsanalys är flexibel och omfattande, vilket jag tycker gör det en ypperlig analysmetod då det kommer till analys av kvalitativa data där individens känslor och upplevelser ligger i fokus.

Min studie faller in på det som Tuomi och Sarajärvi kallar för *teori-baserad*^{xiii} innehållsanalys (a.a., 99, 116), dvs. jag utgår från färdigt givna företeelser och teoretiska begrepp istället för att de skulle växa fram ur mitt material. Det fenomen som min studie granskar är alltså redan ett känt fenomen, inte något nytt och odefinierat. Andreas Fejes och Robert Thornberg (2009, 26) skriver att det är med hjälp av de teoretiska

utgångspunkterna som forskaren tolkar sitt material, dvs. teorin fungerar som forskarens ”glasögon”. Jag beskriver närmare hur jag förhåller mig till de teoretiska utgångspunkterna jag valt för min studie, i kapitel 7.7.

Tuomi och Sarajarvi (a.a., 94) beskriver den process som forskaren går igenom då hon gör en innehållsanalys enligt följande. Forskaren bestämmer intresseämnet och går systematiskt igenom sitt material (se även Yin 2011, 180-182, 185). Forskaren kodar och differentierar det som i materialet står för forskarens intresse. Författarna påpekar att det är viktigt att forskaren begränsar sitt intresse och fokuserar på de synpunkter som svarar på forskningsfrågorna. Det kodade materialet, dvs. de delar som har informationsvärde för studien, klassificeras och tematiseras. Det gäller för forskaren att granska hurdana skillnader och likheter det finns i materialet och föra dessa fram klart och tydligt. Yin (a.a., 186) redogör för de viktigaste frågorna som forskaren bör ställa sig vid genomgången och analysen av sitt material, dvs. vilka utmärkande drag uppstår, hurdant är förhållandet mellan materialet och forskarens frågeställningar, och hurdana nya insikter framkommer?

Jag har följt samma process i min analys. Rent praktiskt har jag bekantat mig noggrant med de transkriberade intervjutexterna för att först få en känsla av helheten, och sedan gå in på de specifikt betydelsefulla delarna i materialet. Jag delade upp mina forskningsfrågor enligt färg och använde tuschpennor för att markera i det transkriberade materialet vilka delar som jag ansåg falla under mina respektive frågeställningar. Då jag gått igenom killarnas enskilda intervjuer och besvarat forskningsfrågorna för deras del, fokuserade jag på att sammanställa all denna information och leta efter likheter eller skillnader i deras tankar och upplevelser kring mitt forskningsämne. I detta skede kunde jag finna en del teman i materialet, vilka jag redogör för närmare i kapitel 8.3.

Det finns enligt Klaus Mäkelä (1990, 47-48, 52-53) olika sätt att granska och mäta reliabiliteten, dvs. tillförlitligheten, av en kvalitativ analys. Dessa är 1) materialets meningsfullhet i dess kulturella sammanhang, 2) materialets mättnad, 3) omfattningen av analysen och 4) den mån enligt vilken det går att utvärdera och repetera analysen. Mäkelä konstaterar att forskaren skall argumentera för sitt forskningsämne och förklara varför det

är viktigt att analysera ämnet. Materialet skall nå sin mättnad, dvs. den skall vara tillräckligt mångsidig. Forskaren skall systematiskt och kontrollerat granska materialet för att komma till en giltig och omfattande analys. Slutligen är det viktigt att forskaren redogör för de slutsatser hon drar klart och tydligt. Detta har betydelse för att läsaren skall kunna förstå hur forskaren dragit sina slutsatser, och även kunna argumentera emot dem. Dessutom skall forskaren noga redogöra för sin klassificering och tolkning så att samma analys och resultat går att upprepas.

Jag har svårt att komma på nackdelar för innehållsanalys som metod. Det jag kan säga är att det var utmanande att hitta verk som behandlar metoden på ett klart och tydligt sätt. Till en början kändes innehållsanalys som ett ganska vagt koncept precis för att den är så omfattande och flexibel. Jag insåg dock snabbt att den känns svårhanterlig till en början för att den egentligen är så simpel. Samtidigt som den kändes vag tycker jag att den som en kvalitativ metod ger forskaren ganska fria händer, vilket jag ser som en positiv sak då det kommer till kvalitativa studier där materialet kan vara rikt till innehållet. Det är dock bra att minnas att det är precis det som riskerar att göra materialet lösryckt, om forskaren lägger fokus på alldeles för många teman eller aspekter. Således är det viktigt att kunna begränsa sitt material och lägga klara ramar för syftet då man använder sig av innehållsanalys som analysmetod.

Jag har använt mig av innehållsanalys också vid bearbetningen och analysen av fokusgruppintervjun. Jag har lagt speciellt fokus på sådan information och sådana synpunkter i gruppintervjun som anknyter sig till det killarna fört fram eller som närmare förklarar ramarna för killars känslö- och upplevelsevärld utifrån ett genussensitivt perspektiv. Detta med tanke på att det är det som ungdomshandledarna på Pojkarnas Hus arbetar med då de bemöter killar i anknytning till lågröskelverksamheten.

Jag vill härnäst precisera mina tre centrala forskningsfrågor genom att presentera tilläggsfrågor till dem för att ge en tydligare bild av hurdana aspekter jag lagt fokus på i min studie. Jag har numrerat mina centrala forskningsfrågor, såsom i kapitel 2, och lagt relaterade tilläggsfrågor under respektive forskningsfråga i franska streck.

Undersökningens centrala frågeställning är:

1. Hur behandlar killar sin sårbarhet och på vilket sätt kommer deras sårbarhet till uttryck?

– *Har killarna använt sig av möjligheten att diskutera konfidentiellt med en ungdomshandledare?*

– *Hur beskriver killarna sitt förhållande till att möta och tala om sina bekymmer eller svåra känslor?*

– *Hur ser killarna på den manliga gråten?*

Andra frågeställningar för undersökningen är:

2. Hurdana förväntningar och ideal kring maskulinitet möter killar i dagens läge och hur ställs dessa i förhållande till deras egna föreställningar och ideal?

– *Hur har killkoden sett ut för dem?*

– *Hurdana känslor beskrivs då de egna idealen inte faller in på samhälleliga ideal?*

3. Hurdant är deras förhållande till lågröskelverksamhet med fokus på genussensitivt psykosocialt stöd?

– *Vad fick killarna att söka sig till verksamheten?*

– *Vilka tankar eller känslor väckte det hos dem att söka sig till verksamheten? (Hurdan tröskel?)*

– *Vilken betydelse har verksamheten för killarna med tanke på deras problematik?*

I kapitel 8.2 och 8.3 redogör jag för resultaten av min analys, där jag besvarar dessa frågor utifrån mitt material.

7.7 Min förståelse och de teoretiska utgångspunkternas roll i analysen

Fejes och Thornberg (2009, 26) skriver enligt följande: ”I kvalitativ analys är det viktigt att du är medveten om hur du förhåller dig till teori och andras forskningsresultat när du analyserar ditt datamaterial och att du redovisar detta i uppsatsens metodkapitel.” Jag vill därför ägna ett kapitel åt att kortfattat förklara hur jag själv resonerar kring de teoretiska utgångspunkter jag valt för min studie.

Min studie är, som jag tidigare nämnt, teori-baserad (Tuomi och Sarajärvi 2009, 99, 116), dvs. jag har valt teoretiska referensram som jag tar stöd av i mitt analytiska tänkande. De teoretiska utgångspunkterna i denna studie fungerar på så vis som mina glasögon då jag granskar, analyserar och tolkar mitt material. Jag valde socialkonstruktionism som en filosofisk och ontologisk utgångspunkt i och med att den ligger närmast till hur jag själv tänker att världen och olika företeelser i vårt vardagliga liv är beskaffade. Jag tänker mig att precis som mycket annat, är även genus och alla de samhälleliga förväntningar som förknippas med genus, socialt konstruerade.

Som jag skrev i kapitel 5.2 där jag hänvisade till Connell (2000, 29), ifrågasätter jag det att maskulinitet skulle vara något biologiskt givet hos män. Trots det är hegemonisk maskulinitet något som fortsätter att prägla killar och mäns vardagliga liv, vilket även påverkar tjejers och kvinnors liv negativt. Exempelvis tar män, pga. pressen att uppföra sig maskulint, avstånd från kvinnor och egenskaper som traditionellt ansetts vara feminina, även om de inte behöver vara det utifrån socialkonstruktionistiskt tänkande. Det gör att kvinnor automatiskt hamnar i underläge (se t.ex. Oddbjørn Evenshaug & Hallen Dag 1992, 311), istället för att det skulle råda jämställdhet mellan könen.

8. RESULTAT OCH ANALYS

I detta kapitel redogör jag för resultaten av mina deltagande observationer och analysen av mitt material. Jag har uppställt min analys enligt de centrala teman, dvs. de fenomen, som framkommit i min kontakt med killarna och ungdomshandledarna, dvs. främst det

de berättat under intervjuerna, i förhållande till min forskningsproblematik.

8.1 Observationer från fältet

Mina fältobservationer tog plats mellan maj och december 2014 då jag besökte Pojkarnas Hus och deltog i den öppna verksamheten. Jag besökte lokalen sammanlagt c:a 8 gånger. Jag beskriver nedan mina observationer från fältet i enlighet med Pattons (1990, 26, 31) redovisning för presentation av forskarens deltagande observationer.

På ytterdörren till Pojkarnas Hus och i fönstren ser man ett runt logo i vitt, grönt och rött där det står ”poikien talo”. Då man stiger in ser man rakt framför sig på väggen mitt emot en text som säger ”Syrjinnästä vapaa alue – Område fritt från diskriminering”. I tamburen finns en liten soffa bredvid vilket det finns ett bord med små broschyrer om verksamhet för killar. I tamburen finns det två toaletter, och på väggarna i korridoren som leder från tamburen till de andra rummen finns det graffitimålningar i olika färger och olika slags konstverk som besökande killar gjort. Pojkarnas Hus har ett stort ”vardagsrum” där det finns utrymme för dator- och bordsspel eller liknande. Det finns ett kök och några rum för möten och individuella diskussionsstunder.

Då jag besökte Huset brukade jag tillbringa tid i köket där killar satt och drack kaffe de själv kokat eller åt mat de lagat med ungdomshandledarna. Här är ett utdrag ur min empiriska observationsdagbok:

De berättade att de lagat lasagne av ingredienser de haft i kylskåpet. Vi skrattade åt att det var lite hårt, men helt gott. Vi diskuterade avslappnat någon tid. (29.9.14)

Ibland lagade ungdomshandledarna kaffe och bjöd kaffe åt mig också. I köket finns ett långt matbord som rymmer kanske ett dussin människor runt den om man sitter tätt. Jag förstod att alla diskar sin egen disk. På väggen finns en anslagstavla där jag en gång lade märke till att små ansiktsbilder på ungdomshandledarna fanns klistrade på ett papper och ovanför ett ansikte fanns en pil med texten ”I’m sexy and I know it”. Jag och ungdomshandledaren som råkade vara i rummet skrattade åt det då jag pekade på texten

på anslagstavlan.

Jag tillbringade också tid i vardagsrummet där killar spelade och umgicks mer eller mindre socialt med varandra. Vardagsrummet är det största rummet i lokalen, med en stor tvådelad grå soffa i ena ändan och TV för datorspel med säckstolar i andra ändan. Vid soffan finns det en stor och grå mjuk matta på vilket det finns ett runt kaffebord. Ungdomshandledarna brukade sitta på soffan eller på mattan runt kaffebordet med några killar och spela kortspel. Samtidigt hände det att en del andra killar satt i säckstolar eller låg på soffan, med en tablett eller telefon i handen och spelade något spel på egen hand. Ungdomshandledarna fokuserade inte enbart på de ungdomar och unga män som de satt och spelade med utan umgicks tidvis även med de andra killarna i rummet genom att t.ex. kommentera något eller fråga om spelet är bra. Möblerna i lokalen ser nya och rena ut, vilket ger lokalen en modern image. På soffan finns det dynor och mjuka filtar som lockar. Det är allmänt städigt och på diskbänken låg det sällan mer än några efterlämnade kaffemuggar.

Jag presenterade mig och diskuterade min intervjuundersökning med de flesta killar jag mötte. Jag kunde tillbringa tid i lokalen mellan 30-90 minuter per gång, oftast handlade det om c:a 45 minuter. Samtidigt kunde det finnas mellan fyra och tio killar samt två till fyra ungdomshandledare på plats. Jag förde också en del diskussioner om helt vardagliga ämnen med de killar jag mötte, såsom deras intressen. Jag berättade i ett sammanhang lite mer om mig själv, då vi satt och åt lasagne som killarna lagat med ungdomshandledarna. Ibland fick jag kommentarer av killar som undrade vad en ”tjej” gjorde i lokalen - ”E de hä int *pojkar*nas hus?” En del individer visade mer intresse för mig som utomstående person och kunde komma diskutera direkt och öppet, medan andra verkade dra sig undan något mer i mitt sällskap och visade inget intresse för min studie. Här är ett utdrag ur min dagbok:

Jag träffade på ungdomshandledaren Jakob^{xiv} på ett seminarium om unga, maskulinitet och våld, vi diskuterade mitt ämne lite grann. Jakob medgav att då han såg mig på Pojkarnas Hus första gången, undrade han vad det skulle bli av det då han märkte att en del killar blev stela i kroppen då de såg en tjej stiga in. Vi skrattade. Jag sade att jag lade märke till det och det kändes underligt också för mig till en början, men att jag nu upplever att en del killar blivit vana med min tidvisa närvaro. (15.10.14)

Jag siktade enligt mina urvalskriterier att ägna tid åt att få kontakt med de killar som verkade myndiga, i och med att jag i min studie ville fokusera på något äldre individer med livserfarenhet. Jag närmade mig dem som jag fick ögonkontakt med, som verkade ha tid att byta några ord, medan jag lät t.ex. dem som spelade datorspel spela i all ro. Det var främst de yngre, minderåriga, som tog eget initiativ och kom och diskuterade med mig och visade intresse för mitt forskningsuppdrag. Här är ett exempel från min dagbok:

Jag kikade in i vardagsrummet där en handfull pojkar spelade FIFA på datorn/TV:n, och en annan handfull satt vid soffan och bordet och spelade något. ... En 16-åring som jag mindes från förra gången, han var social och vänlig, hälsade på mig. Han frågade varför jag var där igen. Jag påminde honom om min intervju och då mindes han. Han kom och skakade min hand. Så sade han att "int får man ju fråga åldern av flickor, men hur gammal e du?" (15.10.14)

Förutom denna kille, minns jag bra en 15-åring som kom och visade mig självförsvarsmetoder efter att han först "rappat" sina favoritlåtar till mig samtidigt som han lyssnade på dem från sin telefon.

Äldre killar tog sällan kontakt och förblev något mer i bakgrunden, men en del av dem förhöll sig helt öppet till mig då jag satt mig ned med dem för att diskutera min intervjustudie. Stundvis kunde någon ungdomshandledare försöka uppmuntra killar att delta i min undersökning. Detta utdrag ur min dagbok beskriver mina upplevelser från fältet:

Jag upplevde redan på våren att det var jobbigt att få killar att bli intresserade att delta. Jag hade tänkt mig att killar som sett min "flyer" skulle kontakta mig självmant per e-mail eller ringa, men inget sådant hände under våren eller sommaren. (29.9.14)

Interaktionen mellan killarna var oftast ganska subtil. De kunde småprata med varandra, speciellt de äldre, medan de yngre kunde föra livliga diskussioner med sina jämnåriga och vuxna, äldre killar eller ungdomshandledarna. Stämningen var oftast lugn då jag var där, förutom en gång då jag intervjuade en individ och vi kunde höra de yngre killarna tala och skratta högljutt. Ibland kunde datorspelande pojkar också kommunicera högljutt med varandra, yttra ett par ord här och där för att kommentera händelserna eller vägleda varandra i olika spelsituationer. Min erfarenhet var den att de flesta killar jag mötte var av den mer introverta, lugna och tysta typen, medan färre var pratsamma och högljudda.

De yngre tog tillsynes mer plats och förde mer ljud, enligt min upplevelse.

Ungdomshandledarna talade med varandra och killarna i naturlig och positiv anda, stämningen var, såsom jag såg det, allmänt bekväm och trevlig, lugn och trygg. Killar kom och gick fritt, men de flesta verkade tillbringa timmar i lokalen, enligt öppettiderna.

8.2 Killars röster

Jag har ändrat namnen på de intervjuade för att försäkra deras anonymitet. Jag har också valt att inte avslöja deras ålder eller andra detaljer, såsom vad de studerar eller arbetar med. Jag kommer att hänvisa till Pojkarnas Hus som "PH" i fortsättningen (och Flickornas Hus till "FH") för enkelhetens skull.

Mina informanter hade vid tidpunkten för intervjun deltagit i varierande mån och längd i den öppna verksamheten på PH, och fyra av dem hade en mer eller mindre regelbunden samtalskontakt där. Killarnas kontakt till lågtröskelverksamheten varierade mellan ett par besök till nästan fyra års kontakt.

8.2.1 Pyry

Pyry beslöt ta kontakt med PH pga. sina upplevelser av ensamhet. Pyry bor hos sin far som är ofta frånvarande pga. arbetsresor. Hans kompisar bor på annan ort och sitter vid datorn på fritiden. Då Pyrys far ringer under sina arbetsresor frågar han hur läget är på mycket vardaglig basis. Pappan jobbar även hemifrån. Pyry tillbringar mycket tid på egen hand i sitt rum, lyssnar på musik eller ser på tv-serier i repris. Pyry ville dock ha något mer, vilket fick honom att agera.

Pyry fick veta om PH via sin skolas studiehandledare. Han berättar att han hade några farhågor gällande verksamheten innan han bekantat sig med den då det var så nytt för honom. Pyry säger att han de senaste åren lidit av nervositet inför olika slags möten och var lite tveksam om PH. Huset visade sig vara ett trivsamt ställe där alla är välkomna. Då Pyry genast fått en god samtalskontakt med ungdomshandledarna kände han sig väl till

mods att fortsätta där. Han berättar (något förbluffad) att han även fått god kontakt med en del av killarna. Pyry tycker att lågtröskelverksamheten därför mer än mött hans förväntningar. Han har gått närmast varje dag under två månader på PH vid tiden av vår intervju. Pyry deltar i den öppna verksamheten och går i ”Äijäjooga”.

Pyry har svårt att förstå min fråga om hurdana samhälleliga förväntningar det kunde finnas gentemot män och deras sätt att vara män. Jag frågar istället hurdana killkoder, dvs. handlingssätt för killar, det existerar enligt honom, till vilket han svarar:

Säkerligen att man skall bete sig väl i närvaro av kvinnor, men sen i mansgänget skall man släppa loss.

Då jag slänger fram exemplet att pojkar eventuellt förväntas vara tuffa eller macho, talar Pyry om hurdan han själv varit som yngre.

Nå, säkert att hur man ser på det, att nog var jag själv som yngre lite sådan där att-, vi gjorde till exempel en liten träkoja mitt i skogen med kompisarna ... att vi är för mesta delen såna, att vi äventyrar i skogen bara och gör nåt sånt där.

Från dessa två citat framgår det en slags busighet och äventyrlighet som jag förknippar med Pollacks uttryck ”busiga lymmel” i samband med hans förklaring av hur yngre killar, pojkar, ofta beskrivs. Jag tolkar det Pyry säger som att han inte ser tuffhet som ett nödvändigtvis passande attribut för pojkar/killar, utan istället äventyrlighet och kanske en lust för frihet. Han använder i sista meningen ”vi” som att hänvisa till killar i allmänhet.

Pyry har uppmärksammat att yngre killar på PH ofta skriker på och tilltalar varandra nedlåtande och hånfullt, vilket jag kopplar till det som Renold och Kimmel kallar för könsövervakning. Killar försöker alltså, genom sina egna handlingar på basis av vad de tänker sig vara förväntat av dem, uppehålla den tuffa manlighetens kultur bland killar i sin näromgivning. Genom att uppföra sig enligt den manliga normen, vill killar försäkra sig om sin manlighet i förhållande till den ideala mannen i vårt samhälle och på så vis

trygga sin position i förhållande till andra män. Samtidigt bidrar de till att hålla den manliga normen vid liv, då de också kunde välja en helt annan väg och på så sätt motstå den manliga normen som anses lägga så mycket press på killar. Pyry gör skillnad på sig själv som äldre och mognare i förhållande till de yngre killarna, dvs. han betar sig inte likadant gentemot andra (killar). Jag får den känslan av Pyry att han i sitt liv, mer eller mindre medvetet, valt att motstå den hegemoniska maskuliniteten genom sitt sätt att vara tolerant och vänlig, istället för att spela tuff.

Pyry svarar såhär på min fråga om hurudan man som idealiseras i vårt samhälle:

Nå säkert en sådan som kan, ja, hm... Det är egentligen en svår fråga. Jag har inte tagit en sådan där sak ordentligt i beaktande, men sannolikt sådana personer som har en arbetskarriär med goda inkomster eller att allt är på så vis bra, att (han) också klarar av att kommunicera med andra människor även på offentliga ställen. ... Att säkerligen sådana personer som kommer överens med alla.

Pyry strävar själv till att ha en arbetskarriär med goda inkomster. Jag får den känslan av Pyrys karaktär och hans förhållningssätt till mig, att han också strävar till att komma överens med alla och vara social samt mer utåtvänd än han kanske är van med att vara. I min intervju med Pyry blir det tydligt att temat samhällseliga förväntningar gentemot män är något som Pyry inte kommit att reflektera över så mycket tidigare. Jag ställer stödjande frågor för att hjälpa honom besvara mina frågor. Samtidigt är jag medveten om att det är jag som leder riktningen av diskussionen. Jag frågar om exempelvis sportighet är något som förutsätts av en idealiserad man.

Nå det beror helt på kvinnan, att är hon intresserad mer av såna där sportiga eller sen igen av mer såna där smarta män. ... Att det är en opinionsfråga egentligen.

Pyry verkar här ta ett perspektiv som utgår mer ifrån vad kvinnor kan tänkas förutsätta av män i fråga om romantiska relationer, än generella samhällseliga förväntningar kring vad som anses vara maskulint, och vad som killar förväntar eller förutsätter av andra killar. Det förstärker min känsla av att vi diskuterar samma ämne men från olika synvinklar. Pyry säger det inte under vår intervju, men jag får den uppfattningen att han räknar sig själv som mer den smarta killen än den sportiga killen.

Om känslomässig sårbarhet och förmågan att diskutera svåra personliga ämnen, säger Pyry såhär:

Nog tror jag att jag skulle kunna även (tala), att... Eller nå int har jag kunnat diskutera med dem (ungdomshandledarna)... nå, om en specifik sak, men det är också för att jag inte velat dra ner stämningen för att jag haft en så bra stämning och annars också att vara här (på PH) så har jag inte velat dra ner stämningen genom att tala om det här. ... Att egentligen har jag inte haft sånt där behov att tala.

Pyry säger att han inte alls talat om orsaken till sitt illamående på PH. Hans förhållningssätt är den att han hellre vill att alla har det bra och roligt, och vill inte förstöra det genom att tala om sina personliga bekymmer. Han uttalar sig även konfliktfyllt då han först säger att han inte kunnat tala om ämnet men sedan att han inte egentligen haft ett behov av det. Det tillhör ungdomshandledarnas arbete att lyssna och stödja unga, men Pyry verkar inte ha sett sig själv som en person som kunde behöva eller precis som alla andra, vara värd, det stödet. Det är enligt honom en annan sak om någon frågar honom hur han mår och vill hjälpa, men han tar sällan eget initiativ.

Eller det är lite mer så att om jag har bekymmer över något specifikt så grugar jag mig över det hellre ensamt men om nån vill hjälpa så tar jag såklart emot hjälpen.

Pyry går miste om det stöd som finns att få, då han inte tar eget initiativ och ber om att få tala. Det gör att han lätt blir ensam med det han grugar sig över.

Pyry säger att han själv också skulle vilja veta svaret till att killar kan ha svårt för att öppna sig. Å andra sidan talar han mer om sitt eget fall utan att generalisera att det är ett problem för killar att tala om sårbara ämnen. Han känner dock igen att tjejer har lättare för det. Pyry anser att alla människor är annorlunda och att det därför är klart att killar skall få vara sårbara såsom tjejer.

En del är känsligare och andra sådana som klarar av allt, att en del tar hand om sina egna problem medan det finns dessa män som igen inte kan vara, liksom, utan att avveckla sina känslor, att om man vill gråta så gråter man. ... Att om man mår dåligt så såklart skall man kunna visa det om det känns så.

Pyry förhåller sig mycket öppet till att alla skall få kunna visa hur de verkligen mår och känner sig, vilket även visar på att könsövervakning i hans fall inte tar plats. Å andra sidan verkar han ha något dubbel standard med tanke på sig själv. Pyry berättar att han själv dolt sitt illamående - att hans sätt att hantera illamåendet har varit mer att sitta i sitt rum, spela och lyssna på musik, utan att avveckla sina känslor tillsammans med någon.

I slutet av intervjun går Pyry in på sitt personliga liv och närmare om orsaken till att han känt sig ensam och ledsen. Pyry berättar att en nära person till honom begått självmord, efter vilket han tillbringat mer och mer tid ensam hemma och mått dåligt. Han berättar att det gjort att hans studier dröjt. Pyry berättar följande om hur han mått och hur PH erbjudit honom en flykt från sin vardag:

Men jag fick ändå dessa saker utrett igen här, att egentligen har Pojkarnas Hus lite hjälpt mig i att få något annat att tänka på än mitt dåliga sinnestillstånd. ... Att jag inte har behövt vara ensam hemma.

Pyry har talat om dödsfallet främst med skolpsykologen och lite med sin far. Han beskriver hur hans illamående blivit värre då han inte kunnat ordentligt öppna sig om sina känslor och tankar kring de svåra upplevelserna han bär på.

Och den här klumpen har funnits redan länge i hjärtat... och ... enligt mig blir den bara större. Att då jag inte kunnat diskutera dessa saker med någon, att du (intervjuaren) är egentligen den första jag kunnat prata med utan att bli tillfrågad om saken. ... Att det här var ett ganska stort steg för mig egentligen.

Det Pyry förklarar om sitt illamående och hur han haft svårt att berätta om det kopplar jag med det problematiska med den normativa maskuliniteten som håller killar och män från att öppna sig då de mår dåligt.

Jag uppmanade Pyry att öppna sig för någon av ungdomshandledarna, vilket han kunde tänka sig göra men inte direkt efter vår intervju. Lågtröskelverksamheten har haft en ganska stor betydelse för Pyry. Han säger att han besökt PH aktivt för att han känt sig välkommen och uppgad där. Pyry tänker sig att ifall PH inte existerade skulle han säkert sitta hemma och syssla med precis samma grejer som tidigare, i all ensamhet.

8.2.2 Ville

Ville blev uppmanad av en socialarbetare att besöka PH då det grundades (2010). Orsaken till att Ville blivit rekommenderad verksamheten blir inte klar, men på basis av det han berättar tolkar jag att våldshandlingar, där han själv varit våldsutövare och offer för våld, samt andra brott, såsom snatteri, ligger bakom inledandet av kontakten till PH. Ville har blivit på klassen, dvs. även haft svårigheter i skolgången. Villes attityd gentemot lågtröskelverksamheten var till en början den att han inte skulle orka besöka PH, men då han en gång gick, stannade han. Han skämtar att så tråkigt har han haft det där att han stannat i flera år.

För Ville var det ingen mental tröskel att gå till PH, det var bara att gå. Han besökte PH första gången med sin far. Ville tänkte att PH är som en ungdomsgård, men för killar.

Sen var det första som sades till mig, även innan jag stigit in, att här får man sen vara helt sig själv. Att man inte behövde spela tuff kille, att joo. Att byxorna hänger vid knäna. Kepsen snett.

Ville har gått på PH så mycket som möjligt, han säger att han känner till alla där. Han har introducerat egna vänner till verksamheten, och de tycker om att chilla där tillsammans. Ville säger att på PH behöver man inte alls vara blyg - alla är kompisar. PH har på så vis mött hans förväntningar. Ville går regelbundet hos en ungdomshandledare för samtalsstöd. Då jag frågar om han tänker sig att det är svårt för killar att tala om sina bekymmer säger han att till en början vet man inte om man ids, men då man lärt känna människan kan man börja tala. Det gäller för honom att han kan lita på personen, innan han avslöjar personliga saker. Ville tar inte upp förväntningar kring kön och genus som ett hinder för diskussion om känslor.

Ville inleder samtalsämnet om sin bakgrund och det våld den omfattar genom att berätta om en händelse där en kille som alltid tilltalat honom nedlåtande befunnit sig i bråk med en annan kille. Ville berättar att han själv blandade sig i.

Jag sade till honom att du lugnar ner dig, och du (den andre killen) lugnar ner dig. ... Ni skall inte förstöra er framtid. Nog var jag också då jag var yngre (likadan), sade jag alltid bara, att jag vet hurdana känslor man har, att jag har

varit likadan. Ja, jag har varit likadan då. Det här gick loss [visade ärret på knogen], jag blev lite arg. ... Framtänderna lossnade (av personen) och min knytnäve blev fast i hans framtänder.

Ville förklarar att han själv då han varit yngre varit hetsig och impulsiv, såsom jag tolkar det, vilket gjort att han ofta hamnat i bråk. Villes beskrivning ovan är klassisk, dvs. mycket typisk, för konceptet våld och maskulinitet som sammanhängande företeelser. Såsom Connell konstaterat, kan våld utgöra en aspekt av vad som anses vara hegemoniskt maskulint, men det inte behöver vara så. Min uppfattning och tolkning blir den att Ville vuxit upp i en sådan social miljö där våldsamhet hör ihop med att vara hegemoniskt maskulin, där killar mäter sitt ”maskulina värde” på sig själv och varandra genom att utmana varandra till att slåss. Styrka och obevekligt mod innebär alltså maskulinitet och makt över andra, vilket gör en till ett orubbligt ekträd som ingen kan fälla.

Men nog har jag också-, bitar från tänderna har lossat. Jag blev slagen här [pekar på käket], en bit av min tand gick av. ... Ibland känns det skarpt, alltså på det viset att då jag idag lagade bullar själv, jag åt liksom en sockerbit så... Men faktiskt, det var dåligt att han slog mig här. Han förlorade säkert ett par fler (tänder) själv. Jag drog knytnäven snett-, jag försökte att inte slå helt där (vid munnen) ... att han inte skulle förlora allt för många tänder, men sen gick det lite neråt.

Jag lägger märke till att Ville känner ett behov att föra fram hur han slagit tillbaka hårdare då han blivit offer för våld. Det får mig att tänka på en slogan som ibland nämns i filmer - t.ex. *Southpaw* som är en typisk skildring av rå maskulinitet i boxningsringen, där det gäller att vara den djärva och kraftiga - nämligen ”Du borde ha sett den andra killen”. Det är i princip det som också Ville försöker säga här; det är okej att jag blev slagen, för den andra fick stryk. Det har som jag ser det att göra med den hegemoniska maskuliniteten och hierarkin män emellan. Den starkare mannen är den tuffare mannen, den som har förtjänat beaktelse för sin djärva manlighet.

Ville lägger under vår intervju mycket fokus på sina upplevelser av våld och styr ofta samtalsämnet mot dessa – det blir ett tema vi inte kommer ifrån. Även då jag träffade honom på PH visade han för mig olika självförsvarsmetoder och grepp han lärt sig. Han visade ärr han fått i kroppen. Tonen han använder sig av är närmast neutralt beskrivande

men han är något besatt av dessa händelser som verkar utgöra en helt normal del av hans vardag. Samtidigt som Villes prat om hur han ofta hamnar i slagsmål, och hur han är starkare än de andra, kan ge en skrytsam uppfattning av honom, tänker jag att det ligger något mer under ytan. Kan det vara att människan i syfte att skydda sig själv presenterar svåra upplevelser som om de inte hade någon effekt på honom, även om motsatsen är närmare sanningen?

Ville ger inte intrycket av att vara initiativtagaren till våld även om han är upptagen av att diskutera sina konfrontationer. Främst ger han tillbaka eller försvarar sig, enligt sina ord. Jag får den känslan av Ville att mer än han egentligen vill tala om och vara med om våldshandlingar, har han blivit sugen in i ett sådant socialt gemenskap där det händer, och där han för sin del behöver kunna försvara sig. Samtidigt då han befinner sig i denna position bidrar han med sitt eget agerande till att förstärka kopplingen mellan våld och den maskulina normen.

Om det är elakt, ger jag tillbaka. Jag säger att "Nå, hur kändes det?", "Aj, helvete", "Nå sådär känns det för mig också, nog är jag en människa jag också ändå", säger jag bara. Jag har en sådan princip att det som görs till mig, det gör jag tillbaka. Om man är glad och vänlig mot mig så är jag det tillbaka. Om jag blir sparkad så sparkar jag tillbaka. Om jag blir slagen, slår jag hårdare.

Fysiskt våld syns som ett typiskt manligt problem då män tar sig lättare till våld samtidigt som de också ofta blir offer för våld, vilket också Villes beskrivningar passar in på. Ville verkar sträva till att vara en positiv och god person som vill att alla i hans krets mår bra, samtidigt som hans upplevelsevärld är präglad av våldshändelser. Han, som då inte verkar ge upphov till dessa våldsamma konfrontationer, tar sig ändå till våld för att ge tillbaka. Detta kan ses som en konflikt i det Ville vill göra och det han gör, eller känner av någon anledning att han måste eller behöver göra. Handlar Villes reaktion att ge tillbaka, och även hårdare, om hans försök att försöka bevara sin maskulinitet då den blir hotad, eller om en generell princip och känsla för att försvara sig själv då någon försöker s.a.s. trampa honom ner?

Ville säger att det som förväntas av män är att i alla fall inte göra något illa, att man skall uppföra sig väl. Ville anser att en bra karl, som behandlar alla som sina vänner utan att "jävlas" med dem, är sådan som idealiseras. Ville säger att han själv är sådan som kommer överens med alla oberoende. Jag tolkar det som att hans ideal är desamma som han anser existera i samhället gällande hurdan en kille/man borde vara. Det är något överraskande hur han ser på den idealiserade mannen med tanke på hans fokus på våldshändelser. Hur jag tolkar honom och denna diskrepans är att det finns skillnad på hur han ser att man borde bete sig (etiskt), dvs. uppföra sig respektfullt och vara vänlig och tillmötesgående mot andra, medan verkligheten han lever i blir annorlunda och då kämpar han med att å ena sidan leva enligt sina och samhällets värderingar, och å andra sidan ta hand om sig själv i sin sociala omgivning där andra killar gör påhopp på honom.

Jag förklarar killkoden kort för honom och frågar hur den ser eller sett ut i hans sociala omgivning.

Ja att vara-, spela tuff. Nå nog märker jag att man (andra) skall göra sig högmodig då jag är även lite såhär större i storlek och robust så till mig skall man komma och skryta. Nog söker man uppmärksamhet på det sättet och sen på eget sätt så skaffar man det där så kallade - vad är det nu... "rispekt".

Det Ville beskriver ovan faller i linje med den typiska tuffheten som killar vill omringa sig med även i form av denna typ av könsövervakning där killar har ett behov av att utmana varandra i sin manlighet. Ville uttalar ordet "rispekt", dvs. respekt, med avsmak, som om han tog avstånd från det, vilket för mig bekräftar hans egentliga ovillighet att delta i denna process där killar genom könsövervakning söker bekräftelse till sin egen känsla av manlighet. Ville gör skillnad på hur det är i hans eget kompisgäng. Han berättar att de även i kompisgänget brukar öva sig på självförsvar under skoltid, men det är i syfte att öva sig, inte att skada varandra eller skrytas. Han talar om att han visar för andra hur man skall göra för att försvara sig.

Gällande emotionell sårbarhet och öppenhet inför att tala om känslor säger Ville:

Ja. Alla får vara likvärdiga och alla får vara sådana som de vill vara. Jag är ju själv sådan. Jag talar alltid om känslor och är sån där vänlig och behöver inte alltid vara sån där som spottar på, "Hej där finns en mommo, kom så sparkar vi

henne”.

Under intervjusituationen var Ville mycket omedelbar i sitt sätt att uttrycka sig, han tog sig inte tid att fundera över sina svar. Det finns en slags komik i hans berättande då hans sätt att uttrycka sig är nästan allvarsamt samtidigt som hans ordval är något provocerande. Ibland upplevde jag att jag behövde försäkra mig om att han tänkt ut sitt svar då hans yttranden kunde vara ganska absoluta. Jag frågade honom t.ex. i hurdana situationer killar speciellt får visa sig sårbara eller tala om känslor samt om det är ok för killar att gråta öppet eller gäller det att dölja känslorna bakom en mask.

Ville: ... hela tiden får man vara sådan som man är.

I: Känner du så helt på riktigt fast-, jag tänker just fast i skolan eller i vissa-

Ville: Det får man, det får man. Alla är.

Gråt är normalt, alla gråter ibland. Int behöver man plötsligt bli generad över det.

Jag tolkar det övre citatet som jag tolkat med Pory, att vi sannolikt diskuterar samma ämne men från olika synvinklar. Jag antar att Ville här tänker på att han själv tycker att man alltid får vara som man är, sensitiv och allt, istället för att ta i beaktande det samhälleliga perspektivet med sociala normer som kanske håller människor från öppen känsloutlevelse, speciellt män. Jag gör den tolkningen på basis av hans absoluta synvinkel där han inte ger utrymme för kritiska eller ens mångsidiga infallsvinklar. Det andra citatet ovan tyder i mina ögon mera på en sammansmältning av vad han själv tycker och vad generellt är okej enligt honom i.o.m. att han använder begreppet ”normal” för att beskriva gråt, även då vi talar om killar specifikt.

Ville berättar att han ändå inte är på så vis känslig att han skulle ha gråtit inför kompisar. Han går in på att berätta att han har ett gott förhållande till alla sina klasskompisar, att de brukar uppmuntra varandra genom att fråga av varandra hur de mår. Ville säger att man ser lätt på honom om han är på dåligt humör eller arg för då brukar han stirra i golvet eller rakt fram. Snart därefter säger han:

Jag blir bara inte arg av något [slår knytnäven vid bordet], jag blir tilltalad nedlåtande varje dag när andra försöker göra sig högmodiga, jag reagerar inte på något vis, (dom) hoppar bara i ärmen, "Hörde du vad jag sa?"

Det Ville säger här i relation till vad han gör direkt därefter, dvs. slår knytnäven vid bordet, utgör en tydlig konflikt i hans ord och verkliga känslor. Ville menar att han väljer att inte utåt, inför de andra, visa att han blir arg. Samtidigt blir min tolkning den att det i själva verket gör honom argsint och frustrerat att andra utmanar honom på detta vis, och det uttrycker han med att slå knytnäven på bordet. Konfrontationerna som Ville nämner har enligt honom inte med hans vänner att göra, utan andra unga killar som kommer och skryter och vill utmana honom.

Ville anser att det han fått ut av PH är nya kompisar och ett trevligt ställe där han kan tillbringa sin fritid. Han tycker att alla bemöts väl och är lika värda där. Ingen diskrimineras, t.ex. utseende har ingen betydelse. Verksamheten har hållit honom från brott då han haft bättre att göra. Det enda Ville önskar är att de skulle skaffa en ordentlig kaffekokare till PH, *Dom där är redan antik, ser du.*

8.2.3 Emil

Emil uppger sina mentala problem som orsaken till att han till en början gått och diskuterat med en kvinnlig arbetare på Krisjouren för unga. Det framkom enligt Emil i deras diskussioner att Emil kunde ha mer nytta av att diskutera med en manlig person och därifrån fick Emil kontakten till PH.

Från början av sommaren så sökte jag mig till Helsingforsmissionen där de har en sådan där krisjour, på grund av mina mentala problem, då... dom började vara lite gravare där vid våren och där hade jag sen lite såna problem-, eller alltså dom sakerna vi talade om så var kanske såna som sku va enklare att behandla med män, och dom hade inga manliga arbetare där just då så då tänkte vi att nå, vi ser om det går bättre (att tala) här (på PH).

Nå den där arbetaren på Helsingforsmissionen tog kontakt (till PH) och frågade såklart att då det finns ett sånt här fall att sku det va möjligt att komma på besök och det var den vägen jag fick information om vem jag kunde kontakta...

Emil är vid tidpunkten av intervjun ny till verksamheten och samtalsstödet vid PH. Han har träffat en ungdomsledare där två gånger och i samband med dessa bekantat sig med den öppna verksamheten. Han har funderat på att delta i en fotograferingsgrupp där han kunde via fotografering behandla sina känslor. Han berättar att han är arbetslös och om han var så lyckosam att han skulle få jobb, skulle han kanske inte kunna fortsätta med så mycket extra på PH pga. sin mentala ork. Jag finner det intressant hur Emil, i det andra citatet ovan, beskriver sig själv som ett ”fall” i relation till de utmaningar som han kämpar med. Det är som om han såg sig själv som något avvikande från det normala, istället för en person som har en kris precis som andra människor kan ha i något skede av livet. Jag uppfattar hans sätt att ta avstånd från sina personliga upplevelser och utmaningar som ett tecken på känslor av skam i förhållande till den egna identiteten.

Emil kände inte till PH från förrut och visste därmed inte riktigt vad han skulle förvänta sig av kontakten. Han berättar hur han, likt Pyry, har svårt för nya situationer och främmande personer. Han kände samma nervositet inför kontakten med PH de första gångerna han besökte stället.

Nå egentligen... kom jag hit med öppna tankar att jag hade alltså inga jättehöga förväntningar, att jag tänkte att nå okej, härifrån borde jag få konfidentiellt samtalsstöd...

Jag har alltid haft det så, att... då jag är i kontakt med för mig okända människor, så vanligtvis gör såna situationer mig jättenervös, att det var väl liknande nervositet (att komma till PH)... att int en så dramatisk förklaring ändå.

Emil berättar att det som gjorde det enklare för honom var då han märkte hurdana de andra killarna på PH är, och då kände han sig mer bekväm. Jag frågar honom om det kunde tänkas vara svårare för killar att vända sig till PH än för tjejer till FH, för att komma in på killars hjälpsökande beteende.

Ganska svår (fråga)... hur jag förstått det så har män många såna här liksom-, jag vet alltså int exakt för vilka orsaker människor söker sig till PH men alltså i varje fall i mitt fall när det har varit (frågan om) mentala problem... jag har uppfattat att mentala problem bland män exempelvis är ännu liksom samhälleligt lite såna ärenden, som man inte talar om så mycket idag... men int kan jag alltså exakt säga att för vilket kön det kunde vara svårare...

Emil tar inte ställning till frågan direkt, men känner igen det att psykiska besvär bland män är som ett tabu i vårt samhälle, där det fortfarande är svårt att tala om hur män mår på det psykiska planet. I och med att han uttalat sig om sina egna mentala problem, blir det för honom också en personlig fråga, som enligt mitt resonerande ofrånkomligt påverkar hans sätt att se på sig själv och hans sätt att agera, i varje fall på något plan. Med tanke på att detta tabu kunde hindra killar från att söka det stöd de behöver för att behandla och leva med sina psykiska besvär, såsom bl.a. Emslie et al (2006) framhäver, har Emil själv tagit ett stort steg framåt då han för det första öppet förklarar sig ha mentala besvär och för det andra vågat söka samtalsstöd för sina bekymmer.

Emil är glad över att PH erbjuder samtalsstöd för killar. Han menar att det kanske är lättare att komma dit då man kan förvänta sig att andra som går där kämpar med liknande problem. Andra unga män som bättre än någon annan förstår vad det är och hur det känns att tampas med sin psykiska ohälsa. Emil tycker att samtalsstödet på PH verkar riktigt lovande för hans del. Han förklarar att atmosfären där känns öppen och att man där har möjligheter att komma i kontakt med människor i olika åldrar och olika livsfaser och – situationer, vilket han ser som givande.

Emil berättar då jag går in på frågan om hur det är för killar att dela med sig av sina personliga bekymmer med andra, att det är väldigt svårt för många.

Att vad jag själv också tänkte då, typ ett år eller ett och ett halvt år sen, så... att det som jag här (på PH) också hittills talat om så int sku jag ha trott då att jag nånsin ens sku ha delat med mig av dom med någon annan, att dom (sakerna) är ändå på det sättet ganska svåra för mig...

Att det är ganska jobbigt att... eller i alla fall det att hur man kunde uttrycka känslorna på ett sådär korrekt sätt, eller... eller alltså sådär förståeligt då det antagligen bara är så att det är svårare för män att uttrycka sig verbalt i Finland... (skrattar).

Det som Emil säger faller i linje med vad Levant (1995, 239) fört fram om hur män inte alltid verkar veta hur de känner sig och har svårt att beskriva och ge ord på sina känslor.

Jansz (2000, 166-167) har för sin del argumenterat för hur män upptar en begränsad känslighet genom att konstant kontrollera och nedtrycka sina negativa känsloupplevelser, såsom hegemonisk maskulinitet förutsätter. Emil talar om att han aldrig hade tänkt att han skulle avslöja sina innersta känslor av illamående till någon, men som han sade tidigare började han lida av mentala besvär som blev så pass grava att han upplevde sig behöva professionell hjälp. Good och Wood (1995) för fram det problematiska i att förväntningar som följer idealet hegemonisk maskulinitet, dvs. att de förorsakar psykisk ohälsa bland män. På basis av det Emil för fram under intervjun, stämmer detta även överens med Emils upplevelser i vaje fall i någon mån (se närmare citat på s. 65).

Samtidigt som killar och män, enligt Shotter (1989), blir påverkade av de förväntningar kring manlighet som råder i vårt samhälle, bidrar de själv till att förstärka fenomenet hegemonisk maskulinitet genom att försöka svara på dessa förväntningar. Man kunde från den synvinkeln se det som att Emil precis som många andra killar, genom att agera precis som de samhälleliga normerna kring manlighet förutsätter, dvs. att underkuva sina känslor, bidragit till att normalisera hegemonisk maskulinitet. Genom sitt sökande av samtalsstöd har han å andra sidan agerat tvärtom, med tanke på vad som anknyts med manligt förfarande, och från den synvinkeln lyckats motverka hegemonisk maskulinitet.

Emil berättar vidare varför han anser att det är svårt för män att dela med sig av sina privata saker och bekymmer.

Nå... Int vet jag sen, att kan det handla om någon sorts kulturell grej... att det helt enkelt inte finns en kultur runt kommunikation i Finland, eller liksom en kommunikationskultur som berör män har int egentligen någonsin existerat, med tanke på vad jag exempelvis hört om min egen släkt, att männen har suttit tysta och kvinnorna har alltid skött talandet... (skrattar).

Emil beskriver precis det som jag tänker mig som en central sidoeffekt av att män strävar till att nå hegemonisk maskulinitet. Det är svårt att kommunicera öppet, eller öppnare, om man samtidigt behöver utöva självkontroll. Emil anser att finländska män generellt har svårt för att vara öppna och diskutera privata saker. Finländska män är vana med att vara tysta om sådant, medan kvinnor brukar vara de som diskuterar. Det går i linje med stereotypa mans- och kvinnobilden, men jag tänker mig att Emil ser den som något

tillspetsad i Finland. Emil förklarar att han själv är lugn och tystlåten av sig. Han tycker att män ändå samtidigt förväntas vara impulsiva och aktiva, som går och gör, och som sällan tänker efter desto mer. Emil beskriver hur det varit tvärtom för honom, att han lugnt och sansat försöker ”tänka efter vad det är som kommer ut av hans mun de få gånger som han öppnar sin mun”. Emil ser sig själv som något annorlunda i förhållande till normativa förväntningar om manlighet och kunde i enlighet med Renolds (2004) definition kallas för en *annorlunda* kille.

Vidare berättar Emil att det som idealiseras i män i vårt samhälle är närmast överflödigt samvetsgrannhet. Han går in på att samtidigt som män förväntas underkuva sina känslor så verkar det förväntas att män i vissa situationer, som blivit oklara för Emil, borde kunna säga vad de känner. Han talar om en konflikt där, som jag kopplar till det som Pollack (1998, 25) benämner som en dubbelmoral i dagens läge med tanke på hur killar borde behålla sin coola och avståndstagande attityd samtidigt som de borde, t.ex. i parförhållanden, kunna tala fritt om känslor. Jag antar att Emil också kopplar det i varje fall i någon mån till kommunikation med kvinnor då han vid ett skede nämnt att samtidigt som det finns en del manliga normer i samhället, har även kvinnor sina förväntningar på män.

Det som Emil berättar får mig att ställa honom frågan hur samhällseliga förväntningarna kring maskulinitet påverkat honom.

Nå, på sätt och vis har de haft en deprimerande inverkan på mig när det känns att man inte kan svara på de där förväntningarna på något vis, att de är vid mitt fall väl i alla fall ganska orealistiska (skrattar).

Emil för fram likt de två tredjedelar pojkar som deltagit i Renolds (a.a.) undersökning att den närmast omöjliga uppgiften att nå hegemonisk maskulinitet väcker känslor av ångest och hjälplöshet, eller depression, såsom Emil uttrycker det.

Samtidigt för Emil fram att även ett sorts lugn förväntas av män. Mannen skall vara

samlad, ta hand om och behandla andra respektfullt. I den meningen upplever Emil att hans ideal sammanfaller med samhällseliga ideal kring hurdan en man skall vara. Han säger att det dock kan vara svårt på ett praktiskt plan att hålla fast vid då ens eget mående och de egna problemen tar mycket utrymme.

Jag förklarar termen killkod för Emil som har något svårt att identifiera dess funktion i sin egen uppväxt.

Nåå... Det är egentligen en ganska svår fråga för att jag har speciellt i skolåldern haft väldigt lite kompisar eller vänner, att... exempelvis i högstadiet hade jag endast en kompis som jag tror jag aldrig såg på fritiden och sen så bodde det i vårt grannhus några killar i min ålder som jag såg nu och då men... att i mina ungdomsår blev många såna här saker och saknas så jag har svårt att svara... ... med frågan (efterlyses) säkert det där uttrycket att "pojkar är alltid pojkar" eller något liknande.

Med mer eftertanke kommer Emil ihåg hur han tillbringade tid och busade med två grannpojkar och hur de hade sina egna utsagda regler. Det gällde att inte göra eller tala om saker som var idiotstämplade. Jag frågar Emil hurdan inverkan det har på killars utveckling att det finns liknande utsagda regler som styr killars beteende och känsloliv.

En del kan vara bra men... jag är rädd att det bidrar till avsaknaden av en kommunikationskultur bland män, att sen kan man (män) inte vid behov tala om svårare och allvarigare problem man tampas med... vid det skedet då det gäller att tala om sina känslor så går det inte, att i såna situationer har det haft sin inverkan också i mitt fall (skrattar).

Ja, att exempelvis nu också då jag gått här (på PH) och diskuterat så har jag haft väldigt starka skamkänslor över att... att jag hamnar tala om mina känslor, det är jättesvårt men å andra sidan har jag bara försökt påminna mig själv om att jag måste dela med mig av mina bekymmer, annars kommer jag inte över mina problem.

Emil tilltalar sin oro över hur förväntningar om begränsad känslighet hos män leder till att de blir ensamma med sina problem och inkapabla att uttrycka sina känslor för att få stöd och hjälp. Jag kopplar det till hur Pollack (1998, 21-22) konstaterar att killar förlorar

kontakten till sitt inre på det emotionella planet. Samtidigt diskuterar Emil hur det väcker starka skamkänslor att dela med sig av sina bekymmer, såsom det gjort för honom själv. Det är precis som Ferguson och Eyre (2000, 268) fört fram om den negativa manliga identiteten, dvs. att män upplever starka skamkänslor då de uppträder på ett sätt som inte går ihop med hegemonisk maskulinitet, då de visar sig svaga. Emil beskriver hur han kämpar mot att bara underkuva sina känslor och istället vill komma i kontakt med sina känslor för att behandla dem och som resultat må bättre igen.

Emil berättar att de stunder då han kunnat visa sig emotionellt sårbar är då han fått tala med sin syster om sina problem. Han berättar att han tidigare haft ett ganska avlägset förhållande till henne. Andra människor, familj och släktingar eller de kompisar han haft, har han inte öppnat upp till. Emils känslighet är alltså begränsad i sig, men även i förhållande till hans möjligheter att uttrycka sig om sina känslor och tankar.

Det har funnits situationer då jag mått helt jättedåligt och sen har jag inte vetat vem annan jag kunde ringa just då (än systemen).

Emil säger att män bara får gråta öppet då en nära person hamnat ut för något illa. Han ser inte heller att extrem glädje är sådant som män skulle få uttrycka i form av gråt.

Vad jag ofta sett är att en man får gråta enbart då ingen ser, att det har ofta... på ett sätt tolkats som att förlora ansiktet om man ens lite visar sårbarhet... Att även om det kunde hjälpa att få medge att man inte alltid klarar sig eller orkar på egen hand... Att man ändå sku få medge att man bara är en mänska (skrattar).

Emil talar om hur det är som att förlora ansiktet - eller som man träffande kunde tänka sig, att förlora sin manlighetens mask - om man som manlig person visar sig svag och gråter inför andra. Emil lyfter fram det som borde vara en självklarhet men som inte är det, dvs. att det är mänskligt för människor att vara i kontakt med sina känslor och ge utlopp för dem. Emil ser hur det skulle vara viktigt för unga män att få uttrycka sig mer öppet, utan att det är bort ifrån individen i andras, och även egna, ögon. Emil önskar att genom samtalsstödet på PH kunna behandla sina personliga bekymmer på det emotionella och mentala planet, så att hans liv någon dag blir mer fullödigt.

8.2.4 Leo

Leo har gått på ungdomsstationen^{xv} i Helsingfors i flera år. Under intervjun blir det tydligt att Leo har tampats med i varje fall sitt alkoholbruk, vilket han behandlat via diskussioner med en arbetare på ungdomsstationen, där han fortfarande går regelbundet. Det var via denna arbetare som Leo fick kontakt med en ungdomsledare på PH som rekommenderade gruppverksamheten *Korkeen paikan leiri* för honom. Gruppverksamheten fanns till för att stödja killars självförtroende och framtidsplanering. Leo har sedan dess deltagit i den öppna verksamheten och *Jäbäjooga*.

Leo hade hört talas om FH tidigare och antog att PH innebär gemensamma aktiviteter för killar och unga män. Han tänkte också att PH säkerligen skulle vara ett tryggt ställe, samtidigt som det lite lät som ”sossuverksamhet” i hans öron. Han berättar i samband med det om hur han upplevde den mentala tröskeln att söka sig till PH.

Eller lite sån där (verksamhet) liksom att int vet jag nu, att kan man gå dit.

Lite (innerligt motstånd), men inte var det kanske så hemskt stort. Liten (tröskel). För att nog ville jag delta i den där gruppen i alla fall. Helt gärna kom jag, lite samma ändå (med den öppna verksamheten), en liten tröskel.

Han förklarar att det som gjorde kontakttagandet något svårt eller obehagligt var att han inte deltagit i något liknande tidigare och han tänkte att han kanske skulle kunna bli stämplad av att delta i liknande verksamhet för killar.

Eller sådär, att det sku va det mest patetiska för oss människor, eller något i stil med det (mumlar det sista).

Leo använder ordet patetiskt för att beskriva sin tvekan kring verksamheten, något som går att förknippas med en känsla av underläge, och därmed skam. Ferguson och Eyre (2000, 268) för fram hur män upplever skam då de inte lyckas skapa en allmänt accepterad könsidentitet. Jag tänker mig att det går att hänvisa till detta då det verkar som att Leo inte ser, eller inte såg till en början, hur han skulle kunna delta i verksamhet för killar utan

att det skulle väcka känslor av skam i förhållande till hur andra då skulle se honom. Det är värt att nämna att Leo använder ordet människor istället för ordet män, vilket tyder på att han eventuellt ser det som att det generellt kan kännas patetiskt för människor att be om hjälp eller delta i sådana verksamheter där man får stöd för privata bekymmer och saker, oberoende kön.

Leo för fram att även om PH var något mindre än han förväntat sig och deltagarna var ganska få, var stämningen trivsamt och bra från första början. Leo kan tänka sig att killar har svårare att söka sig till PH än tjejer till FH.

Int vet jag, kanske alla pojkar eller män inte ids komma till det här stället... Att flickorna kanske går enklare. Int vet jag... Att om man är någon slags tuffing som exempel, att man kanske då inte kommer till ett ställe som det här...

Här kommer det tydligare fram att Leo tänker sig att tuffare killar kanske inte tar sig till PH, för att det kunde tänkas vara ”patetiskt”, för att låna Leos ord. Leo bekräftar alltså här synvinkeln att den tuffa, manliga mannen inte söker sig till stödjande verksamhet. Leo tycker själv att det är jättebra att det finns verksamhet för killar och män som även innefattar samtalsstöd. Han kunde själv tänka sig använda den möjligheten. Jag frågar honom hurdant det är för killar att dela med sig av sina personliga ärenden och bekymmer, och han funderar länge tills han svarar:

Nog är det i alla fall bra, nyttigt. Jag tycker att det är en jättebra sak. Att om man har någon människa, som man kan vara öppen med och dela med sig av sina egna ärenden. Men int vet jag, int är det säkert så enkelt för killar, generellt sett.

Leo är som sagt positivt inställd till samtalsstöd för killar och övrigt, vilket tyder på att han själv haft nytta av det i sitt liv, även om det kan i övrigt vara svårt enligt honom för killar att tala om personliga ärenden. Leo funderar följande då jag frågar honom varför det är svårt:

Int vet jag, kanske det är inlärt. Män har kanske blivit lärda, att man inte kan tala om egna känslor.

Det som Leo introducerar här är tanken om att samhället är byggt på det viset att det inte är naturligt för män att avslöja sina känslor, för att män uppfostras som små pojkar till att uppföra sig som ”riktiga män”, för att hänvisa till Pollack (1998, 24). Jag frågar Leo vad han tänker att en man förväntas vara i vårt samhälle.

Kanske sån där arbetande och... Int vet jag, typ någon kvinnoskyddare... Sådan där manlig. ... En arbetande, muskulös, stark, traditionell man. Jag tycker att såna män idealiseras.

Leo beskriver här en hegemoniskt maskulin man, som förväntas vara i arbetslivet, ta hand om kvinnor, och se ut och uppföra sig enligt manliga normer. Det han beskriver är i linje med stereotypa förväntningar kring kön och genus för mannens del i vårt samhälle. Leos skildring liknar också de andra killars skildringar om vad som förväntas idag av en man i vårt samhälle. Jag förklarar konceptet om killkoden för Leo, som säger sig koppla utsagda regler kring hur killar borde bete sig, till högstadiet och gymnasiet:

... jag tycker grabbarna var alltid såna där på något sätt... ... man sku skämtas om någo dumt och va med i gänget. Liksom, vet du... lite som i liksom någo amerikanska filmer, high school filmer, att dom sportiga allti skämtades så... Int vet jag, liksom att populära typer är... jätte sådär dumma och...

Leo kopplar tydligt sportiga killar som populära typer i ungdomstiden som sådana typer som klart följde killkoden. Han förklarar också under intervjun att om man inte är med i gänget så tänker folk kanske att man är en nörd eller ”loser”, dvs. en nolla. Renold (2004) som studerat interaktionen mellan killar i skolmiljön för fram precis det som Leo gör. Enligt Renold hamnar de killar som inte följer den normativa killkoden, dvs. hegemonisk maskulinitet, i en oönskad, förtryckt position i relation till de pojkar som följer koden.

Det är också intressant hur Leo väljer att hänvisa till amerikanska ungdomsfilmer för att förklara hur killkoden tar sig i uttryck bland killar i ungdomsåren och högstadietider. Då jag tänker efter blir killkoden och hegemonisk maskulinitet kanske just som mest synlig och påtaglig i amerikanska ungdomsfilmer, där s.k. klicker uppstår bland eleverna. Det

finns klicker, eller grupper där liksinnade håller samman, såsom ”nördarna”, ”idrottarna” och ”hejaklacksledarna”, för att utvidga Leos idé något mer. Såsom Leo förklarar, brukar idrottarna vara de mest manliga och djärva, sådana som andra ogillar men ser upp till pga. att de har status. Leo förklarar att de som är populära och har status typiskt beter sig dåligt, skämtas över dumma saker. Jag ser det som Leo säger som att dessa slags typer använder sin maktposition för att slå ner andra med ”mindre status”, eller gör det precis för att behålla den.

Leo anser att då killar når ungefär tjugoårsåldern slutar killkoden att prägla killars vardag, eller i alla fall nästan, då en del kompisgrupper fortsätter enligt honom att bete sig på liknande sätt som i tonåren – spela tuff. Generellt tycker Leo att det finns mer möjligheter för unga män att uttrycka sin sårbarhet. Han tycker själv att det är alldeles ok att män uttrycker sårbarhet genom att gråta.

För att folk är lite mer vuxna. Folk förstår vad du menar... och kanske uppskattar mer en sådan person som är mer känslig, att man kan vara mer sårbar och visa att man bryr, eller sån...

Samtidigt som han anser att äldre killar är mognare även på det emotionella planet och ser det positiva i att uttrycka känslor, säger Leo såhär:

Int tycker jag kanske generellt sett att killar ges sånt (utrymme) där de sku kunna vara sårbara sådär, annat än kanske i fyllan, om man super eller nåt. ... Joo. Eller sen om nåt har hänt, nån har dött...

Under intervjutillfället för Leo fram synpunkter som starkt går i linje med vad jag beskrivit i tidigare kapitel om hur män förväntas bete sig och hurdana de borde vara för att klassas som hegemoniskt maskulina. Han anser en typisk situation där män är mer i kontakt med sina känslor, och där det även är helt acceptabelt, är då de dricker. Det är intressant att finländska män anses vara buttra och ogilla att tala känslor, samtidigt som finländare också bevisligen använder rikligt med alkohol, som då enligt Leo är ett sätt för män att vara i kontakt med sin sårbarhet – eller i varje fall uppnår män då det tillstånd där det är okej för dem att vara mer sårbara.

Vid ett skede då vi diskuterar den ideala mansbilden för Leo fram en ny tanke i relation till den:

Men kanske det (ideala mansbilden) håller på att förändras, lite beroende på i vilka kretsar man är, att... eller alltså generellt i vårt samhälle tycker jag att det som idealiseras är en sådan där lite stel^{xvi} man, sån där... int vet jag, manlig man, men sen igen så finns det nuförtiden ganska mycket allt möjligt som Suomi-rap, Suomi-reggae, och sådär att den där bilden kanske har ändrats till nåt mer avslappnat och så.

Leo introducerar tanken om att även om hegemonisk maskulinitet, eller den traditionella mansbilden, fortfarande idealiseras av de flesta i vårt samhälle, finns det tecken på att det vuxit fram nya sätt för män att identifiera sig enligt. Detta går i linje med det som Johansson (2000) påpekar om att det har börjat framkomma nyanser i det som benämns manligt och hur maskuliniteten blivit mångsidigare enligt Frosh et al (2002). Jag tolkar det som Leo säger att den generella mansbilden eventuellt blivit mer avslappnad, och att han här räknar med även den manliga känsloutlevelsen.

Om sina ideal i jämförelse till samhälleliga ideal uttalar sig Leo såhär:

L: Nog på ett sätt är det (traditionella mansidealet) viktigt... men nog siktar jag mot nåt annat. Men nog har det (idealet) fastnat i huvudet.

I: Att hurdan man borde vara?

L: Mmm. ... Sådana män ser man över allt i barer, pubar, och så, på nåt vis såna som jag tycker är manliga män. ... Men int är det mitt ideal, nog uppskattar jag såna (män), men int skulle jag se mig själv som sån. ... Nog går jag säkert lite i nån annan riktning. ... Int vet jag, kanske (vara) sån som kan behandla sina egna känslor och... vara mer vidsynt och sofistikerad. Mer avslappnad. Och så, men sen ändå tycker jag att män-, int vet jag, "borde"-, men alltså att det är bra att män ändå förvarar en sån slags manlighet... att det int går helt till att-... Att nog måst man ha integritet eller sådär. Int vet jag, ändå mot ett mer avslappnat håll.

Jag upplever att det som Leo menar är att det traditionella mansidealet som sådant har en stark närvaro i vårt samhälle, det är en ideal som män siktar till att nå. Han ser delar av detta ideal, vilket han tycks kalla för integritet, som något som tillhör även hans egna ideal, men på många andra sätt vill han personligen sikta till en sorts maskulinitet som bryter mot det traditionella. Jag ser det som att det kan ge trygghet för killar att hålla fast vid en del av den maskulina normen, samtidigt som de önskar öppenhet och acceptans

gällande det manliga känslolivet. Leo talar om att vara sådan som klarar av att behandla sina egna känslor, vilket jag tolkar som att vara i kontakt med sina känslor och arbeta med de känslor som känns svåra.

Leo ger intrycket av att vara en kille som noga reflekterar kring vad det är han vill ta av sig som en positiv sak gällande den ideala mansbilden, och var han vill gå sin egen väg. Han lutar mest mot den avslappna, lugna och respektfulla men självständiga typen av man, enligt min uppfattning.

Gällande PH som verksamhet upplever Leo att ungdomshandledarna gör ett gott arbete – de bemöter killar öppet och vänligt. Han upplever att stället haft en ganska stor betydelse i hans egen vardag då han fått stöd med vissa personliga bekymmer, och lära känna nya människor. Han säger att PH är ett tryggt och häftigt ställe att tillbringa tid i. Allra mest har han haft nytta av att PH för honom fungerat som ett nyktert ställe med en trygg atmosfär. Leo önskar dock att PH skulle ha större utrymmen och mer aktiviteter, kanske något liknande *Korkeen paikan leiri*-gruppen som fick honom att börja gå på PH.

8.2.5 Topi

Topi tog sig till PH då hans far, som han bor med, haft oro för hur Topi börjat stanna hemma i allt högre grad. Topi förklarar att han även själv kommit att tänka att det inte är helt friskt att han saknar ett verkligt socialt liv. Han chattade på nätet men träffade aldrig några kompisar på fritiden. Han lämnade hemmet för att gå i affärer och sköta andra nödvändiga ärenden, men Topis far ville se honom umgås med jämnåriga.

Topi kontaktade en av ungdomsledarna och inledde på så vis en samtalskontakt där han går en gång per 1-2 veckor. Vid tiden av vår intervju har han gått på PH några månader. Topi ser det som positivt att det finns samtalsstöd att få och speciellt i hans fall anser han att det ha varit nyttigt. Han tror att även andra tänker samma om samtalsstödet på PH. Förutom de konfidentiella diskussionerna han för med ungdomsledaren, går han i Jäbäjooga. Han har också gått i psykodrama där han i grupp fått ta itu med aspekter av

sitt liv som han varit missnöjd med. Han berättar att han lärt sig något nytt om sig då han fått se att han i själva verket varit en av de smidigare killarna i psykodramagruppen.

Topi var fundersam till en början över hurdana killar som går på PH och hade en viss mental tröskel att besöka verksamheten, men insåg snabbt att det handlar om killar med liknande utgångsläge.

Nog var det ju... mer just folk i en liknande situation som jag själv.

Nåå... Nog finns det på ett sätt alltid en viss tröskel, speciellt just då jag kom hit (i början). Man håller sig främst i eget sällskap, förstår annars också varför jag varit i eget sällskap... på sitt sätt introvert.

Topi har trivts på PH och förklarar att det inte är något som tvingas på honom, utan han går helt gärna där. Han förklarar att det är fritt fram för individen hur mycket man vill ge av sig. Han kommenterar växelverkan killarna emellan och noterar hur även den tidvis baserar sig på vad jag i avsaknad av bättre uttryck här kallar för ”delad ensamhet”:

Fast ibland sitter alla bara i rad och spelar på mobilen... Och ibland spelar man tillsammans.

Det som Topi för fram här är något jag också själv lagt märke till under mina deltagande observationer på Pojkarnas Hus, dvs. att killarna kunde sitta i samma rum men ändå spela på sin egen mobil eller hålla på med något eget. Det verkade vara naturligtast för killar att spela t.ex. kort eller bordsspel tillsammans då ungdomshandledarna samlade ihop en grupp killar som ville spela.

Topi kan tänka sig att det kunde vara enklare för tjejer att söka sig till FH än det är för killar att gå till PH. Han säger att vår kultur har sin inverkan, samtidigt som han inte menar att det kan finnas många olika orsaker till att killar och unga män skulle kunna tänkas ha en mental tröskel att vända sig till verksamhet som PH.

Nog skulle man kunna föreställa sig att det kunde vara, int vet jag, att... Så där machokultur i Finland, att kanske inte så starkt, men nog kan det ju såklart påverka

i någon mån... Att nog hör det ju på sätt och vis till en sån där finsk mansbild att man inte ber om hjälp eller ger det.

Topi beskriver här hur det är typiskt att män inte ber om hjälp, eller ger det till andra, vilket är i linje med den självständighet som många forskare (se t.ex. Pollack 1998, 24; Jansz 2000, 174-175; Levant (1995, 234) för fram som en traditionellt manlig egenskap. Det som Topi säger om att män inte *ger* hjälp kan tolkas från många olika synvinklar som inte hör ihop med denna studie, men om man tolkar det från den synvinkeln att män inte hjälper andra män som är i nöd, kunde man koppla det till det teoretiska begreppet könsövervakning. Renold (2004) och Kimmel (2010) menar att det är via könsövervakning som män värnar om varandras manlighet. I linje med detta kunde man tillspetsat konstatera att mannen inte ”sträcker ut handen” då en annan man bryter mot den manliga normen, för att inte förlora eget ansikte över att förhålla sig empatiskt till den andres sårbarhet, men även för att påminna den andre om att hålla fast vid ”masken”, dvs. bevara sin maskulinitet intakt.

Topi berättar att hans individuella träffar med ungdomsledaren trappats ner då han inte haft lika stort behov av dem. Jag upplever att Topi inte direkt vill diskutera orsaken till varför han går hos ungdomshandledaren då jag försöker ge honom chansen. Å andra sidan ställer jag inte direkta frågor, vilket kanske är orsaken till att han inte kommenterar något mer än så här:

T: Nå... Nog var det (samtalsstödet) ju väldigt (-)... Att det fanns många saker jag inte har kunnat tala om med någon.

I: Mm, det kändes liksom, att du fick tillstånd att berätta, att det var tillåtet att berätta åt någon om det, och...?

T: Jo. Ja.

I: Någon visste lite om din situation, och...

T: Jo.

I: Ganska lättande känsla, att man inte liksom blir ensam med det (bördan)...

T: Jo.

Jag går in på svårigheter för killar att dela med av sina bekymmer, till vilket Topi svarar:

Hm. Det kan hända att det är (svårt)... Det kan vara svårare än det borde vara. På något vis. Den finska mannen är sådan där stel och stum.

Det finns ett tänkesätt, enligt vilket det förväntas mer av män att de skall klara sig på egen hand, utan något-, eller sånt där... liknande mentalt stöd, men det är kanske speciellt ett finskt särdrag, eller i varje fall är man väldigt tyst om sina privata ärenden då man är nykter. Det kan såklart bero på varifrån man kommer i Finland, att var folk är mer buttra...

Topi beskriver den finska mannen som mycket privat av sig. Han berör på så vis samma ämne som Emil introducerat, dvs. att det saknas en kommunikationskultur bland män, som speciellt bra kommer till uttryck i vårt finska samhälle, där mannen faktiskt förväntas hålla ”munnen fast”. Precis som Leo förde fram, påpekar Topi att den finska mannen inte diskuterar privata ärenden i nyktert tillstånd, men gör det något mer då han är berusad.

I anknytning till det andra citatet ovan berättar Topi vidare att det tycks ha existerat en samhällelig norm enligt vilken det ena könet är starkare än det andra, vilket skulle göra att mer förväntas av mannen vad kommer till den fysiska och psykiska tuffheten. Topi tillägger dock att han inte själv tänker på det viset, dvs. att det finns någon större skillnad mellan män och kvinnor. Han lyfter fram att i samband med denna norm stämplades kvinnor på 1800-talet som hysteriska och togs inte på allvar, även om de förväntades tala mer om känslor, än män.

Om mannen säger om något att det känns illa, då är det fråga om att det är riktigt illa. Att det fanns en hög tröskel (för män) att säga till sen.

Topi tillägger att det är en ytterst karikerad bild han målar, att det enbart gäller om man riktigt försöker finna skillnader mellan män och kvinnor. Det som Topi beskriver hör ihop med hur traditionellt kvinnliga egenskaper, såsom känslighet, värderats negativt och att även kvinnor stämplats för att visa sig sårbara. Män antogs fungera såsom Ekenstam (1998b, 102) uttryckt det; ”Den manliga kroppen höll på att göras om till en ointaglig fästning: stark och känslomässigt slutet, för att inte säga ogenomtränglig”. Topi beskriver hur det fanns en hög tröskel för män att uttrycka sin nöd eller ofärd för att det skulle bringa mycket uppmärksamhet till det, vilket inte är vad mannen vill (Ferguson och Eyre 2000, 268).

Jag berättar kort om killkoden för Topi, och hur killkoden begränsar utrymmet för killar att vara sårbara, och frågar hur han tänker sig att den eventuellt sett ut i hans sociala krets under hans uppväxt. Topi berättar att han inte är en värst social person men att han är känslomässigt sensitiv, och tillägger att denna slags koder kan ha lett till att han underkuvat sina känslor mer än han annars hade gjort. Han säger att ifall killkoden existerar så påverkar den alla killar, men han vet inte hur accentuerat. Han förklarar att som tonåring finns det i varje fall social press på att vara tuff - man spelar äldre och mer maskulin än man är. Han säger också att det hör till den tuffa rollen att skämta om allt.

... att man kan förvandla allt till ett skämt, att vem skulle nu bli arg över lite lek (hånfulla skämt), sånt här...

Jag frågar Topi om han anser att det finns möjligheter för killar att visa sig känslomässigt sårbara, och hur dessa tillfällen i så fall ser ut. Jag frågar också om den manliga gråten, om den är tillåten eller inte.

Hm. Det är nog en helt bra fråga att... För mig har det varit just de där diskussionerna med ungdomsledaren, på ett sätt... ... I alla fall för mig (har PH erbjudit tillfälle för sårbarhet), att jag vet faktiskt inte om andra... Mm, att hurdana möjligheter de har, att såklart i Finland är det mest populära svaret till vad som ger möjligheten (till att vara sårbar); alkohol.

Ganska långt gäller det att bita tänderna ihop (istället för att öppet gråta). (skrattar) ... Är det kanske bara att man tänker på vad andra tänker om en, att "Vad är det som är fel på honom också?", att "Allt möjligt gör de nuförtiden även på offentliga ställen".

Topi talar generellt om mentaliteten i Finland, han säger att han inte kopplar det till män och manlighet utan överlag som något som gäller alla – att behärska sig och sina känslor, annars tror andra att det är något fel på en. Alkoholen fungerar som ett sätt att ge utlopp för känslor i vårt land enligt hans synpunkt. Överlag upplever Topi att det gäller för individen att hålla tyst om sina privata ärenden, *att bita tänderna ihop*, som han säger. Detta är enligt min tolkning ett klart uttryck för begränsad sårbarhet och känslighet, dvs. då män känner att det är acceptabelt att visa sårbarhet då de druckit, men inte annars.

Gällande samhällets ideala man säger Topi att han tänker att det kunde vara en man som lugnt tar allt som det kommer och har alla svaren. Han kommenterar också hur han själv förhåller sig till detta ideal.

Liksom, tuff mot det tuffa. ... På ett sätt just att (som) finns i serier och filmer och TV sån där motståndskraftig och herre över sina känslor.

Hm, nå nog på ett sätt så följer jag det (idealet) till en viss punkt, nog... att det skulle vara helt önskvärt att man inte helt blir övertagen av sina känslor.

Det som Topi beskriver liknar det som Emil och Leo fört fram om den ideala mansbilden, dvs. att en man skall vara tuff nog att ta emot det som kommer utan att låta det påverka. Jag tolkar det som Topi säger ovan att han följer idealet för den delen att han inte skulle råka bryta mot normen, dvs. att öppet visa känslor som kunde tänkas vara oacceptabla att uttrycka framför andra – oberoende av sitt kön. Jag vill även lyfta fram hur Topi relaterar den ideala mannen till fiktiva TV- och filmkaraktärer, vilka jag kan bara anta handlar om hypermaskulina action figurer.

Topi berättar om den betydelse som lågtröskelverksamheten har haft i hans vardag:

Mm, nå... De ha vari just dom där träffarna, så jag har fått utrett dom där egna sakerna i mina tankar och annars också har det såklart alltid varit när man sådär på ett sätt varit marginaliserad, så det är bra att det funnits ett ställe, dit man kan gå i alla fall en gång i veckan... att det har aktiverat (mig).

Han förklarar att han börjat lära känna människor inom ramen för verksamheten och träffar således både bekanta och halvbekanta där. Han säger att han antagligen skulle vara i samma skick som tidigare, eller även värre, hade han inte kommit i kontakt med lågtröskelverksamheten. Topi hade kanske sökt sig till något liknande ställe, men tycker att PH är speciell då det finns möjlighet till både aktiviteter och umgänge med andra killar, och samtalsstöd, på samma ställe.

Topi berättar att han inte skulle ändra något i verksamheten men han skulle gärna delta i gruppverksamhet likt psykodramagruppen igen.

Det var lite som att... att via sån där drama och improvisation så behandlar man de något känsligare ämnen i livet som man inte helt själv-, vi var alla just sådana (i gruppen), som jag sa, introverta (ler), att där just försökte vi alla vara lite mer öppna om oss själva, att nog funkade det i gruppen i alla fall, att vi fungerade som grupp mycket bättre mot slutet (av psykodramaverksamheten).

Topi ger uttryck till ett behov, i varje fall inom sig själv, att få stöd i att komma i bättre kontakt med sitt inre, dvs. de känsligare ämnen och utmaningarna som han tampas med.

8.2.6 Santtu

Santtu har gått en handfull gånger på PH under tiden av vår intervju. Det var hans tjejkompis som uppmuntrade honom och hennes pojkvän ställde upp och följde honom dit. Santtu förklarar att han inte mått så bra psykiskt på senaste tiden, vilket också hans vän lagt märke till. Santtu är arbetslös sedan flera månader och bor med sin mamma, vilket han inte är bekväm med. Han beskriver hur han inte riktigt varit sig själv.

Att hon (vännen) såg att jag int mått så bra på ett par månader och jag har som gått helt sönder, haft sådär en bubbla på och varit som ett litet spöke^{xvii}.

Kanske det är det, att jag inte alltid riktigt känner till vem jag är. ... Ingen lägger märke till mig, eller nog gör de det, men de känner inte mig, jag känner mig nu hela tiden som om jag var ett spöke.

Santtu beskriver känslor av utanförskap pga. att han inte är sitt normala jag och han tänker att hans närmaste inte förstår sig på honom, kanske för att han inte förstår sig på sig själv.

Santtu går i den öppna verksamheten och jogan regelbundet, samt deltar i fotograferingskursen "Vem är du?". Santtu berättar likt de flesta andra killarna jag intervjuat att han varit nervös inför att bekanta sig med PH.

Jo, lite nervöst var det, jag hade inte sovit ordentligt natten innan då jag har-, nya saker kan göra mig lite nervösa och såhär, och blanda hela kortdäcket, men jag har varit här av intresse för att det har varit nyttigt och hjälpt mig.

Det fanns en liten tröskel för att jag hade så svårt att vara i mig själv, jättesvåra saker som jag int ännu kan begripa men nån dag kanske...

Det är svårt (för oss killar) ibland att finna vägen till sådant här för att vi inte alltid får höra att det finns... ... Nog finns det en tröskel för ganska många (unga).

Santtu beskriver hur hans illamående gjort det svårt för honom att söka kontakt med PH. Detta är i linje med det som bl.a. Emslie et al (2006) för fram, dvs. att killar som mår dåligt har en högre mental tröskel till att be om hjälp. Santtu berättar här, såsom jag ser det från ett samhälleligt perspektiv, att killar inte fångas upp så lätt av den omgivande miljön så de skulle få det stöd de behöver.

Santtu talar mycket om behovet av stöd bland ungdomar och unga vuxna. Han upplever att speciellt unga individer av manligt kön har ett behov av närhet och stöd. Samtidigt tycker han att unga män förväntas klara sig själva. Också detta passar in på det som forskarna Kimmel (2010), Pollack (1998) och Gratch (2001) hävdar, dvs. att män är mycket mer lika kvinnor på det mentala och känslomässiga planet än generella attityder i samhället låter förstå. Dessa forskare menar att killar likt tjejer har ett behov av att känna sig älskade och accepterade, sedda och hörda sådana som de är.

Att man skulle våga gå och tala med nån, och det sku va jättebra... att man på nåt sätt sku få sitt (illa)mående bort, för att här finns många unga som behöver hjälp och behöver bli hörda... Just unga vuxna sku behöva nära, vuxet och jämnårigt sällskap kanske, närmast kanske män behöver det just nu.

När vi fyller arton så tar man oss som vuxna. ... Att vi borde sen vara i pubar och så.

Han beskriver hur flera unga män har svårt att diskutera sina känslor och stödbehov:

Många män är väldigt tystlåtna och kan inte visa känslor för många sina vänner, även kvinnliga vänner, om de har såna...

Santtu upplever sig inte själv ha svårt att tala om sina bekymmer, vilket är också syntes under intervjun. Santtu berättar att han har haft en samtalskontakt via församlingen i flera år som varit viktig för honom. Santtu arbetade som frivillig ungdomshandledare och kom där via själv i kontakt med en ungdomshandledare som han träffar regelbundet, 1-2 gånger i veckan, för att diskutera sin vardag och sitt mående.

Själv klarar jag av det för att själv är jag... tvungen att tala ibland, men inte alltid för vänner utan den jag går och talar med (församlingsarbetaren), för att inte förlora vänner, jag försöker... förstärka (mina vänskapsband) så att nästa gång jag ser min goda väninna så sku jag int tala om mitt sinnestillstånd, jag talar sedan... med professionella...

Jag har int svårt för att berätta vad jag grubblar över men... när man håller på med många saker och sen tror man att allt är bra och så, men sen är det inte det för att man kanske inte kommit ihåg att andas ordentligt... När sommaren gick lite för snabbt då jag arbetade så hårt.

Santtu förklarar hur han inte själv genast lagt märke till hur han mådde. Han hade inte förstått att stanna och pausa mellan varven.

Jag har berättat för de här (en del arbetare på PH) varför jag kom hit, och allt var då lite-, allt var upp och ner och allt är fortfarande upp och ner. Jag har i något skede funderat att gå och tala här om det sku underlätta mitt sinnestillstånd. Sku boka en tid med någon av ungdomsledarna, dra dem i ärmen och gå och tala... Det är det viktigaste, att få tala med nån.

Santtu beskriver flera gånger hur hans vardag och psykiska mående är upp- och nervänt. Under intervjun lägger jag märke till att han är något disträ även i sitt berättande, och jag har svårt att hålla fast vid mina intervjufrågor. Santtu berättar att det hjälper honom att prata om sina känslor, vilket jag vill tillåta honom göra, även om det spårar ur lite. Jag går närmare in på ämnet killar och sårbarhet, samt att diskutera känslor. Santtu svarar på följande sätt:

...Män borde bara våga visa det (hur de känner sig), eller skriva om det eller beskriva det på nåt vis... För en man finns det en jättehög tröskel att komma åt att tala med en vuxen. Eller så är man rädd att det är pinsamt eller... patetiskt eller vad det nu allt är i dagens läge och så, för att jag tycker att det int är nåt fel med det för att man borde försöka ens, för män marginaliseras väldigt snabbt och så befinner de sig i ett jätteuselt tillstånd och så är ganska många rädda för ensamhet och att förlora människor. ... Int vet jag, kanske pojkar bara int kan öppna sig så lätt.

Santtu uttalar sig flera gånger om att män borde kunna uttrycka sig om sina känslor, och lägger på så vis en del av ansvaret på män själva att våga ta initiativet till att diskutera sina känslor och upplevelser. Santtu beskriver samtidigt, likt Leo och en del av de andra killarna, att många unga män upplever det som patetiskt eller pinsamt att diskutera känslor. Santtu för fram hur många är rädda för ensamhet, och att förlora närstående, vilket jag kopplar till det han sagt tidigare om hur han ibland håller sig från att vara för dystert i kompisallskap för att inte förlora dem. Han identifierar sig alltså med den rädslan. Santtu beskrev under intervjun hur han i ungdomsåren inte haft så många vänner.

Efter det har jag försökt, att jag skulle ha ett ställe där jag kan känna mig trygg, och nu har jag det ibland, sådär att jag sku ha ett ställe där jag kunde lugna ner mig då jag känner mig rädd... Jag känner mig inte hemma (hos mamma), hon känns som en granne till mig... Jag behöver en lägenhet så jag kan börja bli självständig och börja känna mig lugn istället för hur jag mår nu, eller... int vet ja.

Santtu beskriver ett behov av att bli självständig och kunna stå på sina egna ben. Jag uppfattar det som att det faktum att Santtu bor med sin mamma och är arbetslös ger honom en känsla av att stampa på stället i sitt liv. Han säger sig ha ett gott förhållande till sin far och bror, men de har inte så mycket kontakt pga. jobb. Samtidigt som han inte är var han vill vara i livet, känner han sig ensam trots att han enligt sin beskrivning har familj och vänner.

... kompisarna har försvunnit nu för en stund, ingen frågar (mig) nåt, ibland går det ju såhär, när man (de) har ett eget liv och så.

Jag känner mig själv lite ensam nu då jag hamnat utanför arbetslivet... Det känns tungt, för att int hjälpte ju nån mig då när jag var så rädd... Jag tröttnade och därför är jag här.

Jag är lite rädd att jag blir mer och mer ensam, dom här mörka tiderna är nu.

Santtu verkar beskriva här en slags känslomässig ensamhet, då han har viktiga nära personer, både familj och vänner, i sitt liv, varav han verkar träffa en del regelbundet. Han känner sig trots det ensam, vilket tyder på en ensamhet med känslor och upplevelsevärlden, som han kanske inte känner att han kunnat dela av sig så mycket som han hade önskat. Han berättar att han är jätteledsen och gråter mycket för att det renar, och så kanske han inte har behov att gråta mer någon vacker dag.

Gällande killkoden berättar Santtu att killar försöker vara tuffare och på så sätt stiligare, så att tjejerna skulle gilla dem mer.

*Man skall vara en bättre grabb, sådär visa den andre-, att ju tuffare, hårdare akt...
Men jag ser int det som vettigt. ... Jag förstod att det började bli helt vidrigt.*

*Dom där mänskorna har sådär att de vill vara underhållande, att de kan skämtas
och såhär, får andra att skratta... Eller att man kan slåss eller vara ful i mun...
Det känns tungt när man ser liknande situationer... Det har hänt mig, på nåt sätt
så att jag blev ensam.*

Santtu beskriver hur den som (lyckas) retas med andra är tuff, och hur en sådan kille välkomnas lättare in i gänget än en tyst kille. Santtu beskriver ovan killkoden likt den definition som Reynolds (2004) ger den. Santtu tar helt klart avstånd från killkoden som företeelse. Han berättar att det hände honom, att en riktigt god kompis i tonåren försvann plötsligt utan någon förklaring. Santtu faller bättre in på det som Renold beskriver som en Annorlunda kille. Santtu har bekämpat hegemonisk maskulinitet, vilket enligt hans beskrivning gjort honom utomstående och ensam.

Santtu berättar, då jag frågar om samhälleliga förväntningar som riktas mot män, att män haft det ganska tufft i och med att män hade som uppgift att ta hand om sin familj och sköta de tunga uppgifterna. Santtu talar om hur krig lämnat sina ärr på män, hur män hade en plikt de inte kunde fly ifrån.

Nå vi borde väl alltid vara lite bättre, jag tycker inte att det stämmer, och mannen borde hela tiden -...

Jag vet inte hur meningen tar slut men jag tycker den är ganska beskrivande som sådan. Senare talar Santtu om hur ribban är hög för män och att den inte borde vara det. Santtu för även fram en aspekt som inte framkommit lika mycket, om alls, i de andras utsagor. Han beskriver hur män själv håller ribban hög istället för att låta bli att göra det. Det hör ihop med performativitet (Butler i Kullberg 2012, 14) och hur vi själva skapar kön och genus i våra handlingar (Strandell 2000, 113). Santtu verkar enligt min uppfattning tänka att män själv har ansvar i att ändra på sina vanor, samtidigt som han ser kvinnor ha en betydelsefull roll i att stödja män på vägen mot en sundare tillvaro.

Mannen borde bara våga tala och visa sig mer sårbar. Eller alltså, (han) borde inte gå enligt den höga ribban i dagens läge utan en lite lägre. För att vi har ofta den högre ribban, men den borde sänkas sådär, alltid nu och då, för att pojkar och män inte är alla likadana.

Att (kvinnor) skulle uppmuntra män att söka (hjälp), eller flickvännen skulle uppmuntra, om hon ser att pojkvännen är i lite dåligt skick (psykiskt), hans mamma eller far- eller mormor har dött, att han skulle gå och tala med nån...

Santtu ser det som en fördel om mannen kunde tala med sin egen partner. Santtu säger att det dock kan vara alldeles för svårt för mannen att avslöja sina innersta tankar och känslor åt någon och kunde reagera defensivt till att partnern (kvinnan) ens föreslår samtalsstöd, *Är du helt knäpp, int behöver jag sånt eller nånting*. Santtu säger att män såklart likt kvinnor får vara sensitiva och sårbara, men många klarar inte av det.

S: Jag har också tårar i ögonen nu, hela tiden känns det som att snart gråter jag, men alltså...

I: På nåt sätt så håller man tillbaka?

S: Nej int på det sättet när jag har redan igår gråtit lite, det var en tung dag och det känns så tungt när int människor, killar, kan göra det (vara sårbara)... ... Alltså en del kan inte vara för att en del tycker det är vidrigt och så är det sådär "Är du nån mes?" ... Att jag har flera gånger visat tårarna och sen kollar dom helt i förtvivlan...

Om samhälleliga mansideal säger Santtu att det gäller att vara stark (psykiskt); *den känsliga sidan är på minus i dagens läge*. Santtu tycker själv att det inte är bra att människor underkuvar sin sårbarhet och blir kalla av sig, istället. Han tycker det är ett speciellt dåligt exempel för ungdomar och unga vuxna.

Jag tycker att det borde räknas som en styrka att man vet vem man är, man försöker inte vara nåt annat, int nån skådespelare eller hjälte.

Han menar att även om det tar 20 år är det viktigt att man fortsätter att lära känna sig själv. Santtu menar att vi är alla olika och att man gör sig själv en björntjänst genom att sikta mot något man i verkligheten inte är eller kan aldrig bli. Santtu säger även att han önskar att människor sade oftare till sina vänner och de närmaste i livet hur viktiga de är.

Jag frågar Santtu om den betydelse som det har för honom att besöka PH i hans livssituation. Han berättar att det hjälpt honom att ta ett steg närmare mot att ta itu med det som han tampas med och må bättre; *Att jag vågar komma hit, att möta mig själv... och... förstärka mig*. Santtu berättar att han vill i framtiden arbeta mer med ungdomar, men först efter att han hjälpt sig själv att må bättre. Han upplever verksamhet för killar och unga män som ytterst viktig:

En kille behöver också ett slags eget hem där han kan vara med andra killar... att man får andas ut i en annan dimension.

8.3 Spänningar i det maskulina

Syftet med min undersökning är att bidra med kunskap om den effekt som dagens rådande ideala mansbild har på killar. Mitt fokus ligger i sårbarhet, dvs. mer specifikt det manliga känslolivet, och hur den kommer till uttryck med tanke på sociala normer och förväntningar kring maskulinitet. Jag lägger här tyngd på unga mäns psykiska hälsa och känsla av välfärd. Syftet med min studie är även att föra fram vilken betydelse lågröskelverksamhet med avsikt att stödja killars sunda identitets- och känsloutveckling har i killars liv, dvs. huruvida killars behov möts.

Jag har velat ge utrymme för killars egna röster och föra fram just deras upplevelser i förhållande till mitt forskningsintresse. I kapitlet ovan har jag därmed redovisat för min analys i killarnas enskilda fall. I den följande analysen kommer jag att fokusera på de centrala teman som framkommit i mina intervjuer med Pyry, Ville, Emil, Leo, Topi och Santtu, enligt mina forskningsfrågor (se närmare på sidan 52). Jag reflekterar över skillnader och likheter i deras upplevelser och sätt att uttrycka sig i koppling till mitt forskningsproblem. De teman som framkommer i killarnas utsagor får stöd av viktiga synpunkter som framkommit i fokusgruppintervjun med ungdomshandledarna. Jag kopplar in även sådant som är betydelsefullt att nämna utifrån mina observationer från fältet.

8.3.1 Manlig sårbarhet och hur den kommer till uttryck

Min första forskningsfråga är: *Hur behandlar killar sin sårbarhet och på vilket sätt får deras sårbarhet komma till uttryck?* Denna fråga är den mest centrala i min studie, i och med mitt intresse för hur killar upplever manlig sårbarhet och killars möjligheter att uttrycka sin sårbarhet. Frågan kopplas starkt till min andra forskningsfråga, gällande förväntningar och ideal kring manlighet som killar möter i dagens samhälle, som jag behandlar därefter i kapitel 8.3.2.

Såsom det framkommer i de enskilda fallen är det tydligt att det inte ges möjligheter för killar på samma sätt som för tjejer att uttrycka känslor och vara sårbara. Det jag tolkat av de flesta killars utsagor är att det närmast gäller för pojkar och killar att spela tuffa och för (unga) män att behärska sina känslor. Killar och unga män förväntas visa möjligast lite känslor, i varje fall inte sådana känslor som är olämpliga för den manliga imagen. Närmast gäller det att bita tänderna ihop även om den genuina reaktionen skulle vara att gråta. Gråta kan man göra då ingen ser på. Dessa ibland utsagda koder eller regler som återspeglas av vårt samhälle finns så djupt i ryggmärgen på i varje fall en del av dessa killar, att de följer dem även om deras personliga värderingar inte stämmer överens med dem. Det handlar om en rädsla och skam inför att bli klassad som oduglig då det manliga könet förkroppsligar, eller *borde* förkroppsliga, hegemonisk maskulinitet som bäst (Renold 2004).

Jag har redogjort i tidigare kapitel i min studie för hur samhälleliga förväntningar kring maskulinitet gör att killar lär sig dölja sina genuina känslor bakom en manlighetens mask (Pollack 1998, 21-22). Killar vill på så sätt skydda sin identitet (Jansz 2000, 170-172). Det leder lätt till att killar kapar av kontakten med sitt inre, sina svåraste känslor, tankar och erfarenheter, vilket i sin tur leder till en begränsad känslighet (a.a., 166-167) som gör att killar har svårt för att känna igen sina känslor. Det handlar om en fasad, att visa sig modig, stark och självständig, på bekostnad av den egna psykiska välfärden. För killar betyder det ofta att de inte söker hjälp i tid för sina psykiska besvär (Good & Wood 1995), vilket gör att de kan må sämre och sämre utan att någon kanske ens lägger märke till det. De killar som jag intervjuat har för sin del sökt hjälp för personliga bekymmer eller svårigheter, och även låtit mig intervjua dem angående en del känsliga frågor.

Jag redogör här för fyra teman som jag ser stiga fram ur mitt intervjumaterial som uttryck för manlig sårbarhet. En del av dem står också för typisk killproblematik, vilket jag menar att beror precis på det att killars sårbarhet begränsas. Jag presenterar dessa teman i varsitt avsnitt.

8.3.1.1 Hemma, isolerad och ensam

Topi och Pyry är de av mina intervjupersoner som beskriver att deras vardag cirkulerar kring att vara hemma och tillbringa mycket tid i sitt eget rum, vid datorn eller bland musiken med hörlurarna på. De för fram en avsaknad av sociala kontakter, vilket gör att de blir hemma för sig själva. De bor båda med sina pappor. Pyry beskriver en ytlig kontakt till sin pappa, medan Topi säger att det var hans far som fick honom att ta kontakt till Pojkarnas Hus. Till skillnad från Topi, blir det klart att Pyry önskade sig ha mer sociala kontakter. Topi verkar ha nöjt sig med den förklaringen att han är introvert, dvs. han trivs bättre i sitt eget sällskap än i sociala situationer med andra. Topi tillbringar ändå till i olika chat rum där han spelar med andra killar – huruvida det handlar om kompisar och bekanta eller okända personer blir inte klart.

Även om jag upplever att Topi förhåller sig något ointresserat till sociala kontakter, säger han sig förstå att han riskerar att marginaliseras, om han inte agerar för att göra en ändring i sin situation. Topi berättar att han nog själv också inser att det inte var hälsosamt för

honom att tillbringa så mycket tid på egen hand och medger att det kan vara trevligt att tillbringa tid med andra istället för att hålla sig till sig själv. Han berättar hur han fått uppleva att han är smidigare i sociala situationer än en del andra killar, vilket han säkerligen inte förväntat sig då han själv ser sig som en introvert person och därmed kanske något klumpigare i sociala situationer. Pyry är till sitt lynne vänlig och intresserad av sociala kontakter, men verkar något blyg av sig. Pyry berättar att för hans del har också förlusten av en viktig nära person gjort att studierna dröjt och att han blivit ensam och börjat tillbringa mer och mer tid hemma.

Också i ungdomshandledarnas utsagor förekommer ensamhet och avsaknad av sociala kontakter som ett mycket typiskt problem som killar tampas med. Det är ofta i sådana ärenden som killar och unga män tar kontakt med Pojkarnas Hus för att få psykosocialt samtalsstöd och ett socialt gemenskap där de tryggt kan börja träna sig på social interaktion och skapa kontakter.

Ungdomshandledarna för fram hur en del killar har tampats med det att de aldrig riktigt blivit sedda och hörda som de är pga. att de inte betar sig som typiska, högljudda killar. Det finns killar som saknar efter sin pappa, som inte är så närvarande som killarna önskade, vilket stämmer överens med Pyrys beskrivning av sitt förhållande med sin far. Också Santtu önskade att hans far spelade en större roll i hans vardag. En del killar och unga män är enligt ungdomshandledarna bekymrade över avsaknaden av romantiska erfarenheter med en annan person.

A: Killar som vill ha sociala kontakter, exempelvis som är mycket hemma eller som inte har kompisar, att dessa teman är ganska vanliga här.

B: Mmm, nog är det-, alltså ensamhet syns jättejättemycket... Ganska många verkar ha mobbning i skolan.

C: Nå, den här ensamheten, men också ensamhet liksom me domdär egna problemen... Man har kanske inte själv de där orden att hur man skulle beskriva de där upplevelserna men man har absolut inga människor i sin omgivning som man kunde-, eller även om man har haft chansen så har man på nåt sätt sen ändå int gjort det... Kanske det är lite sådär typiskt för killar.

A: Ja, och sen de-, pojkar som har ganska lågt temperament, att de inte nödvändigtvis blir uppmärksammade någonstans, liksom att andra pojkar tar så

mycket utrymme... Sen kanske dessa pojkar börjar grubbla och må dåligt över detta... Och på nåt sätt så behöver de sen lite uppmuntran.

Förutom ensamheten, framkommer den begränsade känsligheten eller avsaknaden av både ord och möjligheter för att diskutera känslor som en betydelsefull utmaning som killarna möter i sin vardag, enligt ungdomshandledarna. Jag tycker det är beskrivande hur C lyfter upp temat ensamhet som något som förekommer socialt, dvs. en del saknar nära personer i livet som man skulle få stöd av, och på det emotionella planet, dvs. ensamhet i den egna känslö- och upplevelsevärlden. Jag tänker mig att dessa inte alltid behöver gå hand i hand, då en som är ensam och saknar kontakter ändå kan känna sig tillräckligt psykiskt och emotionellt tillfredsställd. En som har många kontakter och nära vänner kan ändå känna sig hopplöst ensam.

Jag ser även Emil och Santtu passa in i detta fenomen, dvs. att vara eller känna sig ensam och inte få ett utlopp för sina känslor. Jag vet inte i vilken mån Emil och Santtu är isolerade från sociala kretser, men båda är arbetslösa vid tiden av vår intervju. Emil beskriver hur han burit på svårhanterliga tankar och känslor som han inte ens vet hur han skall beskriva eller diskutera med någon. Han berättar att det inte har varit vanligt i hans familj och släkt att diskutera känslor och han visste inte först vem han kunde vända sig till, men vände sig slutligen till sin syster. Emil berättar att han inte haft vänner i sin ungdom som han kunde ha diskuterat med. Santtu är för sin del omringad av en del goda vänner, samtidigt som han har förlorat många. Han har varit någorlunda öppen om sina känslor och sitt psykiska illamående med några närstående, men känner sig trots det ensam och skulle behöva mer närhet och bekräftelse av sin närmaste sociala krets.

Ungdomshandledarna ger ytterligare följande exempel för orsaker till att killar vill komma och diskutera konfidentiellt. Det handlar om en slags osäkerhet i sig själv, man ifrågasätter sig i förhållande till andra, vilket talar om dåligt självförtroende. Killar kan uppleva kontakten med andra som utmanande.

D: Nå det att är jag underlig, att är jag på nåt sätt konstig... Och sen dendär ensamheten och det att hur man skall ta kontakt med andra människor och ta initiativ, och hur kommer man in i gänget...

B: Det kan vara att de vill fundera på... t.ex. gällande familjerelationer eller sen kan det va nåt annat... i vänskapsförhållanden...

C: Att skalan är ganska omfattande, och sen finns det ångest eller problem i att hantera det vardagliga livet, eller problem med föräldrarna...

Dessa typiska killproblem går i linje med det som killarna jag intervjuat går in på – ensamhet, avsaknad av sociala kontakter och närhet, och svårigheter i att uttrycka tankar och känslor. Speciellt Pyry, Topi och Emil för fram att de upplever det som svårt att tala om sina känslor eller personliga saker, vilket lätt gör att de blir ensamma med sin känslor och upplevelsevärld. Med Pyry handlar det inte så mycket om att han har svårt för att uttrycka sig om sina känslor, men att han har svårt för att ta initiativ till att börja tala om hur han egentligen mår. Han säger att han nog berättar då någon frågar honom direkt, vilket han också gjorde då jag under intervjun ställde honom frågan om det är något som jag borde ha frågat honom. Då jag jämför Topi och Emil och hur de talar om sitt förhållningssätt till sårbarhet, upplever jag att Emil är bra med att beskriva sina tankar och känslor, även om han inte själv tänkte sig ha varit det under vår intervju. Emil talar öppet om sin sårbarhet och hur han upplever sig ha psykiska besvär, medan Topi håller en viss distans till att tala om personliga saker.

Under mina deltagande observationer på Pojkarnas Hus lade jag märke till att en del killar som besöker verksamheten är tystlåtna och tillsynes inåtvända. Dessa killar tog inte kontakt med andra killar, i varje fall inte då jag var där, utan verkade känna sig mest bekväma i sitt eget sällskap. Det kunde vara ett uttryck för ensamhet hos dessa killar, där avsaknaden av sociala kontakter gjort att kommunikation och kontakt med andra känns utmanande.

8.3.1.2 Psykiskt belastad

Ungdomshandledarna drar fram ångest som ett uttryck för killars sårbarhet, som ungdomshandledarna ofta ser och möter i killar som besöker PH. Ett centralt tema som jag ser i mitt material då jag reflekterar över killars sårbarhet och hur den kommer till uttryck är de psykiska besvär som killarna jag intervjuat beskriver och talar om. Emil är den enda av killarna som själv säger sig lida av psykisk ohälsa. Emil beskriver känslor av

ångest och depression då han talar om sitt förhållande till sitt inre. Han berättar hur han haft svårt för att behandla sina känslor och de bekymmer han bär på, på egen hand men har samtidigt haft svårt för att hitta ett utlopp för dem. Emil är inte van med att diskutera sina känslor, men då han gör det under vår intervju, är han öppen och ärlig. Emil är reflektiv och realistisk i sina beskrivningar och vet att han behöver stöd för att komma sig upp så att säga på egna fötter igen.

Enligt Ferguson och Eyre (2000, 268) upplever män skam i högre grad än kvinnor då de inte lyckas skapa en allmänt accepterad könsidentitet. Emil för fram att förutom att han tampas med psykisk ohälsa, bär han på skamkänslor för att han överhuvudtaget behöver ha en samtalskontakt för att reda ut sina tankar och känslor. Han beskriver ärligt hur det känns jobbigt för honom, med tanke på att manlig mental ohälsa enligt hans åsikt fortfarande är ett tabu - att medge att han inte mår bra. Jag vill här hänvisa till Brody (2000, 24) som för fram att det vuxna känslolivets hos män och kvinnor blir något olika pga. biologiska skillnader mellan könen, men att det även beror på kulturella värderingar hur mäns och kvinnors känsloliv formas. Jag tycker att Emils beskrivningar av sin kamp med mentala ohälsa och sina upplevelser av social stigma och skam i förhållande till sig själv, som en man med upplevelser av mental ohälsa, är talande för hur det är de kulturella normerna som gör det så svårt för killar att söka samtalsstöd och annan hjälp då det behövs.

Killar och unga män som lider av depression har enligt Good och Wood (1995, 72) samt Emslie et al (2006) ofta svårt för att vända sig till någon för stöd och hjälp, precis pga. att det anses vara så tabubelagt för killar. Då killar medger sig ha psykiska besvär, medger de på ett sätt också, i den hegemoniska maskulinitetens anda, att de inte är så starka psykiskt som det förväntas av dem att vara. Enligt Ferguson och Eyre (2000, 268) är det därmed inget under att det är mycket svårt för killar och män att bryta mot den så kallade killkoden (Pollack 1998, 24-25) eller den hegemoniska maskuliniteten (Renold 2004), dvs. det som förväntas av dem som män. Renold (a.a.) för fram hur killar lätt blir mobbade och hånade om de misslyckas i att följa de utsagda reglerna. Det som Emil för fram under intervjun är att han inte någonsin riktigt haft kompisar eller nära vänner, vilket väcker frågan om han någonsin upplevt sig ha blivit mobbad av andra. Det att Emil vågat

söka hjälp för sig trots att han upplevt skam över sin problematik är ett steg framåt för honom själv, samtidigt som det bidrar med ett positivt exempel för andra killar som tampas med mental ohälsa.

Såsom flera forskare, bl.a. Kimmel (2010), Pollack (1998) och Burr (1998, 29), poängterar, är män och kvinnor trots allt inte så olika i förhållande till sitt känsloliv, som det påstås. I själva verket menar Pollack och andra (t.ex. Kimmel 2010 och Gratch 2001) att män och kvinnor båda känner sig sårbara och behöver närhet och acceptans. Jag ser detta komma fram tydligt i Santtus beskrivningar av sitt förhållande till sitt känsloliv. Han förklarar hur han gärna talar öppet om sina känslor, vilket jag också upplever att han gör under intervjun. Han är tydligt i kontakt med sitt inre, i varje fall är han inte rädd för att möta sina känslor och reflektera över sin situation. Han talar ärligt och mycket kring hur han känner sig och beskriver sig själv som ett spöke. Han säger att han inte riktigt känner igen sig själv – han är ledsen och vilsen, vilket han också ger uttryck för under intervjun genom att låta tårarna rinna. Han för fram att han har talat om sitt mående med närstående, vänner främst då han beskriver sig ha ett dåligt förhållande till sin mamma som han bor med. Sin far och bror skulle han önska se mer av, men de är upptagna med arbete och parförhållande.

Santtu beskriver sig inte som psykiskt sjuk, han säger att han inte är deprimerad, bara väldigt ledsen. Santtu har fått samtalsstöd en längre tid vilket han upplever sig ha haft nytta av. Emil har vid tiden av vår intervju precis börjat med individuellt samtalsstöd. Alla de killar jag intervjuat har fått samtalsstöd i någon mån, en del flera år medan andra har fått samtalsstöd några gånger men är öppna för fortsatt kontakt och diskussioner. Under tiden av intervjuerna såg jag Emil, Santtu och Pyry vara de mest psykiskt belastade. Av dem anser Emil och Santtu att deras illamående delvis beror på de stereotypa förväntningarna kring maskulinitet. Emil och Santtu uttrycker oro för vad det gör för killar och (unga) män att deras känslighet begränsas. Emil för det fram som en deprimerande tanke, och Santtu anser att det borde ses som en styrka i en individ att denne vågar öppna sig och berätta vad som på riktigt försiggår i hans huvud. Dessa killar har alla valt att söka stöd för att ta itu med sina bekymmer, vilket i enlighet med min teoretiska utgångspunkter kan sägas stå en handling där killarna har, något klumpigt översatt från

engelskans *doing gender*, ”gjort kön” och dessutom på ett sätt som utmanar den traditionella, hegemoniska maskuliniteten.

Santtu för fram hur män borde vara öppnare med sin känslö- och upplevelsevärld. Han tycker att den känsligare, känslomässiga sidan generellt inte uppmärksammas eller accepteras i den mån som dess motsats, dvs. det som ses som psykisk styrka men egentligen kanske handlar om att människor underkuvar sina känslor. Såsom Santtu, tänker Topi att det inte är så accepterat i dagens Finland att öppet visa känslor. Människor brukar enligt honom reagera som om personen ifråga hade tappat kontrollen helt och hållet. Topi menar att det inte behöver vara en könsrelaterad fråga, utan handlar om den allmänna attityden i vårt land oberoende kön. Från Topis beskrivningar stiger det dock också fram att det är främst män som skall bita ihop tänderna istället för att låta sina genuina känsloreaktioner synas. Topi beskriver sig också som känslomässigt sensitiv, och tänker att killkoden kan ha lett till att han underkuvat sina känslor mer än han annars hade gjort, vilket tyder på att han delvis ser det som tillhörande just den manliga normen att känslor inte skall visas öppet.

Jag vill i detta sammanhang hänvisa till Levant (1995, 234) som för fram att det finns hopp om att killar och män börjar ge utrymme för känslor såsom sorg och rädsla, även skam. Det gäller för killar och män att påverka rådande normer kring maskulinitet genom att visa hur det är sunt för män, precis som för kvinnor, att söka hjälp vid psykisk belastning (jämf med Renold 2004 och Kimmel 2010 om könsövervakning). Killar som vågar söka hjälp agerar tvärtom i förhållande till könsövervakning. Det är på så vis som traditionella, stela och snäva manliga normer och förväntningar kan ifrågasättas och konfronteras. Levant och Pollack (1995, 385) konstaterar, såsom Johansson (1999, 270), att det finns tecken på en uppluckring av det som maskulinitet stereotypiskt står för. Jag kommer till detta ämne senare, i avsnitt 8.3.1.4.

I enlighet med kritiska mansstudier, för Kimmel (1987, 10) fram att maskulinitet inte är normen utan behandlas istället som en problematisk genuskonstruktion. Det är den utifrån den synvinkeln som Good och Wood (1995) för fram då de poängterar att förväntningar om hegemonisk maskulinitet förorsakar psykisk ohälsa bland män. Emils erfarenheter,

även Santtus tänker jag, är ett exempel av detta. Det går säkerligen inte att enbart dra den slutsatsen av Emils beskrivningar att det är den manliga normen som ligger bakom hans illamående. Jag anser dock att i enlighet med mina teoretiska utgångspunkter och det som Emil fört fram, finns det ett klart samband mellan samhälleliga förväntningar kring hegemonisk maskulinitet och psykiska besvär i Emils fall.

Levant och Pollack (1995, 385) konstaterar att manligheten har tagit sina alldeles första steg mot en förändring, och att det är nödvändigt, med tanke på också att kvinnor börjat etablera sig allt starkare på arbetsmarknaden vid sidan om män. Levant anser att (1995, 234) det finns hopp om att framtidens män kommer sina känslor närmare och låter sig uppvisa också traditionellt feminina drag i någon mån, även om många män kommer att fortsätta att stå för det som manlighet traditionellt varit; rationalitet och självständighet mm. Enligt Levant kommer de att vara mer bekväma med känslor såsom rädsla och sorg, och inte lika rädda för känslor av skam (se även Levant & Pollack a.a., 387).

8.3.1.3 Offer och utövare av våld

Våld är inte ett framstående tema i mina intervjuer med killarna som helhet. Det är enbart Ville som reflekterar kring våld och står därmed för sitt eget kapitel i min analys, samt utmärker en avvikelse eller skillnad från de andras berättelser och utsagor. Ingen annan nämnde fysiskt våld som typiskt för killar eller som tillhörande deras vardagliga liv, förutom Santtu som i förbifarten nämnde att han en gång blivit fysiskt misshandlad.

Såsom jag redogjort tidigare, i Villes fallbeskrivning, blir det klart att Villes vardag har inrymt en del våldsamma konfrontationer som han lägger mycket tyngd på i sina utsagor. Även om vi talar om något som inte har att göra med våld eller att slåss, finner Ville sig tillbaka till ämnet. Det är intressant från den synvinkeln att Ville inte på något sätt utgör ett hot mot någon annan, tvärtom, han är vänlig och öppen. Ville är utåtriktad och tar mycket kontakt med andra. Ville förklarar hur han ser att en god person är trevlig och kommer överens med andra, vilket också är något han strävar till att göra. Samtidigt visar han mig hur han slagit någon som attackerat honom. Jag vill poängtera att Ville inte verkar vara den som tar initiativ till våld, men då han blir utmanad och hotad av andra, vilket han blivit flera gånger, då slår han tillbaka. Ville är inte heller rädd för att slå

tillbaka hårdare.

Våld kan vara ett uttryck för många saker, däribland aggression, brist på impuls kontroll och makt. Enligt Connell (2000) kan våld vara ett sätt att uttrycka hegemonisk maskulinitet, men inte nödvändigtvis. Våld är ett typiskt killproblem då det enligt Kimmel (2010) oftast är killar och män som blir utsatta för våld och det är oftast också killar och män som idkar fysiskt våld. Enligt Spencer är det de tuffa killarna som verkligen idkar våld medan de populära killarna uppvisar sin maskulinitet och tuffhet genom att låtsas slåss, dvs. precis som Ville förklarar att han och hans kompisar lär varandra självförsvarsmetoder och såldes låtsas att slåss ibland. I denna studie har jag inte lagt fokus på våld som ett typiskt manligt fenomen, men jag vill gärna granska närmare Villes tydliga behov av att diskutera det våld han själv idkat och det våld han varit med om och hamnat ut för.

En av ungdomshandledarna för fram att en del killar som besöker PH har en övermodig och lättsinnig attityd, vilket leder till att de ibland hamnar i riskfyllda situationer. Följande citat belyser hur en del killar som varit med om hemska händelser behandlar sina upplevelser som om de var häftiga, även om de egentligen kanske varit ganska skrämmande.

Deras problem gick ut på att de fjantades, men sen brukade det gå till här så där att ganska ofta så koka vi kaffe tillsammans, liksom de kom hit och dom hade kanske igen den där klumpen (på hjärtat) och avvecklandet av den gick till som så att dom berättar om liksom dom där (händelserna), sådär liksom som nåt häftigt, om allt möjligt villt som har hänt, att "Han tänkte mörbulta mig!"... Jag tolkade det själv som att nog ville dom kanske liksom få lite utomstående tankar till det de upplevt att liksom vad... vad ska man göra med domhär upplevelserna.

Jag tolkar Villes berättelser om fysiskt hotfulla konfrontationer och slagsmål i hans vardagliga liv precis som ungdomshandledaren ovan tolkat killarnas reaktioner. Ville är en ung kille, som verkar ha sett det ena och det andra, men jag tror det finns en orsak till att han är så fokuserad på sina erfarenheter. Hans intresse för dessa samtalsämnen kan handla delvis om den bild han vill ge av sig i förhållande till hegemonisk maskulinitet. Å andra sidan ser jag det, med tanke på hans personlighet, mer som ett uttryck för hans sårbarhet. Jag tolkar hans fokus på våldshandlingar och självförsvarsmetoder som ett sätt

för honom att uttrycka sina tankar kring den värld han lever i och de händelser han tidvis är med om. Ville uttrycker sig ganska tydligt i ett skede under vår intervju då han påpekar att det gör precis lika ont i honom då han blir slagen, som hans våldshandlingar gör i den andre personen. Det är där han uttrycker sin sårbarhet inför det han hamnat ut för.

Våld är något som ofta kopplas med män och maskulinitet i och med att män är starka och har testosteron i kroppen (Connell 2000, 57). Enligt Connell (a.a., 29) godtas denna förklaring inte inom genusforskningen. Enligt de socialkonstruktiva perspektiv som vuxit fram inom genusforskning och kritiska studier om män är det inte problemfritt att koppla maskulinitet med den manliga kroppen. Det gör att allt det som kopplas med maskulinitet, såsom exempelvis just våld, förknippas med killar och män. Det gör i sin tur att pojkar och killar kan växa upp med en sådan uppfattning att det hör ihop med deras könsidentitet att idka våld, vilket inte är gynnsamt för någon part – inte killen själv och inte de personer som befinner sig i killens närmiljö. Många killar och unga män, precis som syns i min grupp av informanter, tar sig inte till våld även om den kunde kopplas med män och maskulinitet. Det finns dock en alldeles tydlig koppling mellan hur killar uppföstras och hur de kommer sig till att agera utåt då de blir ilska (se t.ex. Parrott, 2001, 158).

Istället är det viktigt att dessa slags problematiska genuskonstruktioner, för att använda Kimmels (1987, 10) beskrivande uttryck, motarbetas genom att vi ifrågasätter den maskulina normen. Genom att vi ifrågasätter det att män skulle biologiskt vara mer aggressiva och benägna att använda sig av fysiskt våld, ger vi killar möjligheten att ifrågasätta maskulinitet, vad den egentligen innebär, och kanske även finna alternativa sätt att uttrycka sig själv och ändå känna sig maskulin. Genussensitivitet som ett arbetsgrepp med killar och unga män är ett steg mot det rätta hållet då det hjälper killar att reflektera över den person de vill vara och stödjer dem i att komma i bättre kontakt med sin känslö- och upplevelsevärld. Genussensitivitet ger killar och (unga) män möjligheten att upptäcka sitt genuina själv, då det inte finns krav på att dölja känslor bakom en manlighetens mask.

Under mina deltagande observationer på PH lade jag inte märke till brottsligt eller rastlöst beteende hos killar som tillbringade tid där. PH är som ett ställe lugnt och tryggt och det

verkade som om killarna accepterade detta som en positiv del av vardagen på PH. Självförsvarsmetoder diskuterades vid några tillfällen, där också en av ungdomshandledarna visade för en kille hur man egentligen skall göra då man använder sig av självförsvarsmetoder, för att inte skada sig själv.

8.3.1.4 Förespråkare för en mjukare modell av maskulinitet

Mitt fjärde och sista tema i förhållande till killars sätt att uttrycka manlig sårbarhet handlar om de tankar och önskningar om mjukare modeller för maskulinitet som jag ser stiga fram i killarnas utsagor.

Emil och Santtu var de två killar som allra mest förespråkade en mjukare manlighetsmodell. De båda förde fram hur tungt och deprimerande det känns för dem att killar i sitt vardagliga liv konstant möts av samhälleliga, kulturella förväntningar och ideal kring maskulinitet, som inte stämmer överens med deras egna ideal. Även om båda till viss mån försöker uppnå de krav som ställs på män att vara maskulina, upplever de starkt att det har en negativ effekt på killar och unga män att växa upp under sådan press. Santtu för fram en för honom skrämmande tanke, vad om det gör alla killar hårda inuti? Också Emil undrar vart det mänskliga känslolivets, speciellt för killar och män, är på väg? Hur kommer den att formas och påverka killar i fortsättningen?

De andra killarna lyfter inte upp likadana bekymmer, men i flera av deras utsagor syns en viss kritik gentemot killkoden och den typiskt hegemoniska maskuliniteten. Det ser jag speciellt i deras berättelser om hur det är att växa upp som tonåring, då man skall spela tuff och vara trovärdig som kille. Leo talar om hur populära killar skämtas om dumma grejer och om hur killar mognar till vid 20-årsåldern och då kanske unga män har mer respekt för individer som kan uttala sig om sina känslor, som visar sårbarhet ibland. Topi beskriver hur det verkar vara ett typiskt finskt drag att män håller sig tysta om sina privata saker, och hur vår vardag präglas av en slags machokultur som även för hans del gjort att han underkuvat sina känslor något mer. Topi tar inte så tydligt ställning till samhälleliga förväntningar kring maskulinitet, men hans sätt att beskriva förväntningar om hegemonisk maskulinitet tyder på att det är något han inte ser som en ensidigt bra sak. Leo och Topi för också fram alkoholbruk som ett sätt för finländska män att visa sig sårbara, vilket i sig är problematiskt – att män måste vända sig till rusmedel för att det

skall vara accepterat för dem att uttrycka sina genuina tankar och känslor.

Leo introducerar tanken om att det kanske redan finns tecken på någon form av uppluckring av det traditionellt manliga. Han hänvisar till populärkulturen, hur artister via sin musik skapar alternativa modeller för maskulinitet. Leo nämner musik såsom finsk rap och finsk reggae, dvs. något som kunde signalera nya vindar i det som, enligt Topis ord, kanske tidigare varit en slags machokultur. Det stämmer som Leo säger i mitt tycke att en del manliga finska artister, såsom t.ex. finska reggae-artisten Jukka Poika, förkroppsligar något som inte passar in i den traditionellt hegemoniska maskulinitetsmodellen. Istället står Jukka Poika, såsom jag ser det, för en slags ärlighet vad det kommer till känslor, som inte är helt typisk enligt den manliga normen som präglat vår kultur. Här är ett utdrag ur Jukka Poikas låt *Sä oot silkkii* (2012), som ett exempel för mitt resonemang:

*Du är siden i min famn
Som varmt vatten i vågor
Vi täljdes av samma träd
Från huvudet till tårna*

Jukka Poika sjunger kärleksfullt om personen han tycker om, i sin låt. Jag ville lyfta fram detta som exempel i det här sammanhanget också för att artistens öppenhet om sina känslor i låten passar in på det som Pollack (1998, 25) fört fram kring hur killar och (unga) män i dagens läge står inför en dubbelmoral. Enligt Pollack (a.a.), och Kimmel (1987, 9), har det långsides de traditionella förväntningarna om maskulinitet vuxit fram nya slags förväntningar om att män skall våga och kunna visa sårbarhet och värme i förhållande till sina partners.

Pollack och Kimmel lyfter fram dessa skiljande förväntningar som en dubbelmoral, vilket jag anser ge denna företeelse, dvs. att nya förväntningar vuxit fram, en negativ klang. Pollack menar att killar blir osäkra av sig och vet inte hur de skall förhålla sig till dessa nya förväntningar då de gamla också ännu lever kvar. Å andra sidan förespråkar Pollack en mjukare version av manlighet, enligt min uppfattning. Hur kan mjukare versioner av maskulinitet växa fram om inte stereotypa och gammalmodiga manliga drag ifrågasätts

genom att vi lyfter fram andra sätt för män att vara och uttrycka sig? Jag tar inte ställning till huruvida det finns *krav* på män i dagens läge att uppföra sig mer kärleksfullt eller empatiskt i förhållande till sina partners. Jag tänker mig att det inte är konstruktivt att reagera negativt på att det vuxit fram en acceptans för att män visar känslor i högre grad än tidigare.

Lilleaas (2007, 39) konstaterar att killar och män behöver tid för att kunna ägna åt sig nya, mjukare modeller av maskulinitet med tanke på hur de gamla och stela manlighetsmodellerna sitter starkt i minnet. Jag ser detta som förståeligt med tanke på hur förändringar i ett samhälle och för en enskild individ sällan sker snabbt. Istället krävs det tid för att ta till sig nya tankemodeller. Precis som Hirdman (2008) påpekar, kan unga individers uppfattningar om kön och genus samt könsidentitet påverkas positivt av våra sociala medier. Via sociala medier kommer unga individer i kontakt med bl.a. musik, däribland sådant som artisten Jukka Poika producerar. Det finns alltså chanser för unga att komma åt kanaler som hjälper dem finna sådant som stödjer deras könsidentitet. Eventuellt kan det handla om alternativa, mjukare versioner av maskulinitet. Detta är positivt i mitt tycke jämfört med hur mycket killar och män, precis som tjejer och kvinnor, i vår kultur belastas av ensidigt ideala bilder på män och maskulinitet respektive kvinnor och femininitet.

Det är, som Payne (2008, 240) poängterar, via språket som människor skapar en gemensam referensram för saker och ting. Vi har alla en roll i detta och kan påverka genom att föra fram våra egna synpunkter och dela med oss av dem. Socialkonstruktionismen förhåller sig som sagt kritiskt till sådant vi tar för givet. I detta sammanhang kunde vi ta för givet att män skall förtränga sina känslor. Det handlar egentligen om en social konstruktion, dvs. vi har i interaktionen med varandra byggt upp vissa sociala normer och ramar som präglar vår kultur, hur vi ser på saker och hur vi förhåller till dem. Genom att inse att sociala konstruktioner är precis det, *konstruktioner*, kan vi också se hur det går att rikta kritik mot dem och föreslå hur saker och ting borde konstrueras på ett sätt som främjar mänskors psykiska hälsa. Ett genussensitivt synsätt, där individer ses som unika oberoende sitt kön, kunde bidra med tolerans och förståelse för människans individualitet.

Ungdomshandledarna berättar att de reflekterar i sitt arbete med unga mycket kring hur de själva uttrycker sig som män. Istället för att betona sådant som är typiskt maskulint eller föra fram maskulina samtalsämnen, lägger ungdomshandledarna fokus på öppenhet och acceptans för individualitet. Jag tycker att detta syntes i den öppna verksamheten på PH så att ungdomshandledarna uppmärksammade alla killar och kunde fråga dem hur de har det. Ungdomshandledarna för fram att det gäller för dem att vara sensitiva till hur killarna mår, om det syns på de att de skulle behöva tala om något, ger ungdomshandledarna dem möjligheten att diskutera konfidentiellt.

8.3.2 Samhälleliga förväntningar kring maskulinitet och killars egna attityder och ideal

Jag behandlar i detta avsnitt min andra forskningsfråga: *Hurdana förväntningar och ideal kring manlighet möter killar i dagens läge och hur ställs dessa i förhållande till deras egna föreställningar och ideal?* Det är en stödande fråga i förhållande till min första forskningsfråga, dvs. den har som uppgift att ge närmare förklaringar till mitt forskningsproblem. Mina teoretiska utgångspunkter behandlar hegemonisk maskulinitet och killkoden samt kritisk mansforskning som direkt kopplas till denna forskningsfråga.

Jag delar upp detta avsnitt i två teman där det första temat är en sammansättning av killars upplevelser av de förväntningar och ideal som ställs på maskulinitet idag. Det andra temat är killars egna ideal och hur de ser på samhälleliga ideal och förväntningar i förhållande till det de själv strävar till som individer och män.

8.3.2.1 Framgångsrik och motståndskraftig herre över sina känslor?

Killarnas tankar kring förväntningar som riktas mot pojkar och killar, dvs. att följa den så kallade killkoden, stämmer väl överens med vad vi i allmänhet tänker om pojkar och killar enligt stereotypiskt tänkande. Mina informanter beskriver i stort sett typiska små pojklymmel såsom Pollack (1998, 22) gör. Det gäller enligt killarna att vara ute på äventyr i skogen och bygga kojor, spela lite tuff och skämtas på andras bekostnad samt hitta på med lite rackartyg och busigheter. Det finns alltid de killgrupper som vill spela tuffa och som genom detta agerande även öser ned andra killar med förväntningar kring maskulinitet.

Det som killarna för fram stämmer överens med Kimmel (2010) och Renolds (2004) resonemang kring hur killkoden uppehålls av vad som kallas för könsövervakning. Det innebär alltså att pojkar och killar värnar om varandras maskulina beteende och image för att samtidigt försäkra att den egna maskulina imagen hålls intakt. Jag skulle säga att det ytterligare betyder att ju mer maskulina de är som man tillbringar tid med, desto mer maskulin blir man själv då de andra ser till att den manliga normen uppfylls i den sociala interaktion i gruppen. Pojkar och killar påverkas enligt Pollack (a.a., 24) av samhälleliga och kulturella förväntningar kring maskulinitet från det då de är små, via socialiseringsprocessen (Burr 1995, 38). De införlivar alltså tidigt samhällets syn på den manliga normen, som förstärks av jämnåriga och äldre killar, män, som också strävar till att uppfylla yttre krav på hegemonisk maskulinitet.

Här är det, såsom Connell (2005, 832; 2000, 12) och Shotter (1989) samt Piuva och Karlsson (2012, 43) poängterar, två processer som sker samtidigt och leder till att den manliga normen lever vidare. Pojkar och killar växer upp i en miljö där det är tydligt vad de förväntas bli och vara, för att undgå att stämplas som avvikande - i detta sammanhang bli kallade bögar eller tjej i förnedringssyfte. Vårt samhälle producerar som sagt en viss image av en starkt hegemonisk manlighetsmodell som ställs hierarkiskt ovanför andra typer av maskulinitet (Connell i Connell & Messerschmidt 2005, 832).

Denna företeelse leder sedan till att dessa pojkar och unga killar strävar till att uppfylla de yttre kraven vilket gör att de förstärker normen genom sitt eget agerande. Här blir det engelska uttrycket "doing gender" (Shotter a.a.) och vad som kallas för performativitet (Kullberg 2012, 14) aktuella, för det är killars egna handlingar som bibehåller detta fenomen som leder till könad praxis på många plan. Det är alltså i grunden våra repetitiva handlingar, hur vi "gör kön" som förstärker våra uppfattningar om manlighet.

I ungdomshandledarnas utsagor förekommer det starkt en press på killar och unga män att leva upp till föräldrarnas förväntningar. Det handlar om yrkesval, ofta om att följa i samma spår som fadern. I killarnas utsagor kommer det inte fram att deras föräldrar skulle ha dessa slags förväntningar, men det syns att de tänker att män förväntas ha en god inkomst. I samband med att de tänker att män också skall ta hand om andra och speciellt

kvinnor, ser jag det som att de troligen tänker att det med tanke på ett parförhållande skulle vara viktigt att ha ett arbete med goda möjligheter att avancera och få bättre lön. Såsom Hacker (1957) säger är arbete viktigt för att mannen skall kunna bibehålla en känsla av självrespekt och hegemonisk maskulinitet.

Alla killar jag intervjuat för fram att det är manligt att kunna hålla sina känslor under kontroll, såsom Topi det mycket passande beskriver som att vara herre över sina känslor. I detta sammanhang nämner Topi den typen av stoiskhet som män i filmer utstrålar. Här är det lämpligt att påminna om det som Kimmel (1987, 9) för fram, att män å ena sidan förväntas vara "ambitiösa familjeförsörjare" och "macho förförare", dvs. actionfiguren Rambo. Å andra sidan lyfter Kimmel (a.a.) fram den andra sidan av myntet, där mannen kan förväntas vara en "barmhärtig fader" och "kärleksfull partner", såsom kända pratshowvärderna Phil Donahue. Det är precis det, som jag redan tidigare diskuterat, som Pollack poängterar med två olika dimensioner på vad en man i dagens läge förväntas vara.

Killarna jag intervjuat för främst och tydligast fram hur det förväntas av dem att vara maskulin mer likt Rambo, tillspetsat sagt, men hur de kanske önskade sig få vara något mer likt Phil Donahue utan att deras maskulinitet skulle för den skull få sprickor i sig.

8.3.2.2 Modernt vidsynt och sofistikerad man med goda sociala kompetenser

I detta avsnitt presenterar jag det andra temat för min andra forskningsfråga, dvs. jag ger en sammansatt bild av vad jag tolkar att mina intervjupersoner ser som sina egna attityder och ideal i förhållande till maskulinitet och sig själv som man.

De sociala sanktionerna som följer, om inte killar strävar till att följa killkoden eller uppnå hegemonisk maskulinitet, känns för killar ofta som skadligare än de begränsningar som det har att hylla den maskulina normen (Renold 2004). Det verkar ligga djupt i också mina informanternas tankebanor, alltså att de tycks tänka att det är viktigt att bibehålla en manlig styrka och självständighet. Killarna upplever såsom jag tolkar dem att killkoden och den hegemoniska maskuliniteten är till naturen för karga och hårda, även orealistiska, samtidigt som de inte verkar villiga att avvärja sig från det trygga maskulina, heller.

Topi och Leo anser det viktigt att man inte helt förlorar det maskulina, att det är bra att hålla fast vid en slags manlig säkerhet och rationalitet. Emil uppger att han tycker att han är lugn av sig vilket samtidigt är något som han anser att förväntas av manliga män. Det finns alltså en del drag som killarna har respekt för, som individer men kanske främst som män, och de ser det därmed som betydelsefullt och viktigt för dem att sträva till dessa manliga sätt att vara.

Samtidigt för en del killar fram, speciellt Emil, Santtu och Leo, hur deras egna attityder gällande manliga ideal skiljer sig någorlunda från det samhälleligt ideala. Jag kopplar detta till den upplevda pressen som många killar och (unga) män kämpar med att uppnå en del även orealistiska förväntningar kring maskulinitet i männens vardag. Leo berättar att han siktar på något mer avslappnat än den spänning och det trånga levnadsutrymme som den traditionella maskuliniteten verkar signalera och innebära. Emil, Santtu och Leo förespråkar vidsynthet och öppenhet, dvs. att sårbarhet bland män inte borde vara ett tabu, utan istället lika naturligt som det är för kvinnor. Emil och Santtu poängterar det positiva i att män skulle få vara mer öppna med sina känslor.

Också Pyry och Ville talar om hur de tycker att killar får vara känsliga och t.ex. gråta om det känns som så. Ingendera verkar se eller uppfatta att samhälleliga förväntningar skulle begränsa denna sida hos killar., även om de båda ser killkoden vara en naturlig företeelse speciellt i unga killars vardag. Jag tolkar det som att deras utsagor i detta sammanhang baserar sig ganska tydligt enbart på deras egna värderingar, utan jämförelse till samhälleliga och kulturella attityder där manlig sårbarhet enligt mina teoretiska utgångspunkter inte är helt problemfritt och accepterat.

Många attribut som killarna själv säger sig sträva till är vad kunde beskrivas som gentlemanna. De berättar hur de själv vill vara vänliga och visa respekt mot andra, ta hand om andra och komma överens med olika slags människor, vara vidsynta och sofistikerade samt avslappna och lugna i sin habitus. De skulle vilja kunna vara mer öppna i kontakt med sin känsligare och mer sårbara sida, utan att det skulle ha några sociala sanktioner. Dessa egenskaper är på alla sätt positiva och värda att sträva till. Killarna beskriver sitt ideal som en man som sköter sig, beter sig väl och uppmärksammar andra. En som är

självständig och bestämd, men tolerant. Jag ser dem beskriva en modern typs avslappnad gentleman.

8.3.3 Psykosocialt stöd för killar

I detta kapitel redogör jag för min analys av killarnas svar på min tredje och sista forskningsfråga, dvs. hurdant är killars förhållande till lågtröskelverksamhet med fokus på genussensitivt psykosocialt stöd för killar? Jag har delat upp kapitlet i fyra avsnitt enligt fyra teman jag funnit i killarnas utsagor, med ungdomshandledarnas synpunkter som kompletterande i de teman jag funnit.

8.3.3.1 Mental tröskel att söka hjälp

Alla de killar jag intervjuat för fram att de haft någon slags mental tröskel inför att ta kontakt med lågtröskelverksamheten. Jag vill poängtera att det i sig inte behöver vara något onormalt, tvärtom tänker jag att det är normalt och mänskligt för vem som helst att känna sig något spänd inför något nytt. Jag vill ändå inom ramen för mina teoretiska utgångspunkter granska denna mentala tröskel som speciell med tanke på killar och hjälpsökande.

Såsom Wisch et al (1995) konstaterar unga män som mer sällan söker hjälp oftast identifierar sig med traditionell maskulinitet och begränsad emotionell sårbarhet. Mina informanter har alla gått och talat med någon utomstående professionell, och såsom de själva också fört fram identifierar de sig inte helt med traditionell maskulinitet, även om de i princip siktar till att vara maskulina. Jag tänker mig att det är ändå mentala tröskeln, ändå lilla spänningen där i att söka hjälp, som är intressant. En del av killarna, Leo, Santtu och Emil, för fram hur det kan kännas pinsamt och skamfullt att söka hjälp. Emil säger att det är skamligt att han överhuvudtaget behöver diskutera sina privata ärenden med någon utomstående, känns skamfullt. Såsom Parrott (2001, 158) konstaterat, är skam något som killar oftare än tjejer gör allt för att undvika att känna. Levant (1995, 244) för fram att killar skambeläggs om de uttrycker känslor av svaghet, och hjälpsökande är ett tecken på svaghet enligt den maskulina normen.

Ungdomshandledarna för fram att den mentala tröskeln för killar att delta i lågtröskelverksamhet för killar, även om det är just *lågtröskelverksamhet*, handlar bl.a. om rädslan om att bli stämplad som ohegemonisk.

Som en slags tröskel det att exempelvis kom det just en grupp från Vallilas yrkeshögsskola och dom va liksom att "Aah, vad för Homopojkars Hus?" liksom att vad för slags ställe riktigt. På ett sätt att... på något vis så ges det inte tillstånd att vara-, att det här... Kanske just det som en tröskel att kan jag som kille komma hit och är det (socialt) tillåtet, att jag berättar om mina saker och hämtar dom fram, så på något vis syns det som en slags förfrågan just att på Pojkarnas Hus borde man bara slåss då det är för pojkar, eller någo liknande tankar har framställts...

Det kan såsom Good och Wood (1995) för fram kännas som opassande för en maskulin identitet att man går på ett ställe där det är okej att uttrycka sin sårbarhet, för att det bryter mot den manliga normen. Det är då som detta ställe lätt blir stämplat som ohegemoniskt, dvs. som motsatsen till hegemonisk maskulinitet och därmed som något mer passande för en homosexuell identitet. Jag ser det som att det kan för en del tuffa killar handla om ett hot mot deras upplevelse av deras maskulinitet som hegemonisk som de inte vill riskera att förlora genom att ta del i något som de tycker är ohegemoniskt.

En del av killarna, Pyry och Emil, för fram att de alltid varit nervösa inför nya situationer och berättar att deras tröskel för att börja gå på PH berodde även delvis av det. Det handlar alltså här inte om köns- och genusfrågor utan istället av självförtroende och rädsla inför nya sociala kontakter. De flesta av killarna förde fram att det var en stor sak för dem att söka hjälp genom att ta kontakt med PH.

8.3.3.2 Killars behov av trygghet och stöd

Det jag ser som gemensamt i killarnas fall är ett mer eller mindre uttryckt behov av trygghet och stöd. Med trygghet tänker jag på trygghet i sig själv som man är, som förstärks av goda sociala kontakter eller en positiv social omgivning. Allra tydligast kommer det fram i Leo och Santtus beskrivningar av vad de söker sig till. Leo anser att Pojkarnas Hus fungerar för honom som ett nyktert ställe med en trygg atmosfär, och det är precis det som varit det viktigaste för honom i vardagen. Santtu berättar för sin del att

sedan de tider i tonåren som han varit ganska ensam har han sökt efter ett tryggt ställe där han kunde känna ett slags lugn i sig själv. Santtu talar om hur han känner sig olycklig i förhållande till att han inte känner att han får tillräckligt med stöd, närhet och bekräftelse av sina kompisar och familjemedlemmar.

Jag tolkar också de andra killarnas fall eller beskrivningar inom ramen för trygghet i sig själv och sin sociala omgivning. Ville har omringat sig med många goda vänner samtidigt som han är upptagen av berättelser om hur han hamnat i slagsmål. Han förklarar att det är andra som gör påhopp på honom även om han inte är ute efter att slåss. Ville tillbringar mycket av sin tid på Pojkarnas Hus, där stämningen är lugn och de vuxna ser till att alla kommer överens och det finns således inte utrymme för slagsmål eller hotfulla, våldsamma situationer där. Ville berättar att han är kompis med alla på PH, och det verkar som att lokalen därmed fungerar som ett tryggt ställe för honom.

Emil har för sin del kämpat med mentala problem, vad jag antar främst handla om depression, i all ensamhet. Han beskriver hur han mått dåligt i sig själv och har upplevt att han inte riktigt haft nära människor i sitt liv som han kunnat tryggt diskutera sitt psykiska mående och ork med. Pysys fall liknar Emils, och Santtus, i att också han burit på svåra känslor som han inte kunnat dela med någon. Topi har inte uttryckt sig om ett behov av trygga sociala kontakter, men berättar att han insett att det inte varit sunt att han tillbringat så mycket tid ensamt i sitt rum. Jag tänker mig att det väckt en känsla av trygghet hos honom att inse att han inte är så annorlunda eller ensam i sitt sätt, utan det finns andra killar som är mer likt han.

Ungdomshandledarna för fram att i sin ensamhet är det många killar som skulle behöva ett tryggt ställe där de kunde få en känsla av ett socialt gemenskap som stödjer dem i deras utveckling.

A: Att det hemma inte funnits tid eller acceptans (för killarna) eller sånt, så... Att på riktigt sen att man får föra fram domdär egna sakerna och spegla dem med någon tillförlitlig vuxen, så den delen har blivit bort från dessa killar.

B: Sen på sätt och vis att det skulle vara bra att komma liksom... i kontakt med

andra i en trygg omgivning, och... Och om man där tänker på vår verksamhet att där finns de där olika elementen som innebär jättemycket att den enskilda individen uppmärksammas och stödjäs, att hur vi får alla... med.

Citaten ovan visar också hur ungdomshandledarna på PH reflekterar mycket över att lågröskelverksamheten skall vara ett tryggt ställe för alla att komma till. De har byggt upp verksamheten på det viset att alla skall uppmärksammas jämlikt och få utrymme inom verksamheten med tanke på sitt individuella behov av stöd. Ungdomshandledarna ser det också som verksamhetens styrka att killar får själv bestämma vad de vill göra och vara med om, dvs. det är också något som kan utgöra en trygghet för sådana som upplever det som utmanande att vara i nya sociala situationer. Jag ser det som att ungdomshandledarna vill uppskatta det individuella behovet för avstånd, samtidigt som de är sensitiva till killars behov av stöd och närhet.

Jag vill lyfta fram här att precis som Kimmel (2010) m.fl. för fram, behöver killar stöd och närhet precis som tjejer gör. Jag tycker det syns också i mina informanternas utsagor, vilket jag redogör för ytterligare i förhållande till killars relationer, i nästa avsnitt.

8.3.3.3 Relationella problem

Ensamheten bland de flesta av killarna som jag beskrivit tidigare (se avsnitt 8.3.1.1) syns i avsaknaden av vänner eller i avlägsen kommunikation och kontakt med familjemedlemmar och kompisar. Detta kommer starkast fram i Pyry, Santtu och Emils fall. Jag tolkar det de berättar som att de är ofrivilligt ensamma och önskar att de hade nära och god kontakt med sina närstående. Pyry berättar hur hans far arbetar mycket och sällan frågar honom om annat än läxor. Många av Pyrys vänner är i armén och han träffar dem således väldigt sällan. Santtu önskar att han hade mer kontakt med sin far och sin bror, och upplever att inte vänner frågar efter honom och hur han mår. Santtu beskriver hur han har ett stort behov av att ha mer kontakt med vänner och vad jag tolkar som att han önskar att hans vänner förstod precis hur illa han mår. Santtu beskriver också hur hans relation till sin mamma som han bor med blivit sämre med åren och att det känns närmast som om de var grannar istället för mor och son.

Emil har i stort sett vuxit upp utan några vänner och beskriver relationerna mellan honom och familjemedlemmar som avlägsna. Han berättar hur mental ohälsa bland män kunde sägas vara något av ett tabu och att det inte varit vanligt i hans familj eller släkt att män visar sårbarhet, vilket gjort att han underkuvat egna känslor och bekymmer. Emil har två äldre syskon och han berättar hur han ringt upp en av dem då han börjat må riktigt illa då han varit i behov av stöd. Han upplever att det varit en bra sak att han tagit kontakt med henne, även om det till en början kännits svårt pga. att de inte haft så mycket kontakt.

Topi verkar ha en helt god relation till sin far, men saknar vänner eller i varje fall är han inte i kontakt med dem. Topis relationella problem ter sig inte på liknande sätt som problem såsom fallet är i de ovanstående killarnas fall. De beror på att Topi inte verkar vara ofrivilligt ensam, utan ger intrycket av att han själv valt att vara ensam. Samtidigt har han sökt sig till cybervärlden där han har sociala kontakter som han spelar med. Topi säger ändå att han själv insett att det han håller på med att göra är att bli marginaliserad. Således har han insett hurdan inverkan det har på hans liv framöver ifall han inte gör något åt saken. På PH har han fått uppleva att det egentligen är trevligt med sociala kontakter. Jag tolkar Topis fall närmast som så att även om han upplever sig trivas bäst i eget sällskap, saknar han sociala kontakter även delvis pga. en rädsla för socialt interagerande. På så vis är det på ett annat sätt än i de andras fall problematiskt hur Topi förhåller sig till andra.

Ville är den enda som inte är missnöjd i förhållande till sin närmaste sociala krets. Han verkar ha ett gott förhållande till sin far och han berättar att han har många vänner. Dessutom har Ville lätt för att bli vän med människor, och säger att han är vän med alla på PH, vilket jag har lätt för att tro med tanke på hur naturligt han är i kontakt med också mig som främmande person. Villes relationella problem har mer att göra med andra killar, som han inte räknar som sina vänner. Jag vet inte ifall det handlar om bekanta, t.ex. från skolan eller grannskapet, eller om det är helt främmande killar som han hamnar i slagsmål med. Ifall det är främmande killar han slåss med, kan man kanske inte tala om relationella problem alls, men jag tänker mig att det handlar om något slag av problem med hur han förhåller sig till andra. Visserligen handlar det också om hur dessa andra killar förhåller sig till honom, enligt Villes beskrivning handlar problemen mest om dem för att det är de

som vill slåss med honom.

Ungdomshandledarna för fram hur relationella problem är en sak som killar ofta lyfter fram i de individuella möten för samtalsstöd. Det är alltså också i ungdomshandledarnas utsagor som det framkommer att killar kan behöva psykosocialt stöd vad kommer till deras relationer.

8.3.3.4 Pojkarnas Hus som en positiv och stärkande upplevelse

Killarna jag intervjuat hade främst positiva saker att säga om lågtröskelverksamheten. Flera av killarna berättade att de upplever nya slags situationer och interaktion med nya människor som utmanande, något de spänner sig mycket inför, vilket gjorde första kontakten med verksamheten något utmanande. Var och en av killarna upplevde att de blivit väl bemötta och välkomnade till lokalen och in i verksamheten, utan känsla av någon som helst press för att delta. Det underlättade kontakten även för dem som till en början känt sig nervösa.

Jag uppfattade av killarnas beskrivningar att det haft en stor betydelse för dem att ha fått vara med om verksamheten, som beskrivs av killarna som ett lugnt och tryggt ställe där de fått bekanta sig med andra killar i olika åldrar. Topi beskriver det fint då han säger att PH för hans del kanske är närmast ett sådant ställe där han får komma i kontakt med sin sårbarhet, i hans diskussioner med ungdomshandledaren som han träffar regelbundet.

För många av dem var de sociala kontakterna en stor fördel. Jag tycker också att det verkar som att killarna upplever sig ha blivit sedda och hörda som de är, i varje fall för den delen som de velat delta och vara med. De killar som är nyare till verksamheten upplever att de kanske inte fått så mycket ut av kontakten ännu, men de ser framemot fortsättningen och upplever att de skulle ha nytta av verksamheten i längden, t.ex. i samband med samtalsstöd.

Ungdomshandledarna för fram hur de ser att verksamheten på Pojkarnas Hus kan fungera

som ett positivt och uppmuntrande ställe för killar att reflektera över sig själva och få stöd i vardagen enligt sitt behov.

A: De kan säkerligen förverkliga sig själv mer ärligt, att vara fria från alla slags roller och förväntningar (i kontakten med PH).

B: Ja, på sätt och vis så för vi fram den där acceptansen för att söka hjälp och tala om sina saker och...

Såsom Anttonen (2006) för fram så behövs det genussensitivt ungdomsarbete för att stödja unga i deras sunda identitetsutveckling.

9. DISKUSSION OCH AVSLUTANDE REFLEKTIONER

Syftet med denna studie var att bidra med kunskap om hurdan effekt den rådande ideala mansbilden har på en del killar. Jag har fokuserat på killars sårbarhet och hur den enligt killarna får komma till uttryck, samt hur den i min analys av killars utsagor kommer till uttryck i deras enskilda fall. Den teoretiska referensramen har handlat specifikt om hegemonisk maskulinitet och den så kallade killkoden samt kritisk mansforskning. Som ett bredare teoretiskt och filosofiskt referensram har jag använt mig av socialkonstruktionism. Min studie har byggt på genusperspektiv inom socialt arbete.

Det jag kommit fram till i min studie är ganska långt enligt mina förväntningar. Stereotypa köns- och genusförväntningar är stereotypa precis för att de funnits till så länge att de blivit något av en cliché, som alla är medvetna om. Det är därför inte överraskande att killarna jag intervjuat fört fram att de upplever att det finns en killkod som påverkat deras ungdom och att de strävar till att nå hegemonisk maskulinitet. Det intressanta för min del var att föra diskussioner med dessa sex killar kring hur det personligen påverkat dem att den maskulina normen innebär en begränsad känslighet och huruvida de önskat att det skulle vara annorlunda. Det har också varit intressant att få höra ungdomshandledarnas sida på saken i och med att de arbetar med dessa killar och försöker stödja dem med sitt genussensitiva arbetsgrepp.

Det har i min studie framkommit att begränsad sårbarhet är något som de flesta av mina sex informanter sett som något som de lever med pga. samhälleliga förväntningar inom vår kultur. Det belyser hur de är sårbara precis som människor är sårbara med en vanligen rik känslö- och upplevelsevärld, samt hur de upplever pga. yttre förväntningar och rådande sociala normer att de skall underkuva sina känslor. Jag upplever att jag med dessa fyra killar, som förde fram detta, diskuterade samma ämne från samma synvinkel och det fanns en delad förståelse för stereotypa förväntningar kring maskulinitet. Jag känner att diskussionen med de resterande två inte kom precis in på det som min studie går ut på. Det gäller de samhälleliga förväntningarna och i vilken mån de begränsar killars sårbarhet och känslighet. Dessa informanter verkade inte känna igen företeelsen, eller i varje fall lyckades jag inte fånga deras tankar kring en sådan företeelse.

Det får mig att reflektera över min egen roll som forskare och huruvida jag var tillräckligt tydlig i mina frågeställningar eller förklaringar av betydelsefulla begrepp. Jag funderar också över vilken betydelse det hade haft om jag försett informanterna med tilläggsinformation innan intervjuer och om alla intervjuer då hade lyckats hantera precis de teman som var viktiga i min studie. Det kan också hända att jag hade fått rikare svar från alla i förhållande till den manliga normen som begränsande med tanke på manlig sårbarhet, hade jag hållit fast vid att intervjua enbart unga män. Jag kunde exempelvis ha haft en lägre gräns på 21 eller liknande som urvalskriterie. Som sagt var det dock utmanande att locka informanter vilket gjorde att jag såg det som viktigare att nå killar, oberoende av ålder. Jag upplever att det också är ett intressant resultat att något yngre killar inte kände igen hur den traditionellt ideala, hegemoniska maskuliniteten ligger i stort sett bakom killars begränsade känslighet. Den logiska förklaringen ligger just i åldern, då äldre individer mognat och kommit att förstå det som förväntas av dem och på vilket sätt dessa förväntningar egentligen påverkar dem.

Utifrån mitt teoretiska referensram har jag kommit fram till att manlig sårbarhet kommer till uttryck på olika sätt inom ramen för de förväntningar som killar lever under. Jag tycker att det mest centrala är risken för killar att isolera sig och marginaliseras, och att bära på svåra känslor och upplevelser i all ensamhet i den mån att det leder till psykisk ohälsa. Dessa problem kan såsom Kimmel (2010) för fram sägas vara typiska killproblem. Dessa

sociala och psykiska problem kunde i mitt tycke sägas bero på den ensamhet som blir tydlig i mina informanternas beskrivningar. Jag ser ensamhet som ett genomgripande tema i de resultat jag kommit till i min studie. Det handlar, precis som en av ungdomshandledarna poängterat, om ensamhet socialt men också emotionellt. Killar drar sig från kontakter pga. osäkerhet i sig själv och bär på sina bekymmer ensamt pga. svårigheterna i att finna möjligheter till att vara öppet sårbara i en trygg social omgivning. De känner inte att de kan ge utlopp för sina känslor och blir således emotionellt ensamma. Jag har visat i min studie hur den rådande ideala mansbilden, dvs. hegemonisk maskulinitet, kan ha en mycket skadlig inverkan på killar och unga mäns känslö- och identitetsutveckling.

Jag upplever att min empiri har varit mer än lämplig med tanke på mitt syfte i och med att jag fått svar på det jag velat få reda på. Jag tycker att jag har lyckats få en mångsidig bild av hur sårbarhet kommer till uttryck bland en del killar som har behov av stöd i sin vardag. Jag anser att speciellt de individuella intervjuerna med killarna och fokusgruppintervjun med ungdomshandledarna som kombination har tjänat mitt syfte. Jag förhöll mig något tveksamt till huruvida mina deltagande observationer haft en lika central eller viktig roll i den empiriska delen av min undersökning. Jag hade också svårt med att länka mina observationer till mina andra forskningsmetoder i analysen. Jag tänker mig ändå att det är precis via mina deltagande observationer som jag fått en bättre inblick i den genussensitiva verksamheten på Pojkarnas Hus och hur den fungerar. Jag upplever att jag genom mina observationer haft kännedom om sådant som mina informanter uttalat sig om, vilket för min egen del som forskare varit nyttigt och viktigt.

Innehållsanalys har fungerat som en bra analysmetod med tanke på att jag lagt så mycket fokus på killarnas utsagor och sådant som de själva förde fram som meningsfullt. Samtidigt har det varit utmanande att analysera ett ganska omfattande material och tidvis övervägde jag huruvida jag borde lämna bort ungdomshandledarnas synpunkter och istället fokusera helt och hållet på killarna. Vid slutet av min forskningsprocess stod jag även inför ett stort val där jag tvärtom övervägde huruvida jag alls borde presentera killarna enskilt som fall, utan istället i analysdelen lyfta fram de fenomen och centrala teman som framkommit i deras berättelser. Det kunde ha varit tillräckligt att presentera

centrala fenomen som framkommit i killarnas intervjuer. Det var dock viktigt för mig att presentera och analysera killarnas fall individuellt i och med att jag ville föra fram just deras röster, upplevelser och åsikter. Jag valde därför att göra som jag gjort även om analysen blev något lång och repetitiv pga. det. De centrala teman var viktiga att hämta fram efter fallbeskrivningarna för att ge läsaren en sammanfattad analys av hela materialet.

Jag vill kort reflektera över min forskningsprocess som helhet. Det har varit en utmanande process för mig personligen och under vägen har jag mött en del motgångar. Det mest utmanande i början var att nå informanter och få dem att delta i undersökningen. Det kan ha funnits flera olika orsaker till att killar inte hade intresse för att delta i studien. Jag antar att en orsak är att många killar som går på Pojkarnas Hus redan deltagit i en del intervjuer för andras slutarbeten. En annan orsak kan vara den att det kändes främmande och kanske i någon mån obekvämt för killar att öppna sig om sina personliga saker inför en främmande person av det motsatta könet. Med tanke på att många av killarna på Pojkarnas Hus var av den tysta och introverta typen, tror jag att det kan ha väckt känslor av otrygghet och tveksamhet att jag som kvinna skulle ställa dem en del känsliga frågor. Jag upplever också att det var svårt att nå en del killar och locka dem att diskutera med mig även om jag satt ner och talade till dem ansikte-mot-ansikte. Å andra sidan vet jag inte om dessa killar alls hade velat delta i en intervjuundersökning, oberoende vem det var som skulle ställa frågorna.

Samtidigt tycker jag att det varit lärorikt att inse att allt inte sker precis som man tänker sig att det kommer att göra. Istället hamnar man vara kreativ och finna lösningar till problem som uppstår på vägen. Jag har hamnat utmana mig själv i situationer som varit nya och obekanta för mig. Det har krävts av mig som forskare att vara aktiv speciellt under den empiriska fasen, vilket tidvis gjort att jag stigit ut ur min egen bekvämlighetszon. Jag tänker att det ändå är precis dessa erfarenheter som gör att man lär sig nytt och utvidgar sina egna tankebanor. Jag har sett det som ett privilegium att ha fått komma så pass nära mina informanter, dessa sex killar, att jag fått ta del i deras upplevelser, tankar och känslor. Det är en bit av något mycket personligt som jag fått se

i dessa killar, som gör att genussensitivitet för mig blivit ett allt viktigare arbetsgrepp i mitt arbete som socialarbetare.

Det är klart utifrån mina resultat att lågtröskelverksamhet med fokus på genussensitivt psykosocialt stöd har en stor betydelse för killars känsla av trygghet i förhållande till att möta sin sårbarhet. Killar känner sig inte alltid sedda och hörda såsom de är. Killar upplever ibland att det är svårt för dem att uttrycka sin sårbarhet och känslighet pga. de sociala sanktioner som följer. Genusperspektiv och genussensitivitet har en nyckelroll i mitt tycke i att ifrågasätta snäva och ensidiga könsroller och genusuppfattningar. Såsom Gratch (2001) poängterat, har killar samma förmåga att känna emotionell sårbarhet som killar, vilket gör det viktigt för den omringande sociala miljön att stödja killars sunda identitetsutveckling. Jag ser det som viktigt att genussensitivitet blir ett allmänt verktyg inom det sociala arbetet där socialarbetare möter individer, både kvinnor och män, med olika behov men samma rätt för acceptans och stöd. Socialarbetare behöver vara måna om hur vår identitet byggs upp utifrån vår könstillhörighet och kring våra föreställningar om genus som fortfarande begränsar individers känslö- och upplevelsevärld vilket i längden har flera negativa konsekvenser.

Med tanke på exempelvis våldsproblematik och hur denna kommer till uttryck i killars relationer till andra killar, och deras parförhållanden, är killars begränsade sårbarhet ett fenomen som påverkar förutom killarna själva, även deras sociala omgivning. Det är alltså i allas intressen att killar och män får stöd och hjälp i ett tidigt skede. Enligt mina resultat har Pojkarnas Hus som ett genussensitivt forum mött killars behov av stöd och främjat deras psykiska hälsa och välfärd. Socialarbetare har också inom ramen för sitt arbete möjligheter till att påverka och göra genussensitivitet till en allmän praxis genom att identifiera och synliggöra ojämlikheter i bemötandet av män och kvinnor, pojkar och flickor. Det är bl.a. på det viset som vi kan inverka på samhälleliga attityder och arbeta för jämställdhet könen emellan och på så vis främja unga individers hälsa och välfärd.

Även om jag anser att min studie bidragit med insyn kring killars sårbarhet, deras känslö- och upplevelsevärld, i förhållande till rådande förväntningar och attityder kring maskulinitet, tänker jag mig att det hade varit bra att lyfta fram ämnet i en mer positiv

anda. Jag menar att det kunde göras ytterligare forskning kring detta ämne genom att lyfta fram killar som något okonventionellt visar tecken på sårbarhet och känsloutlevelse utan att hålla tillbaka. Jag har i min studie lyft fram killars behov av stöd, vilket är i sig mycket betydelsefullt. Samtidigt tänker jag att det förstärker det stereotypa att lyfta fram det stereotypa. Vidare forskning kunde därför handla om fokus på killars positiva upplevelser i förhållande till deras upplevelser av manlig sårbarhet. Såsom en del forskare (se t.ex. Lunabba 2013; Oransky & Marecek 2009), som jag hänvisat till i min studie, för fram, är det inte alla killar som lider av begränsad sårbarhet, eller också har de rekonstruerat sin manliga identitet och vad den egentligen innebär efter att de diagnosticerats med psykisk ohälsa (Emslie et al 2006).

Det viktigaste, tänker jag, är att poängtera mångfalden av män precis som det är att poängtera mångfalden av människor. Alla är olika, samtidigt som det är mänskligt att vara emotionellt sårbar.

KÄLLFÖRTECKNING

- Addis, Michael E. & Mahalik, James R. (2003) Men, masculinity, and the contexts of help seeking. *American Psychologist*, 58(1), 5-14.
- Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) (2011) *Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen*. Ingår i Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber AB.
- Almqvist, Fredrik (2004) *Yhteisölliset ja yhteiskunnalliset tekijät*. Ingår i Moilanen, Irma, Räsänen, Eila, Tamminen, Tuula, Almqvist, Fredrik, Piha, Jorma & Kumpulainen, Kirsti (red.) (2004) *Lasten- ja nuorisopsykiatria*. 3:e upplagan. Helsingfors: Kustannus Oy Duodecim. (s. 77-84)
- Anttonen, Erja (2006) *Sukupuolisensitiivisyys kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä, ammattikorkeakoulujen kehittämisverkoston KeVer-verkkojulkaisu 3, 1-8*. Tillgängligt på: <http://www.humak.fi/user/antter01/Anttonen-Erja-Kever-artikkeli-.pdf> Hämtad 23.3.15.
- Arvidsson, Markus & Henriksson, Andreas (2012) *Att göra manlighet begriplig – ragningsrörelsen som exempel*. Ingår i Karlsson, Lis Bodil & Piuva, Katarina (2012) *Genusperspektiv i socialt arbete*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Badinter, Elisabeth (1993) *Mikä on mies?* Originaltitel: XY – De l'identitee masculine. Jyväskylä: Vastapaino.
- Berger, Peter & Luckmann, Thomas (1967) *The Social Construction of Reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York: Penguin Books.
- Boldero, Jennifer & Fallon, Barry (1995) Adolescent help-seeking: what do they get help for and from whom? *Journal of Adolescence*, 18, 193-209.
- Brody, Leslie R. (1997) Gender and Emotion: Beyond Stereotypes. *Journal of Social Issues*, 53(2), 369-394.
- Brody, Leslie R. (2000) *The socialization of gender differences in emotional expression: Display rules, infant temperament, and differentiation*. Ingår i Agneta H. Fischer (red.) (2000) *Gender and Emotion. Social Psychological Perspectives*. Cambridge: University Press.

- Burr, Vivien (1995) *An Introduction to Social Constructionism*. London: Routledge.
- Burr, Vivien (1998) *Gender and Social Psychology*. London: Routledge.
- Butler, Judith (2002) *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. (Denna upplaga är publicerad 2002, Taylor & Francis e-Library. Ursprungsupplaga 1990) London: Routledge.
- Cassell, Catherine & Symon, Gillian (2004) *Essential Guide to Qualitative Methods in Organizational Research*. London: Sage Publications.
- Connell, R. W., Hearn, Jeff & Kimmel, Michael S. (red.) (2005) *Introduction*. Ingår i *Handbook of Studies on Men and Masculinities* (2005). California: Sage Publications.
- Connell, Robert W. & Messerschmidt, James W. (2005) Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept. *Gender & Society*, 19(6), 829-859.
- Connell, Robert W. (2002) Studying men and masculinity. *Resources for Feminist Research* 29(1/2), 43-55.
- Connell, Robert W. (2000) *The Men and the Boys*. Cambridge: Polity Press.
- Courtenay, Will H. (2000) Constructions of masculinity and their influence on men's wellbeing: a theory of gender and health. *Social Science & Medicine*, 50, 1385-1401.
- Drotner, Kirsten (1991) *Kulturellt kön och modern ungdom*. Ingår i Fornäs, Johan, Boethius, Ulf & Cwejman, Sabina (red.) (1991) *Kön och identitet i förändring*. Stockholm/Stehag: Symposium.
- Easthope, Anthony (1990) *What a Man's Gotta Do: The Masculine Myth in a Popular Culture*. Boston: Unwin Hyman.
- Ekenstam, Claes (1998a) *Historisk mansforskning*. Ingår i Ekenstam, Claes & Frykman, Jonas & Johansson, Thomas & Kuosmanen, Jari & Ljunggren, Jens & Nilsson, Arne (1998) *Rädd att falla: Studier i manlighet*, s. 19-25. Södertälje: Gidlunds Förlag.
- Ekenstam, Claes (1998b) *En historia om manlig gråt*. Ingår i Ekenstam, Claes & Frykman, Jonas & Johansson, Thomas & Kuosmanen, Jari & Ljunggren, Jens & Nilsson, Arne (1998) *Rädd att falla: Studier i manlighet*, s. 50-123. Södertälje: Gidlunds Förlag.
- Emslie, Carol & Ridge, Damien & Ziebland, Sue & Hunt, Kate (2006) Men's accounts of depression: Reconstructing or resisting hegemonic masculinity? *Social Science &*

Medicine, 62(9), 2246–2257.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2011) *Intervjuer*. Ingår i Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber AB.

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (2009) *Kvalitativ forskning och kvalitativ analys*. Ingår i Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) (2009) *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber AB.

Ferguson, Tamara J. & Eyre, Heidi L. (2000) *Engendering gender differences in shame and guilt: Stereotypes, socialization, and situational pressures*. Ingår i Agneta H. Fischer (red.) (2000) *Gender and Emotion. Social Psychological Perspectives*. Cambridge: University Press.

Fischer, Agneta H. & Manstead, Antony S. R. (2000) *The relation between gender and emotions in different cultures*. Ingår i Agneta H. Fischer (red.) (2000) *Gender and Emotion. Social Psychological Perspectives*. Cambridge: University Press.

Foster, Victoria, Kimmel, Michael & Skelton, Christine (2001) *'What about the boys?'* *An overview of the debates*. Ingår i Martino, Wayne & Weyenn, Bob (red.) (2001) *What about the boys? Issues of masculinity in schools*. Buckingham & Philadelphia: Open University Press.

Frosh, Stephen & Phoenix, Ann & Pattman, Rob (2002) *Young masculinities: Understanding Boys in Contemporary Society*. Palgrave Macmillan.

Good, Glenn E. & Wood, Phillip K. (1995) Male Gender Role conflict, Depression, and Help-Seeking: Do College Men Face Double Jeopardy? *Journal of Counseling & Development*, 74, 70-75.

Gratch, Alon (2001) *Jos miehet puhuisivat... niin mitä he sanoisivat? Tulkinnan avaimia miehen sisäiseen maailmaan*. Originaltitel: *If Men Could Talk... here's what they'd say*. New York: Little, Brown & Company.

Grossman, Michele & Wood, Wendy (1993) Sex Differences in Intensity of Emotional Experience: A Social Role Interpretation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65(5), 1010-1022.

Hacker, Helen M. (1957) The New Burdens of Masculinity. *Marriage and Family Living*, 19 (3), 227-233.

Hearn, Jeff (1998) *The violences of men: how men talk about and how agencies respond to men's violence to women*. London: Sage Publications.

Hearn, Jeff & Kolga, Voldemar (2006) *Health*. Ingår i Hearn, Jeff & Pringle, Keith with members of CROME (2006) *European perspectives on Men and Masculinities. National and Transnational Approaches*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Hearn, Jeff & Pringle, Keith (2006) *Studying Men in Europe*. Ingår i Hearn, Jeff & Pringle, Keith with members of CROME (2006) *European perspectives on Men and Masculinities. National and Transnational Approaches*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Hearn, Jeff & Pringle, Keith with Müller, Ursula; Oleksy, Elzbieta H.; Ferguson, Harry; Kolga Voldemar; Lanttu, Emmi & Novikova, Irina (2006) *Academic Research*. Ingår i Hearn, Jeff & Pringle, Keith with members of CROME (2006) *European perspectives on Men and Masculinities. National and Transnational Approaches*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Helsingfors stads nätsidor för missbrukarpolikliniker och ungdomsstation (2015)

Tillgänglig: <http://www.hel.fi/www/Helsinki/sv/social-och-halso/mental/missbrukarpolikliniker/ungdomsstation/> Hämtad: 29.6.15.

Henriksson, Benny & Månsson, Sven-Axel (1996) *Deltagande observation*. Ingår i Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt (red.) (1996) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Hirdman, Anja (2008) *Den ensamma fallosen. Mediala bilder, pornografi och kön*. Stockholm: Bokförlaget Atlas.

Hoikkala, Tommi & Suurpää, Leena (red.) (2009) *Kauhajoen jälkipaini: Nuorisotutkijoiden ja ammattilaisten puheenvuoroja*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 25.

Tillgängligt: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/kauhajoki.pdf>. Hämtad 11.6.2015.

Jansz, Jeroen (2000) *Masculine identity and restrictive emotionality*. Ingår i Agneta H. Fischer (red.) (2000) *Gender and Emotion. Social Psychological Perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press.

Johansson, Thomas (2000) *Det första könet? Mansforskning som reflexivt projekt*. Lund:

Studentlitteratur.

Johansson, Thomas (1999) *Socialpsykologi. Moderna teorier och perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Jukka Poika. *Silkki*. I Jukka Poika: Yhdestä puusta. KHY Music (2012).

Karvinen, Marita (2010) *Sateenkaaren värit koulussa – suvaitsevuudesta yhdenvertaisuuteen*. I verket Suortamo, Markku & Tainio, Liisa & Ikävalko Elina & Palmu, Tarja & Tani, Sirpa (red.) (2010) *Sukupuoli ja tasa-arvo koulussa*. Juva: PS-Kustannus, WS Bookwell Oy.

Kimmel, Michael S. (red.) (1987) *Changing Men: New Directions in Research on Men and Masculinity*. California: Sage Publications.

Kimmel, Michael (2010) *Pojkar och skolan: Ett bakgrundsdocument om ”pojkkrisen”*. Rapport VII från delegationen för jämställdhet i skolan. Stockholm: SOU 2010:53.

Kivipelto, Minna (2004) *Sosiaalityön kriittinen arviointi sukupuolistavien merkitysten ja käytäntöjen purkajana*. Ingår i verket Kuronen, Marjo, Granfelt, Riitta, Nyqvist, Leo & Petrelius, Päivi (2004) *Sukupuoli ja sosiaalityö*. Juva: PS-Kustannus, WS Bookwell Oy.

Komarovsky, Mirra (1976) *Dilemmas of Masculinity. A Study of College Youth*. New York/London: W.W. Norton & Company.

Koydemir-Özden, Selda (2010) Self-Aspects, Perceived Social Support, Gender, and Willingness to Seek Psychological Help. *International Journal of Mental Health*, 39(3), 44-60.

Kroll, Bryanna (2010) *Only Connect... Building Relationships with Hard-to-Reach People: Establishing Rapport with Drug-Misusing Parents and their Children*. I verket Ruch, Gillian m.fl. (red.) *Relationship-based Social Work. Getting to the Heart of Practice*. London: Jessica Kingsley Publishers.

Krueger, Richard A. & Casey, Mary Anne (2000) *Focus Groups: A Practical Guide for Applied Research*. 3: e upplagan. California: Sage Publications.

Kuronen, Marjo, Granfelt, Riitta, Nyqvist, Leo & Petrelius, Päivi (2004) *Sukupuolistunut ja sukupuoleton sosiaalityö*. Ingår i verket Kuronen, Marjo, Granfelt, Riitta, Nyqvist, Leo & Petrelius, Päivi (2004) *Sukupuoli ja sosiaalityö*. Juva: PS-Kustannus, WS Bookwell Oy.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009a) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Upplaga 2:2. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009b) *Interviews. Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*. California: Sage Publications.

Leong, Frederick T. L. & Zachar, Peter (1999) Gender and opinions about mental illness as predictors of attitudes toward seeking professional psychological help. *British Journal of Guidance & Counselling*, 27(1), 123-132.

Levant, Ronald F (1995) *Toward the Reconstruction of Masculinity*. Ingår i Levant, Ronald F. & Pollack William S. (1995) *A New Psychology of Men*. New York: Basic Books, A Member of the Perseus Books Group.

Levant, Ronald F & Pollack, William (1995) *Coda: A New Psychology of Men: Where Have We Been? Where Are We Going?* Ingår i Levant, Ronald F. & Pollack William S. (1995) *A New Psychology of Men*. New York: Basic Books, A Member of the Perseus Books Group.

Levy, Gary D. & Fivusch, Robyn (1993) Scripts and gender: A new approach for examining gender-role development. *Developmental Review*, 13, 126-146.

Lilleaas, Ulla-Britt (2007) Masculinities, Sport and Emotions. *Men and Masculinities*, 10(1), 39-53.

Lunabba, Harry (2013) *När vuxna möter pojkar i skolan – insyn, inflytande och sociala relationer*. Helsingfors: Mathilda Wrede-institutets forskningsserie 1/2013.

Publikationen finns i PDF på webbplatsen www.fskc.fi.

Luopa, Pauliina & Lommi, Anni & Kinnunen, Topi & Jokela, Jukka (2010) *Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-luvulla. Kouluterveyskysely 2000–2009*. Helsinki: Yliopistopaino.

Manninen, Sari (2010) *”Iso, vahva, rohkeä – kaikenlaista”*. *Maskuliinisuudet, poikien valtahierarkiat ja väkivalta koulussa*. Oulun yliopisto. Oulu: 2010.

Martino, Wayne (1999) 'Cool Boys', 'Party Animals', 'Squids' and 'Poofters': interrogating the dynamics and politics of adolescent masculinities in school. *British Journal of Sociology of Education*, 20(2), 239-263.

Myllyniemi, Rauni (2000) *Emotioner och socialt beteende*. I verket Helkama, Klaus & Myllyniemi, Rauni & Liebkind, Karmela (2000) *Socialpsykologi – en introduktion*. Malmö: Liber.

Mäkelä, Klaus (1990) *Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet*. Ingår i Mäkelä, Klaus (red.) (1990) *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*. Helsinki: Gaudeamus.

Möller-Leimkühler, Anne Maria (2002) Barriers to help-seeking by men: a review of sociocultural and clinical literature with particular reference to depression. *Journal of Affective Disorders*, 71, 1-9.

O'Brien, Rosaleen & Hunt, Kate & Hart, Graham (2005) 'It's caveman stuff, but that is to a certain extent how guys still operate': men's accounts of masculinity and helpseeking. *Social Science & Medicine*, 61, 503-516.

Oddbjørn, Evenshaug & Hallen, Dag (1992) *Barn- och ungdomspsykologi*. Lund: Studentlitteratur.

Oransky, Matthew & Marecek, Jeanne (2009) "I'm not going to be a girl": Masculinity and Emotions in Boys' Friendships and Peer Groups. *Journal of Adolescent Research*, 24(2), 218-241.

Parrott, Gerrod (2001) *Emotions in Social Psychology: Essential readings*. Philadelphia, PA: Psychology Press.

Patton, Michael Quinn (1990) *Qualitative Evaluation and Research Methods. Second edition*. California: Sage.

Payne, Malcolm (2008) *Modern teoribildning i socialt arbete*. Översättning: Nilsson, Björn. Andra svenska utgåvan. Ursprungstitel: Modern Social Work Theory. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.

Phoenix, Ann & Frosh, Stephen & Pattman, Rob (2003) Producing Contradictory Masculine Subject Positions: Narratives of Threat, Homophobia and Bullying in 11-14 Year Old Boys. *Journal of Social Issues*, 59(1), 179-195.

Piuva, Katarina & Karlsson, Lis Bodil (2012) *Introduktion*. I verket Piuva, Katarina & Karlsson, Lis Bodil (red.) (2012) *Genusperspektiv i socialt arbete*. Stockholm: Natur & Kultur.

Pojkarnas Hus hemsida. Tillgängligt: <http://poikientalo.fi> (Hänvisad 10.1.2014)

Pollack, William (1998) *Tosi poikia*. Originaltitel: Real Boys – Rescuing Our Sons from the Myth of Boyhood. Helsinki: Otava.

Rantanen, Päivi (2004) *Nuoruusikä*. Ingår i Moilanen, Irma, Räsänen, Eila, Tamminen, Tuula, Almqvist, Fredrik, Piha, Jorma & Kumpulainen, Kirsti (red.)(2004) Lasten- ja nuoriso-psykiatria. 3:e upplagan. Helsingfors: Kustannus Oy Duodecim. (s.46-49)

Regnbågsankan rf. *Heteronormativitet*. Tillgängligt:

<http://www.regnbagsankan.fi/utbildning-skolbesok/fakta-om-hbtiq/heteronormativitet/>
Hämtad 20.4.2015.

Renold, Emma (2004) 'Other' boys: negotiating non-hegemonic masculinities in the primary school. *Gender & Education*, 16(2), 247-266.

Scheff, Thomas J. (1990) *Microsociology: Discourse, Emotion, and Social Structure*. Chicago: The University of Chicago Press.

Scheff, Thomas J. & Starrin, Bengt (2002) *Skam och sociala band – Om social underordning och utdragna konflikter*. I verket Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.)(2002) Perspektiv på sociala problem. Stockholm: Natur & Kultur.

Shields, Stephanie A. (2000) *Thinking about gender, thinking about theory: Gender and emotional experience*. Ingår i Agneta H. Fischer (red.) (2000) Gender and Emotion.

Social Psychological Perspectives. Cambridge: Cambridge University Press.

Shotter, John (1989) *Social accountability and the social construction of 'you'*. Ingår i Shotter, J. & Gergen, K.J. (1989) (red.) Texts of Identity. London: Sage Publications.

Sipilä, Jorma (1994) *Miestutkimus – säröjä hegemonisessa maskuliinisuudessa*. I verket Sipilä, Jorma & Tiihonen, Arto (1994)(red.) Miestä rakennetaan. Maskuliinisuuksia puretaan. Tampere: Vastapaino.

Spencer, Renee (2007) "I Just Feel Safe With Him": Emotional Closeness in Male Youth Mentoring Relationships. *Psychology of Men & Masculinity*, 8(3), 185-198.

Starrin, Bengt & Renck, Barbro (1996) *Den kvalitativa intervjun*. Ingår i Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt (red.)(1996) Kvalitativa studier i teori och praktik. Lund: Studentlitteratur.

Strandell, Harriet (2000) *Identitet eller interaktion – perspektiv på innebörder av kön*.

Ingår i Haavind, Hanne (2000)(red.) *Kön och tolkning. Metodiska möjligheter i kvalitativ forskning*. Gyldendal: Natur och kultur.

Sukupuolten välisen valtavirtaistamisen perussanasto (2003) Tillgänglig:

<http://www.eurofem.org/valtavirtaan/sanasto.html> Hämtad 23.3.15.

Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt (red.) (1996) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Svensson, Peter & Ahrne, Göran (2011) *Intervjuer*. Ingår i Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt (red.)(1996) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Syrjäläinen, Eija & Kujala, Tiina (2010) *Sukupuolitietoinen tasa-arvokasvatus – vaiettu aihe opettajankoulutuksessa ja koulun arjessa*. I verket Suortamo, Markku & Tainio, Liisa & Ikävalko Elina & Palmu, Tarja & Tani, Sirpa (red) (2010) *Sukupuoli ja tasa-arvo koulussa*. Juva: PS-Kustannus, WS Bookwell Oy.

Trost, Jan (2005) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Wisch, Andrew E. & Mahalik, James R. & Hayes, Jeffrey A. & Nutt, Elizabeth A. (1995) The Impact of Gender Role Conflict and Counseling Technique on Psychological Help Seeking in men. *Sex Roles*, 33, 77-89.

Yin, Robert K. (2011) *Kvalitativ forskning från start till mål*. Lund: Studentlitteratur AB.

Yin, Robert K. (2012) *Applications of Case Study Research*. 3:e upplagan. Thousand Oaks, California: Sage Publications.

BILAGOR

Bilaga 1. Informationsbrev för min målgrupp.

Hej du som är 18 år eller äldre*!

Har du besökt Pojkarnas Hus för att diskutera dina egna saker med en ungdomshandledare eller har du kanske deltagit i någon slags gruppverksamhet på Pojkarnas Hus? Skulle du vara intresserad av att delta i en intervju mot en liten belöning?

Jag studerar socialt arbete och gör min pro gradu-avhandling om lågtröskelverksamhet som finns till för killar och unga män. I min avhandling reflekterar jag över bl.a. följande teman: Hurdana erfarenheter har unga män av de tjänster som erbjuds på Pojkarnas Hus? Hurdan betydelse har Pojkarnas Hus för killar? Hurdana tankar väcker det för killar att ta kontakt med verksamhet såsom Pojkarnas Hus, där killar har möjligheten att diskutera egna saker och bekymmer?

Jag skulle vilja höra om Dina upplevelser om lågtröskelverksamheten på Pojkarnas Hus. Om du blev intresserad av ämnet, ta kontakt med mig så bokar vi en intervjutid! Intervjumaterialet används enbart i denna studie och alla som intervjuas förblir anonyma, så att ingen kan igenkännas från texten. Intervjun tar ungefär en timme och jag bjuder på kaffe och något smått tilltugg.

Ros-Marine Sällström

Institutionen för socialvetenskap, Helsingfors universitet

Tel. ***-*****

fornamn.efternamn@helsinki.fi

*Jag intervjuar 18-28-åriga unga män, som går på Pojkarnas Hus.

Bilaga 2. Intervjuguide för de som arbetar på Pojkarnas Hus.

Intervjuguide – Ungdomshandledarna/Pojkarnas Hus

Inledande frågor (Harry)

1. Kort presentationsrunda: förnamn, yrkesbakgrund, uppgift i nuläge.
2. Vad är Pojkarnas Hus grunduppgift?

Kontaktagande med Pojkarnas Hus, inträde, tröskeln (Rosie)

3. Hur söker man sig till Pojkarnas Hus; ensamt, med kompis, någon som följer en dit (vem)?
4. I hurdana ärenden, finns det typisk pojkproblematik?
5. Har killar svårt för att komma hit, har ni lagt märke till någon slags tröskel eller hinder för killar att söka sig/komma hit?
6. Kan ni berätta om hur det är då en ny pojke/ung man har sökt sig till Pojkarnas Hus?

Den öppna verksamheten och gruppverksamheten på Pojkarnas Hus (Harry)

7. Berätta om er gruppverksamhet. För vem riktas det och vad gör ni?
8. Finns här varierande grupper av killar (ålder, kultur, pojkroll, intressen)

Det individuella samtalsstödet på Pojkarnas Hus (Rosie)

9. Hurdana bekymmer har de som söker sig till individuella möten?
10. Talar killar?
  - a. Har ni märkt något speciellt pojkigt eller manligt i hur killar uttrycker sig vid individuella möten?

- b. Hur bär killar på sin sårbarhet?
- c. Gråter de eller biter de tänderna ihop/bär på en manlighetens mask?
- d. Hur borde psykosocialt arbete utvecklas med tanke på killars specialbehov?

- 11. Lyfter killarna själv fram genusfrågor/-an i det individuella samtalet?
- 12. På vilket sätt syns förväntningar om maskulinitet / stereotypier i det individuella arbetet med killar?
- 13. Har ålder någon betydelse, hur kommer ålder och/eller mognad till uttryck i det individuella arbetet?

Pojkkulturen som den ser ut på Pojkarnas Hus och från ungdomshandledarnas synvinkel

- 14. Åt vilket håll är pojkkulturen på väg? Hur kommer den att se ut?
- 15. Vad är det viktigaste för killar i dagens läge med tanke på deras manliga identitet?

Kompletterande frågor

- 16. Vilken betydelse har Pojkarnas Hus för killar?
- 17. Finns det något specifikt eller viktigt ni önskar att kommentera här till slut, som vi inte kommit på att fråga?

Bilaga 3.

Intervjuguide – killarna

Inledning

1. Namn (ändras) och ålder?
2. Studerar/arbetar du?
3. Hur/var fick du veta om Pojkarnas Hus?
4. Hur länge har du gått på Pojkarnas Hus? Och hur ofta, t.ex. i veckan?
5. Vad har du tagit del i på Pojkarnas Hus? Vad brukar du tycka om att göra här?

Kontakttagande med Pojkarnas Hus: förväntningar, tröskeln

6. Hur sökte du dig till/tog kontakt med Pojkarnas Hus? Gick du ensamt eller med någon?
7. Vad fick dig att börja besöka Pojkarnas Hus? Hurdana förväntningar hade du?
8. Tycker du att det fanns en tröskel att komma till Pojkarnas Hus, dvs. Upplevde du det som enkelt eller svårt? Varför?
9. Motsvarade verksamheten dina förväntningar? På vilket sätt (inte)?
10. Vilken betydelse hade det för dig att alla slags killar är välkomna på Pojkarnas Hus?
11. Tror du det är lättare för tjejer att söka sig till Flickornas Hus än det är för killar att söka sig till Pojkarnas Hus? Varför/förklara hur du tänker.
12. Har du diskuterat om egna saker och bekymmer med någon av ungdomshandledarna här / Skulle du kunna tänka dig att diskutera om dina bekymmer med en ungdomshandledare här?

Känslor och könsstereotypa förväntningar om killar

13. Vad tror du, är det vanligtvis lätt eller svårt för killar att diskutera om sina saker med andra, t.ex. om man har bekymmer? Vad tror du det beror på?
14. Har du lagt märke till eller upplevt att det finns en del förväntningar som vårt samhälle har gällande pojkar och män?
15. Existerar det en **"pojkkod"**, dvs. hur killar generellt borde bete sig? (Förklara pojkkod.) (Exempel: Förväntas killar vara macho, tuffa, eller annat)
16. Får killar vara (på samma sätt som tjejer) sensitiva och tala om känslor? När och hur?
17. Är det okej att en killar gråter om han har lust att gråta, eller är han tvungen att dölja sin sorg bakom en mask/bita tänderna ihop? Varför?
18. Hurdana män idealiseras i vårt samhälle? (Sportig, framgångsrik...?)

Betydelsen a kontakten till lågtröskelverksamhet

19. Hur bemöts killar på Pojkarnas Hus? (Hur blev du mottagen där?)
20. Hurdan betydelse har verksamheten haft i ditt liv (eller hurdan betydelse har det för killar i allmänhet)? Varför?
21. Vad om verksamheten/Pojkarnas Hus inte existerade?
22. Vad skulle du ändra på i verksamheten/Pojkarnas Hus?

SLUTNOTER

ⁱ Ett begrepp som Harry Lunabba använder i sin doktorsavhandling (2013), se t.ex. sidan 31.

ⁱⁱ Engelskans *sex*.

ⁱⁱⁱ Engelskans *gender*.

^{iv} Jansz har lånat begreppet ”restrictive emotionality” av R.F. Levant (1995).

^v Jag använder det engelska begreppet ”doing gender” då jag inte råkat på ett lika smidigt ord på svenska. Doing gender betyder ungefär som att man ”gör” genus, att man skapar könade praktiker och betydelseramar genom sina handlingar som man eller kvinna.

^{vi} Jag talar om killkod istället för pojkkod som nämns i Pollacks verk, då min referensgrupp främst handlar om äldre pojkar, dvs. killar, och unga män.

^{vii} 10–11-åringar.

^{viii} Hearn (1998, 2-3) förtydligar att kritiska studier om män växte fram för att kritiskt granska män och den dominerande maktpositionen män alltid haft i relation till kvinnor. Mansstudier eller studier om män har inte direkt samma politiska mål. Hearn påpekar att mansstudier är något diffusa – han ifrågasätter huruvida de handlar om studier kring män eller om de är *gjorda av män*.

^{ix} Raha-automaattiyhdistys (på svenska: penningautomatföreningen, PAF)

^x poikientalo.fi

^{xi} Med Husets ledning syftar jag till Kalle Laanterä, som är verksamhetsledare för Pojkarnas Hus, och Henna Kolehmainen, som är utvecklingschef för ungdomsarbetet vid Kalliolan Nuoret Ry.

^{xii} Målgruppen på Pojkarnas Hus är 10–28-åriga pojkar och män, därav min avgränsning av åldern till 28 år.

^{xiii} Min översättning av det finska begreppet teorialähtöinen sisällönanalyysi.

^{xiv} Namnet ändrats.

^{xv} Ungdomsstationen finns till som stöd för bl.a. unga med alkohol- och/eller drogmissbruk, spelberoende, psykiska besvär och/eller unga som tillbringar mycket tid på nätet under sin fritid. (Helsingfors stads nätsidor för missbrukarpolikliniker och ungdomsstation)

^{xvi} Det finska begreppet han använde sig av är ”juro”, vilket kunde sägas vara beskrivande för en traditionellt sett typisk finsk man, som inte låter sig översättas till svenska så väl.

^{xvii} Jag har översatt såsom jag förstått Santtus språkbruk. Här är det originella citatet: ”Että näki, et mä en oo missään hyvässä hapessa ollu pariin kuukauteen ja täällä vähän nyt pallo hajonnu mulla kokonaan, sillain kupla päällä ja pieni haamu ollu.”